

**T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANA BİLİM DALI**

**6458 SAYILI YABANCILAR VE ULUSLARARASI
KORUMA KANUNU KAPSAMINDA SURİYELİLERE
VERİLEN HİZMETLERİN SOSYAL HİZMET
PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdullah YILMAZ

OSMANİYE / 2024

**T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**6458 SAYILI YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU
KAPSAMINDA SURİYELİLERE VERİLEN HİZMETLERİN SOSYAL
HİZMET PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDULLAH YILMAZ

Danışman: Doç. Dr. MEHMET ELA

Jüri Üyesi: Prof. Dr. HACI KURT

Jüri Üyesi: Prof. Dr. SELİM ÇOŞKUN

OSMANİYE / 2024

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne;

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamında Suriyelilere Verilen Hizmetlerin Sosyal Hizmet Perspektifinden Değerlendirilmesi başlıklı çalışma, jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Mehmet ELA
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Hacı KURT

Üye: Prof. Dr. Selim ÇOŞKUN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

05/09/2024

Prof. Dr. Eyyup TEL
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK BEYANI FORMU

FORM
TEZLİ YL-27

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Osmaniye

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım; 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamında Suriyelilere Verilen Hizmetlerin Sosyal Hizmet Perspektifinden Değerlendirilmesi başlıklı Yüksek Lisans Tez çalışmamda;

- Sunulan verilerin; gerekli izinleri alınmış ve denetimli laboratuvar koşullarında tarafımdan veya ilgili görevlilerce elde edildiğini ya da izin belgesine dayalı olarak ve kaynak göstermek suretiyle kullanıldığını,
- Kullanılan veriler üzerinde herhangi bir değişiklik veya eksiltme yapılmaksızın etik kurallara uygun olarak işlenip sunulduğunu,
- Maddi veya manevi destek sağlamış olan Kurum, Kuruluş ve kişilere destek türü de belirtilerek, varsa proje protokol numarası ile yoksa ismen Ön Söz/Teşekkür Bölümlerinde yer verildiğini,
- Yararlanılan kaynaklara Tez metni içinde atıf göstermek suretiyle değinildiğini ve bunların Kaynaklar Bölümüne eklendiğini,
- Teknik/Bilimsel Eser niteliği taşıyan Tezin özgün parçalarının bir başka ortamdan kopyalanarak alınmadığını ve bu parçaların bir başka Kurum/Kuruluş bünyesinde akademik amaç veya unvan almak amacıyla hiçbir suretle kullanılmadığını ve bir başkasının kullanmasına izin verilmediğini,
- Burada belirttiğim hususların aksinin tespit edilmesi halinde tüm yasal sorumluluğun şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

05/09/ 2024

İmza

Abdullah YILMAZ
Öğrenci

ÖĞRENCİ NO	1922510105
ANABİLİM/ ANA SANAT DALI	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
PROGRAMI (VARSA)	
ENSTİTÜ KAYIT TARİHİ	29/01/ 2020

ÖZET

6458 SAYILI YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU KAPSAMINDA SURİYELİLERE VERİLEN HİZMETLERİN SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

ABDULLAH YILMAZ

Yüksek Lisans, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mehmet ELA

Eylül 2024, 81 sayfa

Suriye Arap Cumhuriyetinde 2011 yılında cereyan eden savaş sonrası bu ülkeden Türkiye'ye ciddi göç dalgaları başlamıştır. Suriye'nin geneline yayılan iç karışıklık ve şiddet olayları insan hakları ihlallerinin yaşanmasına neden olmuş bu da Türkiye'ye göçün yoğunluğunu daha da arttırmıştır. Bu çalışmada 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetlerin Sosyal Hizmet perspektifinden değerlendirilmesi konusu ele alınmıştır. Araştırmanın yöntemi olarak ise betimleyici analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın amacı ve yöntemi, ikinci bölümünde göç terminolojisi ve Türkiye'de göç tarihi; üçüncü bölümünde Türkiye'nin göç politika süreci, Suriyelilerin yasal durumu ve faydalandığı hizmetler; dördüncü bölümünde ise göç, Geçici Koruma altındaki Suriyeliler ve Sosyal Hizmet ele alınarak son kısımda sonuç ve öneriler sunulmuştur. Bu çalışma, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetlere ilişkin Sosyal Hizmet perspektifini kazandırabilmek açısından son derece büyük bir önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: 6458 Sayılı Kanun, Göç Politikaları, Suriyeli Sığınmacılar, Göç Olgusu, Sosyal Hizmet

ABSTRACT**EVALUATION OF THE SERVICES PROVIDED TO SYRIANS WITHIN THE
SCOPE OF LAW NO. 6458 ON FOREIGNERS AND INTERNATIONAL
PROTECTION FROM A SOCIAL PERSPECTIVE****ABDULLAH YILMAZ****Master Thesis, Department of Political Science and Public Administration****Supervisor: Assoc. Prof. Mehmet ELA****September 2024, 81 pages**

After the war in the Syrian Arab Republic in 2011, serious waves of immigration started from this country to Turkey. The civil unrest and violence that spread throughout Syria caused human rights violations, which further increased the intensity of migration to Turkey. In this study, the issue of evaluating the services provided to Syrians within the scope of the Law on Foreigners and International Protection No. 6458 from the perspective of Social Work is discussed. Descriptive analysis method was used as the method of the research. In the first part of the study, the purpose and method of the study, in the second part, migration terminology and history of migration in Turkey; In the third part, Turkey's migration policy process, the legal status of Syrians and the services they benefit from; In the fourth part, migration, Syrians under Temporary Protection and Social Services are discussed and in the last part, conclusions and suggestions are presented. This study is of great importance in terms of providing a Social Work perspective on the services provided to Syrians within the scope of the Foreigners and International Protection Law No. 6458.

Keywords: Law No. 6458, Immigration Policies, Syrian Refugees, Immigration Phenomenon, Social Work

ÖNSÖZ

Uzun soluklu ve türlü zorlukları içinde taşıyan yaşam ve insan, birbirine görünmez bir bağ ile sıkı sıkıya bağlıdır. Yaşam farklı yollar, süreçler, değişimler ve dönüşümleri de içinde barındırır. Göç olgusunun kaynağını bazen bir şiddet eyleminden, bazen gönüllü sebeplerden, bazen de yaşam olanaklarını arttırmaktan geçtiği düşüncesinden hareketle bu çalışmada zorunlu göç etmek zorunda olan Suriyeli kişilerle birebir çalışma imkânına sahip olmam ve yeni öğrenimler, deneyimler edinme fırsatı bulmamın çok kıymetli olduğunu belirtmek isterim. Aslında en önemlisi de hangi coğrafyadan, hangi kültürden, hangi ırktan, hangi etnik kökenden, hangi dinden, hangi renkten ya da cinsiyetten olduğuna bakmadan her şeyden önce herkesin “insan” olduğu fikrinden hareketle ve her insanın kendi doğru ve aidiyetleri, değer yargıları ve kendisi için merkeze koyduğu bir anlayış sisteminin olduğunu ifade edebilirim. Bu çalışmada göç olgusunun zor yönlerine odaklanmak yerine bu sorunun tamamen ortadan kalktığı aydınlık günlerin ümidini içimizde yeşertmenin toplumumuz için daha faydalı olacağına dair inancı yeşertmek istediğimi belirtebilirim. Bununla birlikte toplum olarak vicdani ve ahlaki bir adalet anlayışına ihtiyaç duyduğumuzu ve yalnızca Türkiye’de değil dünyanın her yerinde önemli ve karmaşık bir sorun olarak nitelendirilen ve tüm kaynaklar sarf edilerek mücadele edilen göç yönetimi hususunda yürütülen tüm çalışmalarda hassas ve özverili bir yaklaşım sergilemenin son derece önemli olduğunun altını çizmek isterim.

Bu süreçte toplumumuzda güven ortamının tesis edilmesi, sağlıklı ve sürdürülebilir bir toplum için erkeğiyle, kadınıyla, yaşlısıyla, genciyle, göç olgusunun zorlu yönlerine karşı ortak bir duruş ve iş birliği sergileme fikrini de benimsemeliyiz. Bu çalışma ile öznel bağlamda kurmuş olduğum ilişkide insanın içinde taşıdığı gizil güce inanarak ve toplum yapısının sağlıklı bir şekilde sürdürülebilir olmasının altını çizerek ve tüm çalışmaların, konuşulması gereken tüm konuların ve çıkartılması gereken tüm sonuçların sevgiyle ortaya konulması gerektiğine inanıyorum. Bu konuyu özellikle seçmemdeki tek neden bu sorunsalı çözmek değildir elbette. Benim için en

önemlisi farklı bir bakış ile literatüre katkı sağlayabilmektir. Bu nedenle bu çalışmanın hayırlara vesile olmasını temenni ederek bu süreçte her daim yanımda olan kıymetli eşim Merve YILMAZ' a teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Yine bu süreçte benimle yakından ilgilenen, zorlandığım tüm süreçlerde benim yanımda olan, bilgi ve deneyimleri ile beni yönlendiren kıymetli danışmanım Doç. Dr. Mehmet ELA' ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez savunma jürimde yer alan ve çalışmanın son şekli almasında kıymetli katkılar sunan değerli hocalarım Prof. Dr. Selim COŞKUN ve Prof. Dr. Hacı KURT' a şükranlarımı sunarım.

Son olarak ise bu çalışmayı; sevgili kızım, göz nurum olan Bilge Sare YILMAZ' a armağan ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ONAY	Sayfa iii
TEZ ÇALIŞMASI ETİK BEYANI FORMU	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
TABLolar LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Önemi.....	3
1.2. Çalışmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Problemi ve Yöntemi	4

BÖLÜM II

GÖÇ TERMINOLOJİSİ VE TÜRKİYE’DE GÖÇ TARİHİ

2.1. Göç Kavramı.....	5
2.2. Göç Terminolojisi.....	6
2.2.1. Göçmen.....	6
2.2.2. Göçmen Statüsü	6
2.2.3. Mülteci.....	7
2.2.4. Sığınmacı.....	7
2.2.5. Ülkeleri İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler	7
2.2.6. Vatansız Kişi.....	7
2.2.7. Düzenli Göç	8
2.2.8. Düzensiz Göç	8
2.2.9. Menşei/Kaynak Ülke	9
2.2.10. Hedef Ülke	9
2.2.11. Geçiş/Transit Devleti	9

2.2.12. Sosyal Uyum.....	9
2.2.13. Entegrasyon	9
2.2.14. Göç Yönetimi.....	9
2.2.15. Sınır Yönetimi.....	9
2.2.16. İnsan Ticareti	10
2.2.17. Yabancı.....	10
2.2.18. Aile Üyeleri.....	10
2.2.19. Özel İhtiyaç Sahibi.....	10
2.2.20. Refakatsiz Çocuk	10
2.2.21. Psikososyal Destek	11
2.3. Göç Türleri.....	11
2.3.1. Ülke Sınırları Esasına Göre Göçler	11
2.3.2. İrade Esasına Göre Göçler	12
2.3.3. Göçün Yoğunluğu Esasına Göre Göçler.....	12
2.3.4. Yerleşim Sürelerine Göre Göçler	12
2.4. Göçün Nedenleri.....	12
2.4.1. Savaş-Terör Kışkacı ve Siyasal Bunalım Kaynaklı Nedenler	13
2.4.2. Sosyo-Ekonomik Kaynaklı Nedenler	13
2.4.3. Sosyo-Kültürel Kaynaklı Nedenler.....	13
2.4.4. Diğer Nedenler.....	14
2.5. Türkiye'nin Göç Tarihi	14
2.5.1. Osmanlı'ya Gelen Göçler	15
2.5.2. Türkiye'ye Gelen Göçler	16

BÖLÜM III

TÜRKİYE'NİN GÖÇ POLİTİKA SÜRECİ, SURİYELİLERİN YASAL DURUMU VE FAYDALANDIĞI HİZMETLER

3.1. Türkiye'nin Göç Alanında Kanun ve Kurumsallaşma Süreci	22
3.2. Göç İdaresi Başkanlığının Kuruluş ve Yapılanma Süreci	24
3.2.1. Merkez Teşkilat Yapılanması	27
3.3. Göç Bağlamında Oluşturulan Kurul, Komisyon ve Merciler.....	27
3.3.1. Göç Kurulu.....	27
3.3.2. Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu.....	27
3.3.3. Vize İzleme ve Değerlendirme Kurulu	28

3.3.4. İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulu	28
3.3.5. Göç Araştırmaları Merkezi	28
3.3.6. Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER 157)	29
3.4. Türkiye'nin Göç Yönetiminde Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar	29
3.4.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)	29
3.4.2. Türk Kızılay	29
3.4.3. Birleşmiş Milletler (BM).....	30
3.4.4. Avrupa Birliği (AB)	31
3.4.5. Uluslararası Göç Örgütü (IOM)	32
3.5. Türkiye'nin Göç Yönetiminde Dahil Olduğu Bazı Sözleşme ve Antlaşmalar. 33	
3.5.1. Cenevre Sözleşmesi (1951) Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme.....	33
3.5.2. Geri Kabul Antlaşması (16 Aralık 2013).....	33
3.6. Türkiye'nin Göç Yönetiminde Yabancıların Uluslararası Koruma Statüleri ...	34
3.7. Türkiye'nin Göç Yönetiminde Suriyelilerin Geçici Koruma Statüsü	37
3.8. Türkiye'ye Gelen Suriyelilere İlişkin Sayısal Veriler	39
3.9. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Faydalandığı Hizmetler.....	45
3.9.1. Ülkede Kalış Hakkı	46
3.9.2. Sağlık Hizmetleri	46
3.9.3. Eğitim Hizmetleri.....	48
3.9.4. İş Piyasasına Erişim Hizmetleri	48
3.9.5. Sosyal Hizmetler ve Yardımlar	49
3.9.6. Tercümanlık Hizmetleri	50
3.9.7. Gümrük İşlemleri	50
3.9.8. Geçici Barınma Merkezlerinde Sağlanacak Hizmetler	50
3.9.9. Gönüllü Geri Dönüş	50
3.9.10. Özel İhtiyaç Sahipleri.....	51
3.9.11. Aile Birleşimi	51
3.9.12. Avukatlık Hizmetleri.....	52
3.9.13. Geçici Korunanlara İllerde Kalma Hakkı Verilmesi.....	52

BÖLÜM IV

GÖÇ, GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLER VE SOSYAL HİZMET

4.1. Göç ve Sosyal Hizmet.....	53
4.2. Türkiye'nin Göç Yönetimi.....	54
4.3. Göç, Geçici Koruma altındaki Suriyeliler ve Sosyal Uyum Süreci	56
4.4. Göç Sürecinde Dezavantajlı Gruplar: Kadın, Çocuk, Engelli ve Yaşlılar	59
4.5. Göç Olgusu ve Kültürleşme, Çokkültürlülük Kavramları	61
4.6. Göç Olgusu Üzerine Mikro, Mezzo, Makro Düzey Uygulamalar	62

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA.....	71
ÖZGEÇMİŞ	81

KISALTMALAR

- AK** : Avrupa Konseyi
CBK : Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
GBM : Geçici Barınma Merkezi
IFSW : Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu
KOB : Katılım Ortaklığı Belgesi
YÖK : Yükseköğretim Kurulu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Göç Tasnifleri	11
Tablo 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı (2024)	41
Tablo 3. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Cinsiyet ve Yaşa Göre Dağılımı (2024)	43
Tablo 4. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı (5 İlde 6 Barınma Merkezi) (2024)	44

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (2011-2024)	39
Grafik 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Bulundukları İlk 10 ile Göre Dağılımları (2024).....	40

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski dönemlerden bugüne dek dünyanın farklı yerlerinde yaşanan savaş, terör eylemleri, fetih, sömürge/manda politikası, ekonomik buhranlar, iklim değişikliği, kıtlık, salgın hastalıklar gibi türlü sebeplerden dolayı gönüllü, zorunlu veya zorunlu tercihler neticesinde göç sorunsalı vücut bulmaktadır. Psikolojik, sosyal, demografik, ekonomik gibi birçok özelliği bulunan göç olgusundan göç edenlerin yanında göç alan toplumlar da etkilenmiştir. Bu bağlamda insan odaklı bir meslek olan Sosyal Hizmetin en önemli dinamiklerinden birisini göç olgusu oluşturmuştur.

Öte yandan insanların hayatta kalma ve var olma mücadelesi içerisinde göç eylemi her insanın yapabileceği doğal bir aksiyondur. Bu nedenle tarihte insanlar hep göç ederek çeşitli yerlere iskân etmiştir. Göç eylemi sürecinde göç eden insanların öncelediği en önemli ölçüt güvenli bir barınma bölgesinin olması ve temel ihtiyaçlarını giderecek olanaklarının varlığı olacaktır. Öncelikle temel insan hakları göz önünde bulundurularak sürece eşlik eden, doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen tüm insanların, sonrasında ise daha hassas ve özverili yaklaşılması gereken kadın, çocuk, engelli ve yaşlı gibi grupların da olumsuz etkilenmelerinin önüne geçebilmek son derecede büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü göç olgusu beraberinde din, ırk, etnik köken, mezhep, sosyo-kültürel farklılık temelli ayrıştırma, ötekileştirme, dışlama, şiddet ve nefret söylemi gibi sosyal sorunları da doğurmaktadır. Tüm bu sosyal sorunlar gereği “Sosyal Hizmet” disiplini ve ‘göç’ün birbirleri ile doğrudan ve yakından bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Göç yönetimi sürecinin birey, aile ve toplum üzerinde büyük ölçüde etkili olan göç olgusunun yönetimi sürecinde Sosyal Hizmet perspektifini kazandırarak ve sürdürülebilir bir yaşamın mümkün olması hususu dikkate alınarak düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu minvalde göç olgusunun tarihte defalarca kez ortaya çıktığı durumlar olmakla birlikte bu çalışmanın da konusunu oluşturan Arap Baharı ile Suriye’den gelen göç dalgası da emsal olaylardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinde bulunan ülkelerin yeraltı kaynaklarının zengin ve çeşitliliğe sahip olması bazı ülkelerin siyasi ve ekonomik gibi birçok menfaatlerin barındırdığı ve kesiştiği bir coğrafyadır. Bu ülkeler menfaatlerini elde etmek amacıyla bölge halkını

isyana teşvik etme politikası gütmesi, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin yönetiminde söz sahibi kişi ve sınıfların baskıcı yönetim uygulamaları, halkın sosyal refah ve demokrasi taleplerini göz ardı etmeleri gibi hususlar bölge halkının ülke yönetimine karşı çeşitli tepkilerini dışa vurmasına neden olmuştur. Bu tepkilerden en önemlisi 2010 yılında Tunus'ta cereyan edip ardından bölge ülkelere yayılan ve halen Suriye Arap Cumhuriyetinde etkisini gösteren Arap halk hareketi olarak bilinen Arap Baharıdır. Suriye Devlet Başkanı Beşar Esed'in kötü ekonomik yönetimi, baskıcı tutum ve politikalar yürütmesi gibi nedenlerin var olmasının yanında Arap Baharı rüzgârının etkisiyle bölgede yaşayan yerel halk çeşitli tepkiler göstermiştir.

2011 yılında Suriye'nin Deraa mevkiinde başlayan iç karışıklıkların ülkenin büyük bir bölümüne yayılmasıyla başta Türkiye ve çevre ülkelere ani ve ciddi bir kitlesel göç yaşanmıştır. Suriye'de yaşanan iç karışıklık girdabının varlığı ve bu durumun halen devam etmesinden kaynaklı Suriye'de yaşanan insan hakları ihlallerinden dolayı Suriyeliler barınma, sağlık, eğitim, sosyal yardım gibi hizmetlerin erişiminde zorluklar yaşamış veya mahrum bırakılmıştır. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin bu hizmetlere erişimlerini sağlamaya yönelik Türkiye göç yönetiminde stratejik ve sistemli çalışmalar üretmeye, politika üretmeye ve sistemler geliştirmeye çok önem vermiştir. Bu çalışmanın amacı, sığınmacı konumundaki Suriyeliler ve yerleştikleri bölgede yaşamını sürdüren diğer insanlar açısından kaotik ve güçlüklerle yönetilecek bir sürecin varlığına 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetlerin Sosyal Hizmetin temel ilkelerinden olan sosyal adalet ve insan hakları temelli bakışını kazandırmaktır. Bu anlamda göç yönetimi üzerine başlı başına politika üretmek, siyasi-idari süreçleri yönetmek zorunlu olmakla birlikte bu politikaları yürütürken de biyo-psiko-sosyal bir varlık olan insanın içinde bulunduğu durumu genel bir bakış açısıyla ele alabilmek önem teşkil etmektedir.

Bu konu üzerinde bir çalışma ortaya koyulmasındaki tek neden bu sorunsalı çözmek olmamakla birlikte; en önemlisi insan hakları ve sosyal adalet gibi değerleri dikkate alarak sürdürülebilir bir topluma küçük de olsa katkı sağlayabilmektir. Daha doğru tabiriyle bireyi koruyabilmek adına bir adım atabilmektir. Bu çalışma Türkiye'de uygulanan göç politikalarına farklı bir bakış açısı kazandırabilmek ve yapılan değerlendirmelerle geliştirmeye dönük fikirler ortaya koyabilmek açısından önemlidir.

1.1. Çalışmanın Önemi

Avrupa ve Asya kıtalarını bağlayan köprü konumundaki ülke olması açısından Türkiye, komşu ülkelerinde sosyal, siyasal, ekonomik alanlarda yaşanan sorunlardan etkilenebilmektedir. Bu doğrultuda komşu ülke olan Suriye’de yaşanan olaylar dolayısıyla Türkiye’ye yoğun bir göç dalgası yönelmiştir. Bu çalışmada Türkiye’de 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetler betimleyici analiz yöntemiyle açıklanarak yürütülen politikalar Sosyal Hizmet perspektifinden ele alınarak değerlendirilmiştir. Toplumsal bir sorun olan göç olgusuna yönelik Türkiye’de 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında yürütülen hizmetlerin Sosyal Hizmetin gerektirdiği insan hakları, sosyal adalet, ortak sorumluluk, sosyal uyum, çeşitliliklere saygı vb. öğeler açısından ne düzeyde dikkate alındığı ve politikadaki Sosyal Hizmet bakış açısının yeri ve öneminin ne kadar yansıtıldığını ortaya koymak açısından son derece kıymetlidir. Bu anlamda göç alan toplumlar açısından da göç eden insanlar açısından da göçün zorlu uyum süreci gerektirdiği yadsınamaz bir gerçek olmakla birlikte yönetimi oldukça zorlu olan bu sürece Sosyal Hizmet bakış açısını, değerlerini ve ilkelerini kazandırmak son derece önemlidir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Göç eyleminin sosyal, kültürel, demografik, psikolojik gibi birçok özelliği ve çeşitli etkileri bulunmaktadır. Tüm bu bileşenler hem göç eylemine geçen kişiler hem de göç alan toplumları etkilemiştir. Göç olgusu bu nedenlerden dolayı Sosyal Hizmetin en önemli konularından birini oluşturmuştur. Bu çalışmada göç olgusu Sosyal Hizmet müdahale yöntemleri gereği ekosistem kuramı bağlamında değerlendirilerek mikro düzeyde bireyleri güçlendirmek, mezzo düzeyde aile ve grupların toplumla ilişkilerinin düzenlenmesi ve makro düzeyde de toplum ihtiyaçlarına uygun sosyal politikalar, hak temelli bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı ise 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetlerin Sosyal Hizmet bakış açısıyla değerlendirilmesi ve incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Problemi ve Yöntemi

Suriye’de yaşanan dramatik olaylar neticesinde Türkiye’ye doğru gelen Suriyeli kişilerin sayısının 2015 yılı itibariyle 2 milyonu aştığı ve bunların küçük bir bölümünün sınıra yakın illerde kurulan kamplarda, kalan diğer büyük bir bölümününse ülkenin hemen hemen tümüne yayılmış bir şekilde yaşadığı bilinmektedir. Türkiye’nin böylesi büyük bir göçle karşılaşmasına rağmen Türkiye sığınmacılara yönelik önemli çalışmalar üretmiş, onlara yönelik önemli politikalar yürütmüştür. Bu çalışmada toplumsal bir sorun olan göç olgusuna yönelik Türkiye’de 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetlerin Sosyal Hizmetin gerektirdiği insan hakları, sosyal adalet, ortak sorumluluk, sosyal uyum, çeşitliliklere saygı vb. öğeler açısından ne düzeyde dikkate alındığı ve politikalarındaki Sosyal Hizmet bakış açısının yeri ve önemi üzerine değerlendirme yapılmış ve bu sorulara yanıt aranmıştır. Gerçekleştirilen çalışmada Türkiye’de 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetlerin Sosyal Hizmet bakış açısının ne ölçüde etkili olduğunu değerlendirerek öneri sunabilmektir. Araştırma dâhilinde nitel veri araştırma yönteminin bir türü olan betimsel analiz yöntemi kullanılmış olup bu yöntemle öncelikle çalışma alt başlıklara bölünerek, araştırma sorunu sınıflandırılmıştır. Araştırma sorusu kapsamında belirlenen anahtar kelimeler ile tarama gerçekleştirilmiş ve yazında yer alan bilgiler göç ve Sosyal Hizmet bağlamında değerlendirilerek, tablo ve grafiklerle desteklenerek incelenmiştir. Bu çalışmayla farklı iki alanın yol ve yöntemleri, bakış açıları değerlendirilmiş ve Türkiye’de 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere verilen hizmetler ile yakından ilişki halinde olan Sosyal Hizmet perspektifinden farklı bir bakış kazandırılması hedeflenmiştir.

BÖLÜM II

GÖÇ TERMINOLOJİSİ VE TÜRKİYE’DE GÖÇ TARİHİ

2.1. Göç Kavramı

İnsanoğlunun varlığıyla başlayan yaşam döngüsü, hem kendisi hem çevresiyle birlikte sürekli bir dinamizm barındırmakta ve hayat akışıyla devam etmektedir. Bu yaşam döngüsü sürecinde bireylerin yaşadığı sorunların çözümlerinden biri göç eylemine geçme seçeneğidir. Göç kavramı zaman içinde çeşitli kelimelerle karşımıza çıksa da anlam olarak birbiriyle benzerlikler taşımaktadır.

Türk Dil Kurumu Göç kavramını “*Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi; taşınma, hicret, muhaceret*” olarak belirtmiştir (<https://sozluk.gov.tr/>, 2024).

Uluslararası Göç Örgütü ise Göç kavramını “uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir” şeklinde ifade etmiştir (IOM, 2009).

Göç, insanoğlunun yaşamını sürdürdüğü ortamdan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel nedenlerden kaynaklı yaşadığı sorunların kaotik bir hal almasıyla yeni bir yer arayışıyla başlattığı bir eylemdir. İnsanlar uyum sağladığı yerden gönüllü/gönülsüz ayrıldıktan sonra barınma, güvenlik, beslenme gibi temel ihtiyaçlarını iyileştirme hedefi güderek göç serüvenine başlar. Göç olgusunun evrensel ve sürekliliği olan bir eylem olmasının yanında göç kavramının yalnızca insanların yer değiştirmesiyle sınırlandırılmaması gerekmektedir. İnsanların başlattığı göç serüveni ülkelerin toplumsal yapısını etkilemektedir. Elbette insanların göç ettiği ortamlarda kalma süresi daimî olabileceği gibi dönemlik eğitim, iş olanakları vb. uğraşların sona ermesiyle geçici de olabilmektedir (Aslan Z. , 2022, s. 1).

Göç olgusu göç eden birey, aile ve toplumların yaşamlarının kısmi veya köklü değişimler geçirmesine, bunun yanında göç alan bölgede yaşayan toplumların da

yapısında ve yaşamlarında değişikliklere neden olabilmektedir. Bu nedenle toplumların kültürel yapısı, otoritelerin göç politikaları, milletlerin kabul etme ve anlayış kabiliyeti, devletlerin kamu ve ekonomik imkânları, altyapı kapasitesi gibi unsurlar etkileşim dairesi içerisindedir. Göç olgusuyla başlayan sürecin devletler ve milletler açısından krizin travmaya mı yoksa fırsata mı dönüşeceği sorusunun cevabı herkes için önemlidir. Bu bağlamda toplum ve devletlerin göç olgusuna hazır olup olmayacağı hususu üzerinde tüm devletlerin önemle durması gerektiği bir etmendir.

Göç olgusu sonucunda iskân kavramına dikkat çekmek de faydalı olabilir. Çünkü mevcut göç dalgası neticesinde süresi bilinmeyen bir ortak yaşam sürecinin başladığı ifade edilebilir. Bu noktada uygulanan göç politikaları da çok büyük bir önem arz etmekle birlikte göç eden kişilere yönelik güvenli bir barınma yerinin sağlanması ihtiyacı ile iskân kavramı arasındaki ilişkiyi kalıcı yerleşmelerin doğurması, iskân teriminin öneminin daha fazla artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla göç alan bir ülkenin; göç eden bireylerin hukuki statüleri, sosyal uyum süreci, barınma, eğitim, sağlık, sosyal yardım ve iş imkânlarına yönelik oluşturacakları politikalarda göç yönetiminin önemi ortaya çıkacaktır. Öte yandan ise göç alan toplumların bu süreci kabullenmesi, kültürel ve geleneksel farklılıkları hoşgörüyü karşılayabilmesi ve en önemlisi sürdürülebilir bir toplum yapısının oluşturulması amacıyla göç yönetiminin diğer hususları da göz önünde bulundurması çok kıymetli olacaktır.

2.2. Göç Terminolojisi

2.2.1. Göçmen

Göçmen, *“ekonomik açıdan yaşam standartlarını yükseltmek amacıyla vatandaşı olduğu ülkesinden başka bir ülkeye göç eden kişidir. Genel olarak daha iyi bir yaşam koşullarına ulaşma gayesinde olup başka bir ülkeye geçen kişi”* olarak tanımlanır (Ertan & Ertan, 2017, s. 11-12).

İskân Kanununda göçmen kavramı, *“Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu kanun gereğince kabul olunanlardır”* (İskan Kanunu, 2006).

2.2.2. Göçmen Statüsü

Göç eden kişilerin ev sahibi ülkeler tarafından göç kanunlarına göre verilen statüdür (IOM, 2009).

2.2.3. Mülteci

Mülteci, Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesinde; “ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi” olarak tanımlanmıştır (Çalık, 2017, s. 120).

2.2.4. Sığınmacı

Resmi bir otorite ya da kurumca kendilerine mültecilik statüsü tanınmanın yanında mültecilik kriterlerini taşıyan kişiler olarak ifade edilen sığınmacı kavramı diğer taraftan “Kendi ülkesinin dışında bulunan, ırkı, dini, milliyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü nedeniyle zulüm görmekten haklı nedenlerle kaygı duyan ve ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen veya zulüm korkusu nedeniyle geri dönmek istemeyen” kişi olarak adlandırılmaktadır (Barkın, 2014, s. 335).

2.2.5. Ülkeleri İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler

Ülkeleri içinde yerinden edilmiş kişiler, “çatışma, şiddet olaylarından dolayı maruz kaldığı insan hakları ihlalleri ile doğal veya beşeri kaynaklı felaketlerden korunmak için yerleşik hayat sürdüğü yerden zorla veya zorunda kalarak uluslararası kabul görmüş, ülke sınırlarını geçmeksizin kaçan veya yerini terk eden kişiler” olarak tanımlanmıştır (Ercan & Kul, 2021, s. 4-5).

2.2.6. Vatansız Kişi

Ülke vatandaşlığının tanımladığı haklarla birlikte devlet tarafından sağlanan diplomatik koruma, doğal barınma veya ikamet etme hakkının yanında ülke dışına seyahat etmesi halinde tekrardan ülkesine dönme hakkından yoksun bırakılan kişilerdir (Fansa, 2021, s. 299).

2.2.7. Düzenli Göç

Yasal kanalları kullanarak göç etmek istediği ülkelerin veya ülkelerin kanunlarına uygun bir biçimde giriş yapan ve gerekli koşulları oluşturup oturma izni alan kişilerdir (Buket Akıncı, 2015, s. 63). Uluslararası Göç Örgütüne göre düzenli göç: “Menşei ülkeden çıkışı ve ev sahibi ülkeye seyahati, transit geçişi ve girişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak insanların olağan ikamet yerinden yeni bir ikamet yerine gitmeleri” diye tanımlar (IOM, 2009).

Ayrıca düzensiz göçün başka tanımlarına bakıldığında ise 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda, “yabancıların yasal yollarla Türkiye’ye girişleri, kalışları ve yine Türkiye’den çıkışları” olarak ifade edilmektedir. Bahsi konu olan tanımlar ışığında yabancıların ülkeye girme süreciyle başlayıp yasal mevzuat çerçevesinde yerine getirdiği yükümlülüklerle devam etmektedir.

2.2.8. Düzensiz Göç

Bir ülkeye illegal olarak giriş yaparak kaçak bir şekilde yaşamını idame ettirme biçimi veya legal bir şekilde ülkeye giriş yapıp kendisine tanınan süre dolduğunda ülkeyi terk etmeme durumudur. Düzensiz göç kavramı kompleks bir kavram olduğu için gerek hedef ve transit gerekse kaynak ülkeler açısından ayrı ayrı ele alınması gereken bir alandır. Bu bağlamda düzensiz göç kavramı, hedef devletler için ülkelerine illegal yollardan erişim sağlayan veya resmi prosedüre uygun olarak gelip yasal olarak kendisine tanınan süre dolduğunda ülkeyi terk etmeyen kişileri kapsarken; göç veren kaynak ülke için ise bulunduğu ülkesini terk ederken söz konusu ülkenin prosedürlerine uymayarak ülke sınırlarından çıkan kişileri içerir. Son olarak transit ülkeler için de; kaynak ülkeden hedef ülkeye varmak için legal ya da illegal yollarla başka bir ülkeye giriş yaparak yine bu ülkeyi bir geçiş veya transit ülkesi olarak kullanarak ülke hudutlarını aşarak ayrılan kişilerdir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda yer alan düzensiz göç kavramı, “yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişi, kalışı, ülkede izinsiz çalışması ve yine Türkiye’den çıkışı” şeklinde belirtilmiştir. Bu bağlamda uluslararası koruma kavramıyla düzensiz göç kavramı birlikte değerlendirilmiştir.

2.2.9. Menşei/Kaynak Ülke

Legal ya da illegal göç hareketlerinin kaynağı konumundaki ülkedir (IOM, 2009).

2.2.10. Hedef Ülke

Legal ya da illegal göç akınları için ulaşılacak son nokta konumundaki ülkedir (IOM, 2009).

2.2.11. Geçiş/Transit Devleti

Coğrafi bağlamda hedef devlet ile kaynak devlet arasında yer alan, herhangi bir zaman diliminde legal ya da illegal yerleşik nüfusa dönüşebilecek potansiyeli taşıyan söz konusu geçici nüfusu idare etmek durumunda kalan bir ülkedir (Şemşit, 2018, s. 284).

2.2.12. Sosyal Uyum

Göçmenlerin toplumun ekonomik, kültürel ve sosyal yaşantısına katarak, aidiyet duygusunun geliştirilmesi, sosyo-kültürel ve toplumsal diyalog, istişare bağı ile herkesin sahip olduğu farklılıkların bilinmesi, saygı ve birlikte yaşamı sürdürebilmeyi ifade eder (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019).

2.2.13. Entegrasyon

Birey veya toplulukların başka büyük bir topluluğa dahil edilmesine müsaade eden değer ve toplumsal kuralların öğrenilme sürecidir (Güler, 2020, s. 255).

2.2.14. Göç Yönetimi

Ulusal sistem içinde resmi mercilerin oluşturduğu mekanizmayla ülke hudutları içerisinde yabancıların hem giriş ve statülerini hem de korunmaya ihtiyacı olan kişi ve mültecilerin korunmalarını sağlamak ve ülke dışı göçü insancıl bir düzenle yönetmeyi ifade eder (Aktel & Kaygısız, 2018, s. 583).

2.2.15. Sınır Yönetimi

Sınır Yönetimi Alanında Kurumlar Arası İşbirliği ve Koordinasyon Hakkında Yönetmeliğe göre sınır yönetimi, “sınır güvenliğinde, pasaport kontrolü ve gümrük

kontrollerinde, veterinerlik ve bitki sağığı denetimlerinde, halk sağığına ilişkin sınır kontrollerinde ve sınır kapılarında görevleri bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının yürüttükleri faaliyetleri” olarak ifade eder.

2.2.16. İnsan Ticareti

Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün (Palermo Protokolü) 3. Maddesinde, insan ticareti; “kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması” şeklinde ifade edilmektedir (Yılmaz Y. , 2017, s. 887-888).

2.2.17. Yabancı

Yabancı; “*Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi*” ifade eder (Geçici Koruma Yönetmeliğı, 2014).

2.2.18. Aile Üyeleri

Aile üyeleri; “*yabancının eşini, ergin olmayan çocuğı ile bağımlı ergin çocuğunu*” ifade eder (Geçici Koruma Yönetmeliğı, 2014).

2.2.19. Özel İhtiyaç Sahibi

Özel ihtiyaç sahibi; “*yabancılardan, refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğı olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi*” ifade eder (Geçici Koruma Yönetmeliğı, 2014).

2.2.20. Refakatsiz Çocuk

Refakatsiz çocuk; “*sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereğı kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye’ye gelen veya Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğı*” ifade eder (Geçici Koruma Yönetmeliğı, 2014).

2.2.21. Psikososyal Destek

Psikososyal destek; “zorlu yaşam koşullarında ortaya çıkabilecek psikolojik uyumsuzluk ve bozuklukların önlenmesi, birey, grup, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden kurulması ve geliştirilmesi, etkilenenlerin normal yaşama geri dönmesi sürecinde kendi kapasitelerini fark etmeleri, güçlenmelerinin sağlanması ve savunuculuk etkinliklerini, toplumun başa çıkma, toparlanma ve iyileşme becerilerinin artırılması ile yardım çalışanlarının desteklenmesini içeren multidisipliner hizmetler bütünüdür” ifade eder (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

2.3. Göç Türleri

Göç türleri, ülkelerin sınırları, göç eden kişilerin iradeleri, göçün niceliği, yerleşme süreleri çerçevesinde açıklanabilmektedir.

Tablo 1. Göç Tasnifleri

İrade Esasına Göre Göçler	Gönüllü Göçler	Zorunlu Göçler
Göçün Yoğunluğu Esasına Göre Göçler	Kitlesel Göçler	Bireysel Göçler
Ülke Sınırları Esasına Göçler	İç Göçler	Dış Göçler
Yerleşim Sürelerine Göre Göçler	Geçici Göçler	Sürekli Yerleşmek Amacıyla Yapılan Göçler

Kaynak: (Bostan, 2017, s. 3).

2.3.1. Ülke Sınırları Esasına Göre Göçler

İç Göç: Ülkelerin coğrafi sınırları içerisindeki nüfus hareketidir. Belli bir zaman diliminde kalma amacıyla ülke içinde yer değiştirme olarak genellenebilir. Türkiye örneğinde insanların köy, il, ilçe, bölge vb. coğrafi statüleri arasında yatay veya dikey yönde yer değiştirme olarak ifade edilebilir. Bu hareketlenme sonucunda ülke nüfusunun toplamında herhangi bir değişim olmamaktadır (Bostan, 2017, s. 5).

Dış Göç: İnsanların kendi ülkesinin sınırından ayrılıp başka bir ülkeye yaptığı göçtür. Ayrılma gerekçelerine bakıldığında ise ekonomik sebeplerin etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda insanların ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan daha gelişmiş ülkelerin kendilerinin yaşam koşullarını iyileştireceğine dair fikirlerinin olduğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra savaş ve eğitim gibi koşullar da dış göçü tetiklemektedir (Koçak & Kaygısız, 2023, s. 254).

2.3.2. İrade Esasına Göre Göçler

Zorunlu Göç: İnsanların tercihi veya zaruriyet durumuna göre şekillenen göçtür. Zorunlu göçte kişilerin tercihi söz konusu olmayıp maruz kalınan terör, sosyo-kültürel dışlanma, iklim ve afet olaylarından etkilenerek başka bir yere göçe maruz kalma durumu geçerlidir (Erol & Ersever, 2014, s. 50). Göç eden kişilerin yaşadığı veya etkilenebileceğini düşündüğü politik gelişmeler, iç karışıklıklar, terör, dini ve etnik farklılıklar, sosyo-kültürel dışlanma gibi olaylar da bilhassa zorunlu göçü etkileyebilmektedir.

Gönüllü Göç: İnsanların kendi irade ve istekleri doğrultusunda gerçekleştirdiği göçtür. Küresel dünyada başta ekonomik atılımlarla iş olanaklarının artması, eğitim, sağlık ve kültürel alanlardaki gelişmeler sayesinde insanların refah seviyelerini arttırmak istemesi hedefi bu göçü tetiklemektedir.

2.3.3. Göçün Yoğunluğu Esasına Göre Göçler

Bireysel Göç: Bireylerin tek başına veya aileleriyle beraber göç etme durumudur.

Kitlesel Göç: Kitlesel göç eylemi, belirli bir zaman diliminde sayıca çok olan kişilerin, tabiiyetinde bulunduğu ülkenin dışına dağınık ve düzensiz kitleler halinde harekete geçmesi anlamındadır (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 62).

Bireysel göçlerde göç hareketleri ve diğer durumlar bireyin bizzat kendisi tarafından finanse edilirken kitlesel göç programlarında ise gruplar, örgütler veya devlet eliyle gerçekleşir (IOM, 2009).

2.3.4. Yerleşim Sürelerine Göre Göçler

Sürekli Yerleşmek Amacıyla Yapılan Göçler: İnsanların yaşam sürdürdükleri mekândan ayrılıp başka bir mekâna kalıcı şekilde göç etmesini ifade eder.

Geçici Göçler: Yaşadığı yerden ayrılıp belli bir zaman diliminde başka bir yere göç ettikten sonra tekrar eski yerleşim yerine dönen göç türüdür.

2.4. Göçün Nedenleri

İnsanoğlu yerleşik hayat sürdüğü ortamlardan çeşitli nedenlerden dolayı ayrılmak zorunda kalmıştır. Tarihsel sürece bakıldığında insanların göç etme nedeni

insanın dışında oluşan tabiat veya iklim olayları olarak bilinse de sanayi devrimiyle göçü belirleyen nedenler genellikle insanın direkt müdahalesinde olan siyasi, sosyal ve ekonomi bağlamında oluşan sorun ve gelişmelerdir (Ekici & Tuncel, 2015, s. 13). Bu minvalde göçlerin doğal faktörlerden ziyade beşeri boyuttan daha fazla etkilendiği söylenebilir. Bu bağlamda günümüz dünyasında göç olgusundan dolayı yaşanan keder ve dramlarının yine insanlardan kaynakladığını belirtilebilir.

2.4.1. Savaş-Terör Kısılcı ve Siyasal Bunalım Kaynaklı Nedenler

Göçün en önemli nedenlerinden biri savaşlardır. Savaşlarda yaşanan yerinden etme, baskı, zorbalık ve zulümler, insan haklarını yok sayma, katliam ve kıyım gibi olaylar insanların hayatını kaybetmesiyle karşı karşıya kalmasından dolayı kitlesel göçlere sebebiyet vermiştir. Bununla beraber yaşanan terör olayları ise ülke için güvenlik sorunu oluşturmaktadır. Terör olaylarında ülkelerin çaresiz kalması, insanların bireysel ve çevresel güvenliklerinin riske girmesi, can ve mal kayıplarının oluşmasına neden olmaktadır. Savaş ve terör kaosları insanları genellikle kitlesel şekilde göç etmeye zorlamaktadır (Oral & Çetinkaya, 2017, s. 4). Siyasi istikrarsızlık ve otorite boşluğu ise bireylerin ve toplumun endişelenmesine neden olmakla birlikte devletin asli görevlerinden biri olan güvenlik ve temel ihtiyaçlara ulaşılma imkânını sağlama durumunun ortadan kalkmasıyla insanları göç etmeye zorlamaktadır.

2.4.2. Sosyo-Ekonomik Kaynaklı Nedenler

İnsanların yaşam standartlarının kalitesizliği, sosyo-ekonomik düzeylerinin kötü şartlarda olması ve işsizlik gibi ekonomik durumlar göçlere neden olmaktadır. İşsizlik oranları ve genç nüfusun yüksek olduğu toplumlarda ekonomik nedenlerden dolayı göç verme potansiyeli yüksektir. Bu bağlamda göç veren ülkelere bakıldığında ekonomik kriz ve işsizliğin fazla olduğu, göç alan ülkelere bakıldığında ise ekonomik materyallerin güçlü olduğu ayrıca bu ülkelerin kaliteli yaşam standartlarına ve yüksek milli gelire sahip olduğu görülmektedir (Tamer, 2020, s. 2812).

2.4.3. Sosyo-Kültürel Kaynaklı Nedenler

Dünyada her insanın ve toplumun kendi benimsediği bazı aidiyetler vardır. Din, mezhep, ırk, etnik köken, kültür, cinsiyet özellikleri veya tercihleri insanlar için büyük öneme sahiptir. Bu aidiyetler birey ve toplumlar için kutsal olarak değerlendirildiğinden

onları değiştirme veya feragat etme seçenekleri bazen olmamaktadır. Yaşadıkları ortamlarda benimsedikleri özellikleri kabul etmeyen kişi veya gruplar tarafından ayrımcılık, tekileşme, kıyım ve katliamlara maruz kalma ihtimalinin olmasından dolayı g etmeye zorlanmaktadır. Bu durumlardan dolayı ge zorlanan kişiler benimsedikleri aidiyetlerini farklı bir yerde rahat yaşama gayesiyle başka meknlara g edebilmektedir. Söz konusu aidiyetlerin dışında da eğitim, sağlık vb. olanakları daha iyi seviyeye yükseltmek amacıyla da refah düzeyi iyi olan yerlere g edilmektedir.

Bir bölgenin gerek sosyo-kültürel gelişmişlik durumunun ileri bir seviyede bulunması ve gerekse bölgede yaşayan insanların yaşam kalitesinin standartların üzerinde olması insanların refah seviyesinin yüksek olduğu bu bölgelere göç etme kararlarını olumlu olarak etkileyebilmektedir (Oral & etinkaya, 2017, s. 4).

2.4.4. Diğer Nedenler

Tektonik ve volkanik hareketlenmeler gibi doğal faktörlerin yanında orman ve doğal kaynakların tahrip edilmesi gibi ekolojik hayata zarar veren insan kaynaklı faktörler de ge neden olmaktadır (Tamer, 2020, s. 2813).

2.5. Türkiye'nin G Tarihi

Asya ve Orta Doğu lkelerinde meydana gelen ekonomik ve siyasi krizler, savaş, iç karışıklık ile terör olaylarının varlığından dolayı ülke vatandaşları refah seviyesi ve insan hakları standartlarının yüksek olduğu Avrupa'da bulunan devletlere göç etmeyi hedeflemektedir. Türkiye'nin konumuna bakıldığında doğu sınırlarında kontrolü zor olan dağlık bölgelerin olması, Avrupa Birliği (AB) devletlerine ulaşmaya odaklanan göçmenler için Türkiye, Akdeniz ve Ege kıyı ve sahillerinin fiziki yapısının illegal geçişlere uygun olması gibi sebeplerle geçiş koridoru ve g rotası niteliği taşımaktadır. Türkiye'nin son döneminde artışa geçen ekonomik ve bölgesel gücü, coğrafi konumunun getirdiği köprü bağlantısı gibi nedenlerden dolayı Türkiye, lkelerinde olumsuz olaylardan etkilenen düzenli ve düzensiz göçmenlerin hedefindedir. Bu gibi hususlar g olgusu konusunda Türkiye'nin başta ekonomik, demografik ve sosyo-kültürel yapısını, kamusal güvenliğini ve sosyal düzenini etkilemektedir. Ülkenin transit bölgede bulunması, stratejik konumu ve coğrafi öneminden dolayı tarih boyunca başta kitlesel sığınma akınları olmak üzere birçok g hareketlerinin nihai durağı olmuştur. Bu bağlamda Türkiye, sayısız göçmene ev sahipliği yapmıştır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

2.5.1. Osmanlı'ya Gelen Göçler

Osmanlı Devleti bünyesinde barındırdığı halkına ve göç akınlarıyla gelen kişilere başta ırk ve din gibi aidiyetlere yönelik ayrımcılık yapmadan hoşgörü ve adalet politikasıyla muamelede bulunmuştur. Osmanlı Devletine tarih boyunca ülke sınırına gelen bazı bireysel ve kitlesel göç akınları şu şekilde sıralanmaktadır (Koçak & Kaygısız, 2023, s. 257).

- “1492 yılı başlarında yüzbinlerce Yahudi kökenli kişilerin İspanya’dan Osmanlı topraklarına gemiler yardımıyla getirilmesi,”
- “1672 Tokay Ayaklanması’nın ardından itfaiyeciliğin kurucusu Kont Ödün Seçenyi ile matbaacılığın kurucusu İbrahim Müteferrika ve 1699 yılında Macaristan Kralı Thököly’nün eşiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğuna iltica etmesi,”
- “1709 yılının başında İsveç Kralı olan Şarl’ın yanındaki 2000 kişiyle Osmanlı devletine sığınması,”
- “1718 yılında yapılan Pasarofça Anlaşması sonunda Macaristan Kralı II. Rakoczy’in Osmanlı Devleti’ne sığınması,”
- “1830 yılındaki Polonya’da ortaya çıkan ihtilalin savunucularından olan günümüzdeki Polonez Köy’ün kurucusu Prens A. Czartorski’nin 1841 yılında Osmanlı İmparatorluğu’na sığınması,”
- “1847-1848 yılları arasında Macaristan’da cereyan eden savaşı kaybeden Prens L. Kossuth ve yanındaki yaklaşık üç bin Macar ile beraber 1849 yılında Osmanlı Devleti’ne sığınmaları,”
- “1857-1864 yılları arasındaki dönemde Rus askerlerinden kaçan bir milyon beş yüz bin Kafkaslardan gelen kişiler Osmanlı topraklarına alınmıştır. Bu gelen sığınmacılar Anadolu’nun çeşitli bölgelerine ve Balkanlara iskân edilmiştir,”
- “1917 yılında gerçekleşen Rusya’daki Bolşevik devriminin ardından Vrangeli’nin 135.000 asker ve siville birlikte Osmanlı’dan ilticada bulunmasıdır.”

2.5.2. Türkiye'ye Gelen Göçler

Türkiye ve Yunanistan Arasındaki Nüfus Mübadelesi

Lozan Konferansında Türk Devleti ve Yunanistan arasındaki en önemli sorun nüfus mübadelesi olmuştur. Türkiye ve Yunanistan arasındaki bu sorun 30.01.1923 tarihinde imzalanan “Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol” ile çözülmüştür (Sofracı & Kayam, 2019, s. 187-201). Sözleşmenin 1. Maddesi, “Türkiye’de bulunan Ortodoks Rumlarla, Yunanistan’da bulunan Müslüman Yunan uyrukları, 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren zorunlu göçe tabi tutulacaklar ve göç edenler Türk ve Yunan makamlarının izni olmadıkça geldikleri ülkelere yerleşmek amacıyla geri dönemeyeceklerdi” (Bozdağlıoğlu, 2014, s. 9-32). Bu sözleşmeyle yaklaşık 350.000 Müslüman Türk ve 200.000 Hristiyan Rum zorunlu göç kapsamına girmiştir.

Türkiye ve Yunanistan arasında gerçekleştirilen nüfus mübadelesine göre Gökçeada, Bozcaada ve İstanbul’daki Ortodoks Rumların dışında kalan Anadolu’da ve Doğu Trakya’daki tüm Ortodoks Rumlar Yunanistan’a gönderilecektir. Ayrıca Batı Trakya haricinde Yunanistan sınırları içerisinde ikamet eden Müslümanların hepsi Türkiye’ye getirilmiştir. Bu mübadele sonucunda 1923-1927 yılları arasında 456.720 Müslüman Yunanistan’dan ayrılarak Türkiye’ye gelmiştir (Goularas, 2012, s. 129-146).

Yugoslavya-Makedonya’dan Gelen Göç Hareketi

Yugoslavya-Makedonya topraklarında yaşayan Türklere yönelik baskıcı politikalar, inanç, etnik ve kültürel ayrımcılık, küresel ve ulusal ekonomik krizler nedeniyle Türkiye’ye dönem dönem göç hareketi yaşanmıştır. 1923-1997 yılları arasında Yugoslavya-Makedonya’dan 305 bin 158 kişiden oluşan 77 bin 431 ailenin Türkiye’ye geldiği bilinmektedir (Çavuşoğlu, 2007, s. 133).

Bulgaristan’dan Gelen Göç Hareketi

Cumhuriyet döneminden sonra Bulgaristan’dan Türkiye’ye belli aralıklarla toplu göçler gerçekleştirilmiştir. 1925 yılında imzalanan Türk - Bulgar ikamet sözleşmesine istinaden 1923 ile 1949 yılları arasında Türkiye’ye toplam 220 bin Bulgaristan Türk göçmeni gelmiştir. Bulgaristan’ın Sovyetler Birliği politikası izlemesinin yanında Türkiye’nin Batı yönelimli politikalar yürütmesi, NATO’ya üye olması ve Kore’ye

askeri birlik göndermesi, Bulgaristan ile Türkiye ilişkilerinin zedelenmesi sonucunu doğurmuştur. Bulgaristan'da yaşayan Türklere yönelik sistematik baskıcı yönetimle beraber Bulgaristan'da yaşayan 154.198 kişi Türkiye'ye göç etmiştir. Bu dönemde yaşanan göçler nedeniyle Türk yetkilileri parçalanmış ailelerin birleştirilmesi, Bulgaristan yetkilileri ise kendi rejimleri için tehlike oluşturduğunu düşündükleri Türk nüfusunu azaltmak için Ankara'da 22 Mart 1968 tarihinde iki devlet Yakın Akraba Göç Antlaşması imzalamıştır. 1969-1978 yılları arasında bu antlaşmaya bağlı olarak serbest göçmen statüsünde olan 114.356 kişi Türkiye'ye gelmiştir. Bulgaristan'da Todor Jivkov yönetimindeki Sosyalist Bulgaristan rejiminin Türklere dayattığı asimilasyon politikalarıyla Türklere yönelik dini ve kültürel baskı yaratma ve slavlaştırma projelerinin başlamasıyla birlikte 1989-1994 yılları arasında Türkiye'ye 440 binden fazla kişi göç etmiştir (Tekin & Altunsoy, 2019, s. 123-144).

Romanya'dan Gelen Göç Hareketi

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Romanya'da bulunan Türklerin azınlık durumunda olması nedeniyle Romanya otoriterleri azınlıklara yönelik asimilasyon politikası izlemesi neticesinde 1923-1933 seneleri arasında Türkiye'ye 33.852 kişi zorunlu olarak göç etmeye maruz bırakılmıştır (Sağır & Aktaş, 2018, s. 149).

Doğu Türkistan'ın İşgaliyle Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

Türkleri parçalama gayesinde olan Rus emperyalizmi, Türkistan topraklarında yaşayan Türk Boylarına ulus devlet kurdurarak Sovyetler Birliği güdümüne girmeyle sonuçlandırmıştır. Çin'in Türkistan topraklarında oluşan Türk devletlerinin Rus himayesinde olmasını istememesi nedeniyle Çin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Doğu Türkistan'ı işgal etmiştir (Karaca, 2007, s. 220). Kadim Türk Yurdu olan Doğu Türkistan'da Çin tarafından uygulanan yönetim politikaları neticesinde Türkler ayrılmak zorunda bırakılmıştır (Yoska, 2023, s. 259).

İran İslam Devrimi Sonrasında Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

İran'da 1979 yılında gerçekleşen İslam devriminin ardından 1 milyondan fazla Azeri, Fars, Kürt etnik kökenine mensup insanlar Türkiye'ye göç etmiştir (Akyıldız, 2022, s. 5). Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerine de Türkiye üzerinden geçiş sağlanmıştır (Deniz, 2014, s. 188).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) Afganistan'ı İşgal Etmesi Sonrası Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

Sovyetler Birliğinin 1979'da Afganistan'ı işgal etmesi, çoğu ülke ve uluslararası dengeyi etkisi altına almış ve büyük çaplı sonuçlara neden olmuştur (Erman, 2019, s. 305). Bu işgal sonrasında Türk kökenli Kırgız, Kazak, Özbek ve Türkmen sığınmacılar Pakistan'da bulunan kamplarda hayatlarını idame etmek zorunda bırakılmıştır. 1934 İskân Kanunu referans alınarak zorla yerinden edilen Türk soyuna veya Türk kültürüne bağlı sığınmacılardan oluşan yaklaşık 5 bin civarında sığınmacının Türkiye'ye giriş yaptığı belirtilmektedir (Çakmak, 2023, s. 354).

Halepçe Katliamından Kaynaklı Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

Irak'ın siyasi lideri Saddam Hüseyin, İran ordusunu durdurmak amacıyla 16 Mart 1988'de Halepçe kentinde kimyasal katliam gerçekleştirilmiştir. Bu zehirli gazlar ile İranlı askerlerle birlikte binlerce sivil Kürt vatandaş katledilmiştir. Yaşanan bu vahim olaydan dolayı Irak'tan Türkiye'ye zorunlu göç başlamıştır. Çoğunluğu Kürtlerden oluşan yaklaşık 51 bin sığınmacıyı Türkiye misafir etmiştir. Birkaç yılın ardından ise sığınmacıların çoğu ülkelerine geri dönmüştür (Şahin & Düzgün, 2015, s. 283).

Körfez Savaşından Kaynaklı Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

Irak'ın 1990'da Kuveyt'i işgal etmesiyle başlayan Körfez krizi, ABD öncülüğünde oluşturulan koalisyon devletlerinin 1991 yılında Irak'ı işgal etmesiyle sonuçlanmıştır. Bu krizden etkilenen 460 bin Irak vatandaşı Türkiye'ye sığınmıştır (Karadağ, 2024, s. 133).

Bosna'dan 1992-1998 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

Yugoslavya'nın parçalanmasından sonra Bosna Hersek, Makedonya, Kosova gibi devletlerin kurulmasına ortam hazırlanmıştır. Bosna-Hersek'in 1992 yılında bağımsızlığını ilan etmesiyle Sırp'ların etnik temizlik politikasından kaçan 20 bine yakın Bosna Hersekli vatandaş Türkiye'ye gelmiştir (Ağanoğlu, 2023).

Kosova'dan Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin dağılmasıyla Kosova, 1999 yılına kadar Sırbistan'a bağlı özerk bir bölge statüsünde kalmıştır. Sırbistan Mart

1999'da Kosova'nın özerklik statüsünü kaldırdığını ilan etmiştir. Bu gelişmeyle başlayan kaotik ortam NATO'nun devreye girmesiyle Kosova, Birleşmiş Milletler Kosova Geçici Yönetimi'nin idaresine geçmiştir. Kosova'da son derece kritik ve kaotik ortam oluşmasından dolayı 8.000 Kosovalı sığınmacı Türkiye'ye gelmiştir. Daha sonra Kosova'dan kitlesel göç hareketiyle 17.746 kişi daha Türkiye'ye sığınmıştır (Tepealtı & Aşık, 2022, s. 79-80).

2001 Yılında Makedonya'dan Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

2001 yılında Makedonya'da yaşanan gerilimler, Arnavutlara karşı Kumanova ve Kalkandelen yerleşim yerlerine Makedonya Ordusu'nun müdahalesiyle sonuçlanmıştır (Ağanoğlu, 2023). Makedonya ordusu ve Arnavut militanlarının neden olduğu istikrasızlıktan kaynaklı Makedonya'dan Türkiye'ye 10.500 kişi gelmiştir (Tepealtı & Aşık, 2022, s. 78).

Arap Baharı Akımıyla Suriye'den Türkiye'ye Gelen Göç Hareketi

Orta Doğu ve Kuzey Afrika, bazı ülkelerin ekonomik, siyasi ve dini başta olmak üzere birçok menfaatlerinin kesiştiği bir coğrafyadır. Bu gerçeğin getirdiği olumsuz bir sonucu olarak bu bölgede uzun dönemden beri istikrasızlık, baskıcı yönetim, ekonomik yoksunluk yaşanmakta, çeşitli yeraltı kaynakların zengin olması ve radikal kitlelerin varlığıyla söz konusu bölgenin dünya gündeminde olduğu bilinmektedir. Bu coğrafyada bulunan ülkelerin sahip olduğu tüm zenginliklerin belli bir kesim ve otoriterin himayesi ve kontrolünde olması, bu varlıklardan yerel halkın faydalanmaması, ülke vatandaşlarının sosyal refah ve demokrasi taleplerinin önemsenmeyip görmezden gelinmesi sonucu bölgede gerilim ve çatışma ihtimali en yüksek seviyeye çıkmıştır. Halkın demokrasinin getireceği hakları talep etmesi, yüksek işsizlik gerçeğine tepki göstermesi, kötü yaşam şartlarına maruz kalması, başta gençler olmak üzere halk ile ülke yönetimlerini karşı karşıya getirmiştir. Halkın çoğunluğunun bu olumsuz yaşam koşullarından doğrudan etkilenmesiyle birlikte genç kuşağın sosyal medyada örgütlenmesi büyük kitleler halinde tepki gösterme olaylarının artmasına ve hızlı bir şekilde bu bölgelerde yayılmasına neden olmuştur (Göçer & Çınar, 2014, s. 53).

Arap Baharı, Aralık 2010'da Afrika ve Ortadoğu coğrafyasında bulunan ülke halklarının isyanıyla başlamıştır. Büyük çaplı protestolar yaşandıktan sonra halkın kamu alanlarını işgal etmesi ve devlet binalarını yakmasıyla devam etmiştir. Bu tepkilerin

sonucunda bölge ülkelerinin yönetim şekli ve yönetici sınıfında söz sahibi olan kişiler değişmiştir. Bölgede yaşanan bu başkaldırı Arap halk hareketi olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz F. M., 2020, s. 11).

Arap Baharı, isyan eden bölge halklarının içinde bulunduğu kötü toplumsal şartlara, kitleler halinde yönetim değişim taleplerine yönelik bir isyandır. Kitleli isyanın ilki Tunus'ta ortaya çıkmıştır. Muhammed Buazizi isimli vatandaşın kendisini yakma eylemiyle Tunus'ta başkaldırı başlamıştır. Halkın bu başkaldırı eylemine destek vermesinin nedeni olarak Muhammed Buazizi görünse de gerçek neden çözüme kavuşmayan toplumun sorunlarıdır. Tunus, Arap baharının yaşandığı ilk ülke olmasının yanında kısa bir sürede yönetimi değişen ülke konumunda olmuştur. Arap Baharı Tunus'ta yaşanan olaylardan sonra Mısır, Yemen ve Libya ülkelerine de sıçramıştır (Koraltan, 2016, s. 31).

Bölgede yaşanan olaylar neticesinde Libya, Mısır ve Yemen'de yönetim değişiklikleri olmuş bu durum diğer Arap ülke vatandaşlarının da kendilerini yöneten otoritelere yönelik protestolar başlatmasına neden olmuştur. (Orhan, 2013, s. 18). Bölge ülkelerinin Arap isyanlarına ilk tepkisi, yaşanan isyanların kendi ülkelerine yayılmasını engellemek olmuştur. Suudi Arabistan, Bahreyn ve Umman'da yerel halk ayaklanmalar başlatmıştır. Önlenmek istenen bu ayaklanmalar hem askeri müdahale hem de ekonomik argümanlar kullanılarak kanlı bir şekilde bastırılmıştır (Ataman & Demir, 2012, s. 9).

Arap Baharı rüzgarıyla halk tarafından hedeflenen yönetim değişikliği kazanımı Suudi Arabistan, Ürdün, Bahreyn, Fas, Umman, İran, Irak, Kuveyt, Sudan, Moritanya, Lübnan ve Cezayir'de gerçekleştirilememiştir (Orhan, 2013, s. 27).

Suriye Devlet Başkanı olan Hafız Esed'in 2000 yılında vefatından sonra oğlu Beşar Esed yönetimin başına geçmiştir. Beşar Esed ilk başta babasından daha ılımlı yönetim tarzı sürdürerek çeşitli reform sözü vermesine rağmen çok vakit geçmeden babasıyla aynı yönetim tarzına dümeni çevirmiştir. Suriye'de kötü bir ekonomik durumun olması ve Esed yönetiminin baskıcı tutum ve politikalarından dolayı yerel halk münferit dönemlerde başkaldırıda bulunmuştur. Tüm bunlar sonucunda, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yaşanan Arap baharı rüzgarının Suriye'de etkisini göstermesi kaçınılmaz olmuştur. Suriye'nin Deraa mevkinde 2011 yılında başlayan gösteriler Arap baharının Suriye ayağının başlangıcı sayılmakla birlikte halkın tepkisi ülke geneline yayılmıştır (Özdemir Ç. , 2016, s. 83). Esed yönetimi karşıtı duvar yazıları

nedeniyle 15 öğrencinin tutuklanıp bu öğrencilere işkence edilmesi olayına karşı 15 Mart 2011’de, Suriye’nin Deraa mevkiinde toplanan binlerce Suriye vatandaşı gösteriler gerçekleştirmiştir. Tutuklanan öğrencilerin salıverilmesi, demokratik hakları ve ekonomik reformları talep etme amacı güden bu barışçıl protestolar, rejim kuvvetinin sert bir şekilde müdahale etmesiyle Suriye’de yaşanan savaş döngüsünü tetiklemiştir (Tatlı, 2023, s. 1).

2011 yılında yaşanan iç savaş, Suriye’de yaşayan yüzbinlerce insanın hayatını kaybetmesine yol açmış akabinde milyonlarca insanın yerinden edilmesi sonucunda bölgede siyasi, güvenlik, ekonomik ve sosyo-kültürel problemler oluşmuştur (Kadioğlu, 2020, s. 2179). İç savaşın başlamasıyla birlikte Suriyeliler genellikle Türkiye, Mısır, Lübnan, Ürdün ve Irak’a sığınmıştır. Bu ülkeler en fazla Suriyeliyi barındırdıkları için kitlesel göç akışından derinden etkilenmişlerdir (Şimşek, 2019, s. 502).

Suriye’de fitili ateşlenen iç savaşın başlamasıyla Türkiye’ye 2011’den itibaren ve yıllara yayılan Suriyeli kitlesel göç akınları gelmiştir (Akın & Bozbaş, 2020, s. 51). Türkiye 2011’den beri Suriyeli vatandaşlara yönelik “Açık Kapı Politikası” çerçevesinde hareket edeceğini ilan ettikten sonra 100 bin kişiyle sınırlı olacağını hedeflemiştir. Ancak Suriye’de yaşanan iç savaşın uzun sürmesi, savaşın getirdiği insani dram olaylarının artmasıyla bu sınırın üstünde Suriyeliyi kabul etmiştir (Ağır & Sezik, 2015, s. 96).

BÖLÜM III

TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKA SÜRECİ, SURİYELİLERİN YASAL DURUMU VE FAYDALANDIĞI HİZMETLER

3.1. Türkiye’nin Göç Alanında Kanun ve Kurumsallaşma Süreci

Cumhuriyet’in kuruluş döneminde Türkiye’nin yeni politikası olan ulus devlet bilincinin kuvvetlenmesi amacıyla Türk soylu kişileri Türkiye’ye kabul etme politikası yürütülmekteydi. Günümüzde ise Türkiye’ye farklı toplum aidiyetlerine sahip göçmenlerin kitlesel akın şeklinde gelmesinin oluşturduğu bu süreç göç yönetiminin zorlanmasına sebep olmuş ve bu durum sonucunda göç olumsuz bir olgu haline dönüşmüştür. Bu durum yalnızca Türkiye’nin mevcut durumu için değil dünyanın diğer devletleri için de geçerlidir. Bu göç olgusu dünyanın genelindeki ülkelerin ortak bir sorununa dönüşmesiyle ülkeler bu paydada birleşerek uluslararası çözüm bulmaya çalışmıştır (Koçak & Kaygısız, 2023, s. 270).

Mübadele ve İmar İskân Vekâleti tarafından Türkiye’nin en önemli göç akınlarından olan ve 1924’te gerçekleşen mübadele göçü yürütülmüştür. Bu kurum 11 Aralık 1924 tarihinden sonra Müdüriyet-i Umumiye’ye dönüştürülerek Dâhiliye Vekâleti’ne bağlanmıştır. Bu müdürlük teşkilatı ise 1929’da kaldırılıp Nüfus Müdüriyeti Umumiyesi kurulmuş, nüfus ve muhacir işleri 1934’e kadar bu müdürlük tarafından yürütülmüştür. Daha sonraki yıllarda ise Toprak İskân Genel Müdürlüğü göçmen işleriyle ilgilenirken önceki süreçlerde de Sıhhiye Vekaleti, belli bir süre sonrasında Tarım Bakanlığı, en nihayetinde İmar ve İskan Bakanlığı bünyesinde yer almıştır (Ağanoğlu, 2023, s. 38).

14.06.1934 tarihli ve 2510 sayılı İskân Kanunu, sığınmacı, göçmen ve mültecilerle alakalı bilgilerin bulunduğu Türk hukukunda ilk hukuki belgedir. Söz konusu bu Kanun Türkiye’ye göç harekâtı ve sığınma ile ulus inşa etme ve ülke içi iskân politikası kapsamında politik ve sosyal özellik taşımaktadır (Barkın, 2014, s. 350).

Türkiye 1920’ li yılların başında Türk ve Müslüman aidiyete mensup yabancı ülke vatandaşlarına yönelik göç politikası uygulamışsa da uluslararası göç olarak tanımlanan kitlesel akınlar ile Türkiye 1980 yılına kadar sınırlı düzeyde karşı karşıya

kalmıştır. 1980’li yılların gelmesiyle komşu ülkelerde cereyan eden savaşın başlamasıyla Türkiye kitlesel ve düzensiz göç hareketine maruz kalmış ve bu dönemde uluslararası göç olgusunda çoğunlukla geçiş alanı statüsünde bulunmuştur. Türkiye’nin göç rotasında olması ve tarih boyunca çeşitli göçlere ev sahipliği yapması hususu göz önüne alındığında göç konusunun Türkiye için zaman geçtikçe daha fazla önem kazandığı belirtilebilir. 20. yüzyılın ikinci yarısıyla küreselleşmeyle nitelik değiştiren ve bunun yanında çeşitli uluslararası sorunların oluşmasına neden olan göç olgusu Türkiye’yi bu konuda geniş çaplı kamu politikası izlemeye mecbur kılmıştır. 2000’li yıllara kadar etkin bir politika üretilmemesinin yanında Türkiye’ye gelen yabancıların giriş, çıkış, kalış süresi, sınır dışı süreci, ikamet ve vize izni, hak ve yükümlülükleriyle alakalı konular o zamana dek “1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun” ve “5682 sayılı Pasaport Kanunu” ile belirlenmiştir. Dış politikada ve uluslararası mecrada 2000’lerin sonrasında yaşanan gelişmeler uluslararası koruma noktasında Türkiye’yi daha büyük ve etkili politikalar üretmeye zorlamıştır (Işıkçı, 2017, s. 26-27).

2001 yılından itibaren Türkiye’nin göç alanında kurumsallaşma dönemi, göç politikalarını Avrupa Birliği (AB) müktesebatı çerçevesinde belirlediği dönemdir (Karadağ, 2024, s. 133). AB üyelik sürecinde 2001 yılında imzalanan “Katılım Ortaklığı Belgesi”nin Türkiye’de göç yönetimi konusunda kurumsal ve yasal değişiklik ve yenilikleri tetiklediği söylenebilir. Bu dönemdeki yenilikler “Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun”, “Pasaport Kanunu”, “Vatandaşlık Kanunu” gibi çalışmalarda değişiklik yapılmasıyla başlanmıştır. 2003 yılında kabul edilen “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun”un yürürlüğe girmesi, evlilik yoluyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı kazanılmasına dair değişiklikler, insan ticareti ve insan kaçakçılığı faillerine yönelik önlemler, 2003-2008 yılları arası, uluslararası göçün yönetimi konusunda emsali olmayan önemli gelişmelerdir (Üstübcü, 2017, s. 112).

Türkiye’nin göç yönetiminin yeniden tasarlandığı bu sürecin son kısmı, Suriye’de başlayan savaştan dolayı Türkiye’ye gelen kitlesel göç akınlarına denk gelmiştir. Bu durumun gerçekleşmesinin olumsuz sonuçlarının olmasının yanı sıra yapılanma sürecine bazı olumlu katkılarının da olduğunu söylemek mümkündür. Daha önceden hazırlanan kurumsal ve yasal çerçeve bu kitlesel göç niteliği ve uzunca kalma durumundan ziyade, 2011 yılından öncesi Türkiye’nin göç dinamiğinin ihtiyaçlarına göre hazırlanmıştır. Ancak kitlesel göç hareketi dolayısıyla yenilikçi yasal düzenlemeler

ve kuramsal çerçevenin daha kapsamlı boyutta gelişmesi, içinde barındırdığı mekanizmaların ivedilikle pratiğe dönüşmesi, uzun vadede değerlendirildiğinde Türkiye'nin göç politikalarının daha sağlam temellere dayanarak ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi açısından son derece kıymetlidir. Göç olgusunda karşılaşılan problemlere yönelik kısa vadede çözüm bulma anlayışı kısmen değişmiş, göç yönetiminin kalkınma odaklı yaklaşımlar da olacak şekilde geliştirmesi ihtiyacı belirginleşmeye başlamıştır. Göç yönetimi kapsamında yapılanma süreci, 2000'li yıllar boyunca, Türkiye'nin AB mevzuatına tam üyelik perspektifi çerçevesinde uyumlu ve bağlantılı bir şekilde ilerlemiştir. 2007-2013 AB Müktesebatına Uyum Programının uygulanması çerçevesinde, iltica, göç ve yabancılar alanında ulusal mevzuatın Müktesebatın 24. Fasıl Adalet, Özgürlük ve Güvenlik ile uyumlu hale getirilmesi için teknik çalışmalar yapılmış, idari ve fiziki alt yapı oluşturulmuştur. 2008 yılında İçişleri Bakanlığına bağlı olarak İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve Uygulama Bürosu kurulmasıyla birlikte, gerek AB müktesebatına uyum süreci, gerekse ülkenin kendi stratejik gereksinimlerinden dolayı kapsayıcı ve uzun vadeli bir göç politikası oluşturma çalışmaları hızlanmıştır. Büro bünyesinde mevzuat çalışma grupları oluşturulmuş; kanun taslağı hazırlanma süresince göç ve iltica alanında çalışan akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, başta Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) olmak üzere uluslararası kuruluşlar, devlet kurum ve kuruluşları arasında yapıcı bir diyalogun gelişmesi için uygun bir zemin yaratılmıştır. Bu sürecin nihai sonuçlarından birisi, Türkiye'nin ilk kapsamlı göç ve iltica yasası olarak tanımlanabilecek 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 11 Nisan 2013 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle olmuştur (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018).

3.2. Göç İdaresi Başkanlığının Kuruluş ve Yapılanma Süreci

Göç aksiyonu, kaynak, transit ve hedef ülkelerin siyasi, ekonomik ve kültürel yapılarını etkilemesinden dolayı ülke otoriteleri ve kamu idarelerini göç yönetiminde stratejik ve sistemli çalışmalar üretmeye, politika, süreç, yapı ve sistemler geliştirmeye teşvik etmektedir. Uluslararası göç akınlarının doğuracağı olumlu ve olumsuz etmenleri etkin ve yetkin bir şekilde yönetmek adına ülke otoriteleri ve yetkili mekanizmalar kamu politikaları geliştirip aksiyon almaya, idari yapıyı oluşturmaya çabalamakta, ihtiyaç duyduğu mevzuatı geliştirmekte, ülkeye sığınan kişilerin ihtiyaçlarını gidermeye

yönelik farklı alanlarda kamu mal ve hizmet alımlarını gerçekleştirmektedir (Uzun Y. , 2023, s. 137).

Türkiye, coğrafi ve jeopolitik konumunun sonucunda dış göç hareketlerinde odak ülke haline gelmiştir. Türkiye, son dönemlerde yaşanan düzenli ve düzensiz göç hareketliliğiyle milyonlarca yabancıya ev sahipliği yapmaktadır (Koçak & Kaygısız, 2023, s. 270).

Dünya üzerindeki göç rotaları düşünüldüğünde, Türkiye konumundan dolayı yabancılar için doğal bir geçiş köprüsü olmaktadır. Ayrıca diğer bir cazip neden ise Türkiye'nin sahip olduğu siyasi istikrarı ve yükseliş sürecinde olan ekonomik düzeyidir. Bu bağlamda Türkiye'ye gelen ve giriş çıkış yapan yabancı sayısının gün geçtikçe artması bunun önemli göstergesidir. Türkiye'ye bir yıl içerisinde 40 milyona yakın yabancı giriş çıkış yapmış olup 5 milyonu geçen yabancı ise ikamet etmektedir. Göç hareketi bakımından son yıllarda Türkiye “geçiş ülke” konumunun yanında “hedef ülke” konumuna da gelmiştir. Göç olgusunun doğurduğu sorunsallara yönelik etkili bir yönetim biçimi açısından tıpkı dünyadaki diğer emsal ülkeler gibi, görev alanına göre stratejik ve operasyonel politikalar geliştirip bunları pratiğe aktarabilen, insan odaklı hizmet sunumuna vakıf olan kalifiye personel kadrosu ve güçlü altyapı faaliyetleri ile yetkin ve etkin bir yapı düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda değerlendirme yapıldığında Türkiye göç yönetimi konusunda etkili ve verimli politikalar geliştirerek bu politikalara ilişkin yeni düzenlemeler üretilmesi ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu ihtiyacın en önemli çıktısı olarak nitelendirilebilecek olan yasal mevzuat ise 4 Nisan 2013 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilen “11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” dur. Bu Kanunla sağlam bir zemine oturtulan iltica ve göç yönetimi, göçmen ve uluslararası koruma arayan kişilerin teminatı olmuş yasal çerçevesiyle uluslararası standartlara uygun hale gelmiştir. Bu çalışmalar neticesinde, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 81 il ve 148 ilçe ile yurtdışında teşkilatlanmayı planlanmıştır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

On Birinci Kalkınma Planının Dış Göç Politikası Özel İhtisas Komisyon Raporunda, Türkiye’de artan yabancı nüfusla alakalı, kalkınmaya duyarlı ve uzun vadeli göç politikaları geliştirmenin zorunluluğuna değinilmiştir. Bu geliştirme sürecinde, insan haklarına ve onuruna yakışır şekilde uyumlu, güvenli, düzenli, veri temelli ve kontrol mekanizmaları olan dış göç yönetiminin temel amaç olması gerektiğinden

bahsedilmektedir. “*Kalkınmaya dayalı milli göç politikasının temel hedefi, etkin bir göç yönetim sistemi ile insan haklarına uyumlu ve kontrol edilebilir göç hareketliliğinin sağlanması*” olarak belirlenerek beş ana hedef şu şekilde sıralanmaktadır (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018).

1. “Uluslararası arenada göç yönetimi sistemine dahil olmaya yönelik faaliyetler artırılabacaktır.
2. Düzensiz göç yönetimi kapsamında, göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle ulusal mücadele sistemini güçlendirmeye yönelik adımlar atılmaya devam edilecektir.
3. Veriye dayalı politika ve hizmet sunumunun sağlanması için kurumlar arası koordinasyon geliştirilecektir.
4. Kurumların düzenli göçmenler, düzensiz göçmenler, geçici koruma ve uluslararası koruma altında olan göçmenler için sürdürülebilir hizmet sunmaları sağlanacak ve hizmet kalitesi iyileştirilecektir.
5. Göçmenlerin uyum sürecinin sağlanmasına yönelik uyum politikaları geliştirilecektir.”

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun kabulüyle göç yönetimi alanında; insan hakları ve merkezi güvenliği temele alan bütüncül bir yaklaşımla, yabancıların faydası odaklı sistemli bir yapı ile icraata geçen, Türkiye’de göç yönetimi alanında en önemli sivil mercii olan ve tek yetkili Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulmuş, 11.04.2014 tarihinde operasyonel hale gelmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015).

Kuruluşu Türkiye tarihinde emsali görülmemiş bir kitlesel göç akınına denk gelen Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, bir yandan yapılanma sürecini tamamlarken bir yandan da Türkiye’nin göç tarihinin en büyük kitlesel hareketinde ön sayfada görevlerini yürüterek dikkat çekmiştir. Bu misyonla devam edip ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını koordine etmekle mükellef olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Türkiye’nin afet, olağanüstü ve acil durum düzeyinde maruz kaldığı bu kitlesel göç ve milyonlara varan göçmen kriziyle kabiliyeti, kurumsal yeterliliği ve teşkilat yapısı ile tartışılmış konuma gelmiştir. Yabancı sayısında artışların olmasıyla kamu otoritelerinin de gündemine giren Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), 29.10.2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) ile Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) yapısına bürünmüştür (Uzun Ş. , 2023, s. 44).

Göç İdaresi Başkanlığı, “görev alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye’ye giriş ve Türkiye’de kalışları, Türkiye’den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur” (T.C. Resmi Gazete, 2018).

3.2.1. Merkez Teşkilat Yapılanması

“Göç İdaresi Başkanlığının Merkez Teşkilatı şu şekilde sıralanmaktadır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

1. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği,
2. Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı,
3. Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü,
4. Hukuk Müşavirliği,
5. Rehberlik ve Denetim Başkanlığı,
6. Sınır Yönetimi Genel Müdürlüğü,
7. Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü,
8. Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü,
9. Yabancılar Genel Müdürlüğü,
10. Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü.”

3.3. Göç Bağlamında Oluşturulan Kurul, Komisyon ve Merciler

3.3.1. Göç Kurulu

İçişleri Bakanlığı tarafından seçilen bakanlık ve kurum temsilcilerinden oluşan bu kurul, Türkiye’de bulunan yabancılarla alakalı göç alanında stratejiler belirleme, stratejilerin koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etme görevini üstlenmektedir. (YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2024).

3.3.2. Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu

Göç İdaresi Başkanlığında görevli kişi başkanlığında, Dışişleri ve Adalet Bakanlıklarınca seçilen bir temsilci ve bir göç uzmanından oluşmaktadır. Gözlemci olarak katılmak üzere BMMYK (UNHCR) Türkiye Temsilciliği temsilcisi davet edilebilir. Komisyonun görevleri (YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2024)

- “İdari gözetim kararları ve kabul edilemez başvurularla ilgili kararlar ile hızlandırılmış değerlendirme sonucu verilen kararlar hariç, uluslararası koruma başvuruları hakkında verilen kararlar ile başvuru ve uluslararası koruma statüsü sahibi hakkındaki diğer kararlara karşı yapılan itirazları değerlendirmek ve karar vermek,
- Uluslararası korumanın sona ermesi ya da iptaline yönelik kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermek” olarak belirlenmiştir.

3.3.3. Vize İzleme ve Değerlendirme Kurulu

Türkiye’nin düzensiz göç hareketliliği ve düzenli göç kapasitesi bağlamında; “ülkemizin vize alanında uygulamalarının gelişmesi, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonun sağlanması ve daha etkin vize değerlendirme sürecinin tesis edilmesi amacıyla kurulmuştur. Kurul İçişleri Bakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Başkanlığında; Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, YÖK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileriyle 6 ayda bir olmak üzere yılda 2 kez toplanmaktadır” (YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2024).

3.3.4. İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulu

Göç İdaresi Başkanlığından sorumlu İçişleri Bakan yardımcısı başkanlığında, insan ticareti suçu ile etkin mücadele ve önlemlerine ilişkin stratejilerin üretilmesi kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile uluslararası kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları bu kurulun kararlarını öncelikli değerlendirir (YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2024).

3.3.5. Göç Araştırmaları Merkezi

Göç İdaresi Başkanlığının görevli ve sorumlu olduğu konularla alakalı bilimsel inceleme ve araştırma çalışmalarını yapmak, uluslararası ve bölgesel gelişmeler analiz edildikten sonra Türkiye üzerindeki etkilerini incelemek ve bu incelemelere ilişkin raporlaştırma ve yayınlama faaliyetlerini gerçekleştirmek bununla birlikte göç uygulamalarını takip ederek ihtiyaç halinde önerilerde bulunmak gibi çeşitli bileşenlerden oluşan bir misyona sahiptir (YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı,

2024).

3.3.6. Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER 157)

İnsan Ticareti Mağdurları için Acil İletişim Hattı 2013 yılında Alo 157 ile faaliyete başlamış, Göç İdaresi Başkanlığına 2014 yılında geçtikten sonra hizmet ağını genişletmiş, 20.08.2015 tarihi itibarinde isim değişikliğine gidilen Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) olarak tekrar hizmet vermeye devam etmiştir. YİMER 157, 5 dilde (Türkçe, Arapça, Farsça, İngilizce, Rusça) acil durum ve ihbar hattı hizmeti sunmaktadır. Yabancı uyruklu kişilerin vize, ikamet izni, geçici koruma, uluslararası koruma gibi konular hakkında bilgi vermesinin yanında göçmen kaçakçılığı kapsamında mağdur edilen yabancı uyruklu kişilerin denizde hayatlarını kurtarma operasyonlarına ve insan ticareti mağduru olan kişilerin tespitine yönelik de yardım ve ihbar hattı olarak 7/24 kesintisiz hizmet vererek mağdur edilen kişilerin hayatını kurtarmaktadır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

3.4. Türkiye'nin Göç Yönetiminde Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar

3.4.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Suriye'den Türkiye'ye gelen kitlesel göçün koordinasyonuna ilişkin ön safta çalışmalarını yürüten AFAD, Suriyelilere yönelik sağlık ve eğitim alanında kazanımlara katkı sağlamıştır. Suriyelilerin barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla 21 Barınma Merkezinin kurulumunu tamamladıktan sonra Suriyelilerin temel ihtiyaçlarını karşılamıştır. Bakanlar Kurulu kararıyla Mart 2018 itibariyle Geçici Barınma Merkezleri Göç İdaresi Başkanlığına devredilmiştir (İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2024).

3.4.2. Türk Kızılay

Türk Kızılay, 1868 yılında kurulduktan bugüne değin sosyal refah seviyesinin yükselmesine katkı sunmak, toplumsal dayanışma kültürünü temin etmek, sosyo-ekonomik açıdan ihtiyaç sahibi kişilerin beslenme, barınma ve sağlık yardımlarını ulaştırmak gibi önemli misyonlar üstlenmiştir. Ayrıca sosyal hizmetler, ilk yardım, göç ve mülteci hizmetleri, uluslararası yardım, afet, kan, gençlik, sağlık, eğitim, mineralli su işletmeleri mecralarında da faaliyetler sunmaktadır (Türk Kızılay, 2024).

Suriye Arap Cumhuriyetinde 2011 yılında yaşanan iç karışıklık sonucunda Türkiye'ye gelen ciddi göç dalgaları ile birlikte emsali olmayan zorluklar ve insani krizlerden etkilenen insanların yeni ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. Bu zorlukları ve ihtiyaçları gidermek adına ulusal, yerel ve uluslararası mercilerin desteği son derece önemli olmuştur. Türkiye'de bulunan bu mercilerden önde geleni şüphesiz çalışmalarıyla tarih boyunca kendini kanıtlayan Türkiye Kızılayı'dır. Türk Kızılayı, Suriye'de yerinden edildikten sonra Türkiye'ye yerleşen göçmenlere kapsamı geniş olan programlarla hizmet veren önemli bir misyona sahiptir. Türk Kızılayı, 2011 yılından beri Suriye'de devam eden insani krizde göç eden kişilerin ihtiyaçları tespit etme ve buna yönelik ulusal ve yerel düzeyde çözümler ortaya koyma, devlet yapısına ivedi şekilde adapte olmakla birlikte ihtiyaçların süreklilik temeli olan bir sistemle giderilmesi veya ihtiyaç kategorisinden çıkarılmasına yönelik farklı farklı faaliyetler gerçekleştirmektedir (Kızılay Toplum Merkezleri, 2024).

3.4.3. Birleşmiş Milletler (BM)

Türkiye'nin de üye olduğu 51 devletten oluşan Birleşmiş Milletler 24.10.1945 tarihinde kurulmuştur. BM, II. Dünya Savaşı'nda galip devletler tarafından, devletlerin arasındaki anlaşma ve sorunlara çözüm bulma, ülkelerin güvenliklerini tehdit edebilecek savaşları önleme gibi amaçlar üzerine kurulmuştur. Birleşmiş Milletler; dünyada barış ve güvenliğin tesis edilmesi, temel insan hakları gibi insani değerlerin uluslararası arenada güvence altına alınması, insanlık nezdinde hak, adalet ve eşitliği tesis edecek tedbirlerin alınması, uluslararası alandaki insani, kültürel, sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesinde iş birliği yapmayı hedeflemiştir. 50 ülkenin 26.06.1945 tarihinde imzaladığı BM Antlaşmasıyla, ülkelerin birbiriyle ilişkilerinde evrensel olarak silahın kullanılması yasaklanmıştır. Birleşmiş Milletlerin ABD, Çin, İngiltere, Rusya ve Fransa'dan oluşan beş daimi üyesi vardır. "Türkiye, göç ve başka alanlarda BM'ye bağlı olup aşağıda belirtilen 14 kuruluş ile iş birliği içinde çalışmaktadır (Koçak & Kaygısız, 2023, s. 267).

- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF),
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR),
- ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü),
- IOM (Uluslararası Göç Örgütü),
- OCHA (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi),

- OHCHR (İnsan Hakları Yüksek Komiserliği),
- WFP (Dünya Gıda Programı),
- WHO (Dünya Sağlık Örgütü).”

3.4.4. Avrupa Birliği (AB)

Soğuk savaş döneminden sonra Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun (AET) on yıllık bir zaman dilimi içinde hızlı bir şekilde büyümesi, Türkiye’de dönemin hükümetini 31 Temmuz 1959 tarihinde söz konusu bu merciye ortaklık başvurusu yapmaya iten neden olmuştur (Özer, 2009, s. 90).

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasındaki ilk yakın temas 1960’lı yıllarda oluşturulan ortaklık mevzuatının tesisiyle başlamıştır. AB Konseyi, Türkiye’yi üye adayı olarak 11.12.1999 tarihli Helsinki Zirvesi Sonuç Bildirgesi ile benimsemesinden sonra Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) hazırlanmıştır. Türkiye de Ulusal Programını düzenleyerek, AB müktesebatına uyumlu olacak şekilde iç hukukunda birçok kanun tasarısı hazırlamış, Anayasa değişiklikleri yapmıştır. Bu gelişmeler sonucunda, Brüksel’de 17.12.2004 tarihinde gerçekleştirilen AB Konseyi zirvesinde, 3 Ekim 2005 tarihinde Türkiye ile tam üyelik müzakerelerinin başlatılmasına karar verilmiştir. Lüksemburg’da 03.10.2005 tarihinde yapılan AB Bakanlar Konseyi toplantısında ise komisyonun önerileri doğrultusunda Türkiye ile AB arasındaki katılım müzakerelerinin genel prensiplerini belirleyen Tam Üyelik Müzakere Çerçeve Belgesinin kabul edilmesinin ardından Lüksemburg’da gerçekleştirilen hükümetler arası konferans ile de Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılım müzakereleri resmi olarak başlatılmıştır (Özdal, 2008, s. 103-104).

Tam Üyelik Müzakere Çerçeve Belgesi’ni yürüten Türkiye’nin, yapılandırdığı veya geliştirdiği göç politikalarında AB politikalarının önemli etkisinden bahsetmek mümkündür. 2001 yılında Türkiye tarafından hazırlanan “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”nın kabul edilmesiyle, göç, göçmen ve sığınma alanında ulusal mevzuatın AB müktesebatıyla uyumlu olması amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2003 yılında “İltica Strateji Belgesi ve Göç Strateji Belgesi”, 2005 yılında ise “İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı” yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin iltica, göç ve sığınma konularında AB standartlarına uygun ve insan haklarına dayalı bir sistem geliştirmesi açısından bu eylem planı önem arz eden bir belge özelliği

barındırmaktadır (Şen & Özkorul, 2016, s. 94).

Türkiye'nin göç sorunsalından direkt etkilenmesi, göç alanında devletler üstü politika üreten küresel kuruluşlardan olan Avrupa Birliği'nin (AB) söz konusu misyonu sayesinde daha fazla önem kazanmıştır (Demirhan & Aslan, 2015, s. 31).

Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde bölgesel istikrarsızlığın yükselmesiyle artış gösteren göç sonucunda, Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerinde göç alanında paydaşlık bağı daha zaruri olmuştur. Göçün niteliği ve boyutu ile AB'deki iç siyasal dinamiğini etkilemesi, göç yönetiminin daha çok güvenlik konusuna yoğunlaşmasına neden olmuştur. Türkiye'ye doğru gelen göç dalgalarının kontrol edilmesinin öneminin artması sonucunda, Türkiye'de göç politikalarında olabilecek boşluğun giderilmesi gerekmiştir. Göç dalgalarında Türkiye'nin hedef ülke konumunda olması etkili bir yönetim anlayışına duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Son yıllarda Türkiye-AB göç ilişkileri çerçevesi bilhassa Suriyelilerin iadesi ve düzensiz göçmen konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu ilişki yerinden edilmişliğin insani boyutundan ziyade, Türkiye ve AB'nin egemenlik hakları doğrultusunda menfaatlerin ön planda olduğunu işaret etmekle birlikte Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki diyalog, sınır ve göç yönetimi alanında yeni bir evreye geçmiştir (Bozkaya & Kıncal, 2018, s. 93).

3.4.5. Uluslararası Göç Örgütü (IOM)

Türkiye göç ve iltica konularında 2000'li yılların başlamasıyla ciddi değişimler geçirmiştir. Türkiye'nin göç güzergâhında olması, transit ülke niteliğine neden olmuştur. Bu durum Türkiye'yi Avrupa Birliği'nin mevzuatına uyumlu göç politikalarını yönlendirmiştir. Türkiye uluslararası göç politikalarından faydalanma noktasında Birleşmiş Milletler kuruluşu olan Uluslararası Göç Örgütüne 2004 yılında üye olmuştur. İlegal göç ve insan ticaretinin önlenmesi alanlarında Türkiye ve IOM arasında iş birliği yapılmıştır (Aktel & Kaygısız, 2018, s. 594).

Uluslararası Göç Örgütü'nün Türkiye programında, hem göçün sürdürülebilir kalkınma için oluşturduğu imkân ve fırsatlardan faydalanmaya hem de göçün neden olduğu zorluklarına odaklanmaktadır. Göçmenlerin korunması, sağlık ve refahı, iş gücü hareketliliğinin ve geçim kaynaklarına erişim fırsatlarının geliştirilmesi, sınır yönetiminin güçlendirilmesi, sosyal uyum katılımının teşvik edilmesi ve ilgili politikaların oluşturulması bu çalışmaların kapsamındadır (IOM Türkiye, 2024).

3.5. Türkiye'nin Göç Yönetiminde Dahil Olduğu Bazı Sözleşme ve Antlaşmalar

3.5.1. Cenevre Sözleşmesi (1951) Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme

Dünya üzerinde yaşanan göç hareketliliğinin küresel boyutta olması sonucunda, birçok ülkenin etkilenmesinden dolayı ülkelerin uluslararası sözleşme ve protokollere dahil edilmesini zorunlu kılmıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesi bu duruma emsal gösterilebilir. Cenevre Sözleşmesi mülteciliğin tanımı ve mülteci haklarının belirlenmesinde önemli bir referans kaynağıdır. Sözleşmede mülteci kavramı *“vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişiler”* olarak tanımlanmaktadır. Türkiye, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ni 29 Ağustos 1961 tarihinde TBMM'de onaylanarak kabul etmiştir. Fakat sadece Avrupa'dan Türkiye'ye sığınmak isteyen yabancıları sözleşme kapsamında mülteci olarak kabul edeceğini belirtmiştir (Akman, 2018, s. 454). Bu durumla Türkiye'nin mülteci statüsündeki faydalananak kişilere yönelik sınır çerçevesini belirlediği anlaşılmaktadır.

3.5.2. Geri Kabul Antlaşması (16 Aralık 2013)

Geri Kabul Anlaşmaları, Avrupa Birliğinin 1970 yılından sonra artış gösteren göç akınına önlemek için geliştirdiği çözüm araçlarından biridir. Dünyanın birçok yerinde bulunan istikrarsız bölgelerden ayrılan göçmenler istikrarlı bölge olan Avrupa'ya ulaşmayı amaçlamıştır. Avrupa ilk dönemlerde bu göç akınıyla mücadele ederek, göç edilen kaynak ülkelerle Geri Kabul Antlaşmaları imzalama yöntemini izlemiştir. Geri Kabul Anlaşmaları bazen taraf devletlerin kendi sınırlarından geçen üçüncü ülke vatandaşlarını geri kabul yükümlülüğü olan koşulları, bazen de bir ülkenin kendi vatandaşını geri kabul yükümlülüklerini belirlemektedir (Hacıoğlu, 2016, s. 411). Ancak bu ülkelerden kişilerin gönderilmesi durumunda hayati tehlikelerinin söz konusu olması veya göç eden kişilerin hangi ülkeden geldiğine dair belge bulunmaması nedeniyle AB, Geri Kabul Anlaşmalarıyla başarılı olamamıştır (Batır, 2017, s. 586).

Türkiye ile AB illegal veya düzensiz göçle mücadele sürecini daha fazla etkin kılmak amacıyla “Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma”yı (GKA) 16.12.2013 tarihinde imzalamış, bu

antlaşma 01.10.2014 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. İmzalanan bu Geri Kabul Antlaşması'nın özünde; karşılıklılık temelinde, “Türkiye veya AB üyesi bir devlet açısından düzensiz göçmen olan vatandaş, üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişinin duruma göre geri kabulü veya transit geçişi ile ilgili koşulları, esasları ve usulleri tespit edilmesi” bulunmaktadır (Göçmen, 2014, s. 22).

Avrupa Birliği ile Türkiye arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma'nın imzalanmasından sonra T.C. vatandaşlarının Avrupa Birliği devletlerine vizesiz giriş yapmasına imkân tanınmasını hedefleyen “Vize Serbestisi Diyalogu” süreci de başlatılmıştır. Türkiye ile Avrupa Birliği Geri Kabul Antlaşması mütekabiliyet temelinde, “Türkiye’de veya AB’ye üye ülkelerden birinde, son beş yıl içinde ülkeye giriş, ülkede bulunma veya ikamet etme koşullarını sağlamayan veya sağlayamaz duruma düşen kişilerin talepte bulunulan ülkeye geri gönderilmesini amaçlamaktadır” (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2017).

3.6. Türkiye’nin Göç Yönetiminde Yabancıların Uluslararası Koruma Statüleri

Tarih boyunca insanlar varlıklarını korumak adına çeşitli mücadeleler içinde olmuştur. Yaşadıkları mekanlarda maruz kaldıkları savaş, iç çatışma, kaos, baskı gibi olumsuz olaylar yüzünden toplumsal düzenin bozulmasına neden olmuştur. Bu etkenlerden dolayı insanlar, hayatlarını sürdürmek ve bozulan düzeni tekrar tesis etmek için çeşitli arayışlarda bulunmaktadır. Bu arayışın en önemli örneklerinden biri de mekân değiştirmek olmuştur. Dünya üzerinde insan nüfusunun artmasıyla insanlar arasında hayat standartları arasındaki farkın gözle görünür olması, çeşitli ülkelerin refah düzeyi oranlarının dengesiz gelişmesi, kendi ülkesinde herhangi bir durumdan dolayı örselenmeye maruz kalmasıyla insan haklarının geliştiği ve sosyal refahın yüksek olduğu ülkelere yönelik insan hareketliliği yönelmektedir. Bu eylemin şüphesiz uluslararası etki bırakması kaçınılmaz olacaktır. Son dönemlerde yaşanan uluslararası göç olayları küresel tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda dünya üzerinde gerçekleştirilen kitlesel göç eylemleri ve bunun getireceği sorunlar küresel bir boyutla herkes tarafından hissedilmektedir. Bu durum uluslararası göç politikalarının oluşmasına, ülkeler arasında antlaşma ve sözleşmelerin yapılmasına kaynaklık etmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar uluslararası koruma amaçlayan devletlerarası uzlaşma mercilerinin oluşmasına, göç alanında kural, yasa, sınırlılık, ilke gibi standartları kıstas alan uluslararası mülteci hukukunun oluşmasına ortam hazırlamaktadır.

II. Dünya Savaşı'nın ardından 1942 yılında Birleşmiş Milletler birlikteliği kurulduktan sonra BM Antlaşması 26 Haziran 1945 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşma savaştan sonra yaşanan yerinden edilmişlik ve insan hakları ihlali nedeniyle mülteci hukukunu en ön safta tutmaktadır. 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (BMGK) kararı ile İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB) kabul edilmiş, Beyanname'nin 14. maddesinde, “zulme uğrayan herkesin başka ülkelere sığınma ve imkânlarından yararlanma hakkının olduğu” belirtilmiştir. Yabancıların problemlerine nihai çözümler üretmek ve uluslararası koruma sağlama misyonuyla Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), 14.12.1950 tarihinde kurulmuş ve bu alanda önemli gelişme niteliği kazanmıştır. Herhangi bir zulümle karşı karşıya kalan kişilerin başka bir ülkenin koruma şemsiyesine dahil olma ve imkânından faydalanma hakkının kullanılması konusunda uluslararası bir işbirliği olması açısından, uluslararası bağlayıcılığı olan sözleşmelerin oluşması için BMMYK'nın çalışmaları neticesinde 28 Temmuz 1951 tarihinde “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi” imzalanmıştır. Mülteci hukukuyla alakalı olan bu sözleşme uluslararası düzeyde temel bir belgedir. Sözleşme'nin 1/A (2) maddesinde, “1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylardan dolayı dini, ırkı, bir topluluğa aidiyeti, siyasi fikirleri sebebiyle zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu kendi ülkesi dışında olan ve kendi ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen veya vatansız kişi için önceden ikamet ettiği ülkeden ayrılmış ve yukarıda sayılan korkular nedeni ile tekrar yaşadığı ülkeye dönmek istemeyen her kişiye mülteci” adı verilmiştir (Büyükhana, 2021, s. 76-78).

Mülteci tanımında yer alan özelliklere sahip olmasına rağmen mülteci statüsü verilmeyip uluslararası korumadan faydalanmayacak kişiler de mevcuttur. “1951 Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesinin (f) bendinde mülteci statüsü verilemeyecek kişiler üç grup halinde sayılmıştır (Kaya & Eren, 2015).

1. Barışa karşı suç işleyenler veya savaş suçu işleyenler veya uluslararası belgelerde tanımlandığı şekilde insanlığa karşı suç işleyenler,
2. Politik olmayan önemli bir suçu mülteci başvurusunun yapıldığı ülke dışında işleyenler,
3. Birleşmiş Milletler'in ilkelerine ve amaçlarına aykırı eylemlerde bulunanlardır. Belirtilen bu kişiler mülteci statüsü dışında bırakılmışlardır.”

1951 Cenevre Sözleşmesi İkinci Dünya Savaşı sürecinde yaşanan insani

dramlara çözüm bulmak için hazırlanmış, sözleşmede bulunan mülteci tanımına zaman ve yer bakımından sınırlılık getirmiştir. Bu da 1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle sığınma veya iltica talebinde bulunan kişilerin mülteci statüsünden faydalanabileceği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bahse konu olan zaman dilimi ve yer sınırı, coğrafyanın dışında olan uluslararası koruma ihtiyacı olan kişilerin mülteci tanımından faydalanamamasına neden olmuştur. Bu durumu çözüme kavuşturmak için “BM Genel Kurulu Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü (1967 Protokolü)” kabul etmiş, 4 Ekim 1967’de yürürlüğe girmiştir. Bu protokolle, Sözleşmede bulunan yer ve zaman sınırlaması çıkarılmış, mülteci tanımının herhangi bir coğrafi alan ve tarih sınırlaması olmaksızın bütün mülteci hareketlerine uygulanabilmesi olanağı sağlanmıştır. Türkiye, uluslararası mülteci hukukunu ve uluslararası korumayı esas kılan 1951 Mülteci Sözleşmesi ile 1967 tarihli Protokol’e dahil olmuş ancak 1951 Mülteci Sözleşmesinde belirtilen tarih ve coğrafi alan açısından sınırlandırma getirerek taraf olmuştur. Türkiye, Avrupa’da meydana gelen olaylar kapsamında mülteci statüsü tanımakla yükümlü olduğunu açıklamış, her iki düzenlemeye de coğrafi sınırlama ile taraf olmasından dolayı Avrupa ülkeleri dışından gelen sığınmacılara mülteci statüsü tanımayacağına karar verdiğini göstermiştir (Topal, 2015, s. 8-9).

Türkiye’nin coğrafi kısıtlama politikası izlemesi Avrupa Konseyi (AK) üye ülkeleri dışındaki Türkiye’ye sığınan kişilere uluslararası bir hukuki koruma statüsü vermeyeceği gibi bir anlam çıkması söz konusu değildir. Türkiye, sözleşme esaslarına göre mülteci olabilecek Avrupalı olmayan kişilere göç alanının iç hukuk düzenlemelerinin sunduğu çerçeveye göre “Şartlı Mülteci, İkincil Koruma, Geçici Koruma” statü hakkı sunmaktadır. Söz konusu statüye uygun kişilere kendi ülkelerine geri dönmeye kadar veya üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar uluslararası bir hukuki koruma sağlamaktadır (Tok & Toktaş, 2022, s. 4).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 62. maddesinde; “Avrupa’daki ülkeler dışında meydana gelen olaylara bağlı olarak ırkı, dini, uyruğu, bir topluluğa aidiyeti, politik görüşleri gibi farklılıkları yüzünden zulüm görme korkusu yaşayan, bu korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu devletin ülkesi sınırları dışında bulunan, bu nedenle kendi devletin korumasından yararlanamayan veya korkusu nedeniyle yararlanmak istemeyen kişiler ile vatandaşı olmadığı ikamet ülkesi sınırları dışında aynı nedenlere bağlı olarak bulunan ve korkusu yüzünden ikamet ülkesine dönemeyen,

dönme istemeyen kişilere statü belirleme iş ve işlemleri sonrasında ‘şartlı mülteci’ statüsünün verileceği ve şartlı mülteci statüsü verilen bir kişinin üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye’de ikamet etmesine izin verileceği” belirtilmektedir. Kanun’un 63. Maddesinde ise, “mülteci ya da şartlı mülteci statüsünde olmayan ancak vatandaşı olduğu kendi ülkesine veya ikamet ülkesine gönderildiği takdirde; ölüm cezasına çarptırılacağı veya ölüm cezasının infaz edileceği, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye ya da işkenceye tabi tutulacağı, ülkesi genelinde ya da uluslararası yaşanan silahlı çatışma ortamlarında kendisine yönelik ciddi tehditle karşılaşması nedeniyle kendi ülkesinin ya da ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan, korkusu nedeniyle yararlanmak istemeyen vatansız bir kişi veya yabancıya statü belirleme işlemleri sonrası ikincil koruma statüsü verileceği” belirtilmektedir (Büyükhan, 2021, s. 82).

3.7. Türkiye’nin Göç Yönetiminde Suriyelilerin Geçici Koruma Statüsü

Avrupa Birliği Yugoslavya’nın parçalanmasıyla yerinden edilmiş insanları korumak için çözüm arayışında bulunmuştur. Bu kapsamda uluslararası korumanın bireysel bazda değerlendirilebilecek bir statü olmasından ötürü kitlesel halde yapılan sığınma başvurularını nihayete erdirmek için ‘Geçici Koruma’ kavramını geliştirmiştir. Bu kavramı kendi bünyesinde olan üye devletlere 20 Temmuz 2001 Tarihli 2001/55/EC Sayılı Konsey Yönergesinde Geçici Koruma statüsünün hangi asgari standartlar kapsamında olması gerektiğini belirtmiştir. Bu yönerge, “geçici koruma menşe ülkesine dönemeyen ve üçüncü ülkeden ani, geniş kitlesel akın halinde gelen veya pek yakında gelecek olan yerlerinden edilmiş kişiler için istisnai karakterde, derhal ve geçici koruma sağlamayı içeren prosedür” anlamına gelmektedir. Bu durum uluslararası koruma talep eden diğer kişilerle geniş kitleler halinde gelen kişilerin menfaatleri açısından, iltica sisteminin etkili uygulanamayacağı tehlikesinin varlığı halinde söz konusudur (Özel, 2018, s. 267).

2011 yılında Türkiye’ye gelen Suriyeliler YUKK’nin yayımlandığı 2013 yılına kadar “misafir” olarak nitelendirilmişlerdir. Türk kültür ve örfünün önemli bir yerine sahip olan misafir kavramı karşılık bulmuş ve zaman zaman kullanılmıştır. Bazı çevreler ise Suriyeliler için din referanslı “muhacir” kavramını kullanmaktadır. Suriyelilere atfedilen bu kavramların sosyolojik olarak karşılığı olsa bile Uluslararası ve Türk Hukuk mevzuatına göre karşılığı bulunmamaktadır (Sağiroğlu, 2017, s. 41).

Türkiye’ye sığınan Suriyeliler için en önemli sorun Suriyelilerin yasal statüsünün ne olduğuna dair karmaşıklığıdır. Türkiye’nin coğrafi kısıtlama uygulamasından dolayı Türkiye’ye gelen Suriyelilere mülteci statüsü verilmemektedir. Suriye’de meydana gelen savaş ve iç karışıklık, Avrupa dışında yaşanan olaylar olduğu için Türkiye’ye sığınan Suriye uyruklu yabancılara şartlı mülteci statüsü verilebilmekte ancak bu statüde olmak için bu kişilerin bireysel koruma başvurusu yapmaları gerekmektedir. Suriyelilerin ülkelerinde yaşanan savaş ve iç karışıklıklardan kaçarak ani ve büyük boyutta kitlesel akın şeklinde gelmesi uluslararası koruma taleplerinin bireysel olarak değerlendirilmesini zorlaştırılmıştır. Bunun sonucunda Türkiye, bu kişiler için Açık Kapı Politikası benimsemiş olup Suriye’den gelen kişilere ‘Geçici Koruma’ statüsünün uygulanacağını ilan etmiştir (Nurdoğan & Öztürk, 2018, s. 1166).

Geçici Koruma, kitlesel sığınma sürecinde ihtiyaç halinde bireysel koruma ve mülteci statüsü verilmesi, verilene değin ülkelerin yüksek maliyet ve güvenlik kaygılarına girmemesi adına, sığınan kişilere asgari seviyede hak ve hizmetler sunan bir sistem olarak geliştirilmiştir. Geçici koruma sağlamak politik olmayan insani bir aksiyondur, kriz dönemlerinde hızlı ve acil müdahaleler için avantaj sağlamaktadır (Arıkın & Altun, 2021, s. 103).

Türkiye’de Geçici Koruma, uluslararası koruma statülerinden biri olmakla birlikte Türk hukukunda ilk kez Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunuyla düzenlenmiştir. YUKK’un 91. Maddesine göre, “Kitlesel olarak Türkiye sınırına gelen ya da sınırdan geçen ve acil ve geçici koruma talep eden yabancıların, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış ve ülkesine geri dönemeyen kimseler olması” gerekmektedir. Suriye’deki iç savaş sebebiyle Türkiye’ye gelen yabancılar için düzenlenen bu geçici koruma statüsünü daha detaylı düzenleyen Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) de 22.10.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Şenoğlu, 2020, s. 1).

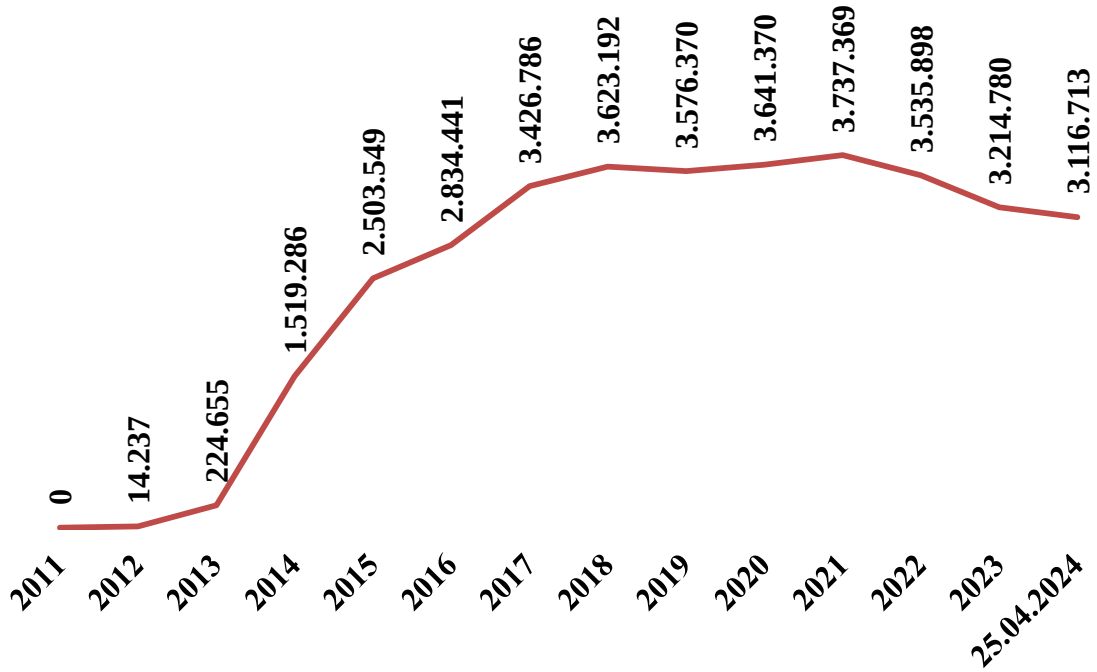
2014 yılında yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliğine göre Geçici Koruma, “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılar sağlanan koruma” şeklinde tanımlanır. Türkiye, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin de tavsiyesiyle 2012 yılında savaştan dolayı Türkiye’ye sığınan Suriyelileri Geçici Koruma altındaki yabancılar olarak tanımlamıştır (Arıkın & Altun, 2021, s. 103). Böylelikle Türkiye’de kalan Suriye

uyruklu yabancıların hukuki statüsünün “Geçici Koruma” olduğu anlaşılmaktadır.

3.8. Türkiye’ye Gelen Suriyelilere İlişkin Sayısal Veriler

Türkiye’nin Suriye ile 911 km’lik kara sınırı bulunmaktadır. Suriye’de iç savaşın başlamasıyla ilk zorunlu göç akını 29.04.2011 tarihinde 252 kişiden oluşan küçük bir grubun Hatay’a gelmesiyle başlamıştır. Türkiye’nin sınır komşusu olması münasebeti, uygulanan “Açık Kapı Politikası” ve bölge komşu devletlere nazaran ekonomik açıdan daha güçlü olması nedeniyle Türkiye, milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Bu durumlar ışığında 2015 yılından itibaren Türkiye, dünyada en çok Suriyeli barındıran ülke konumdadır (Kayaoğlu, 2023, s. 109).

Grafik 1. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (2011-2024)

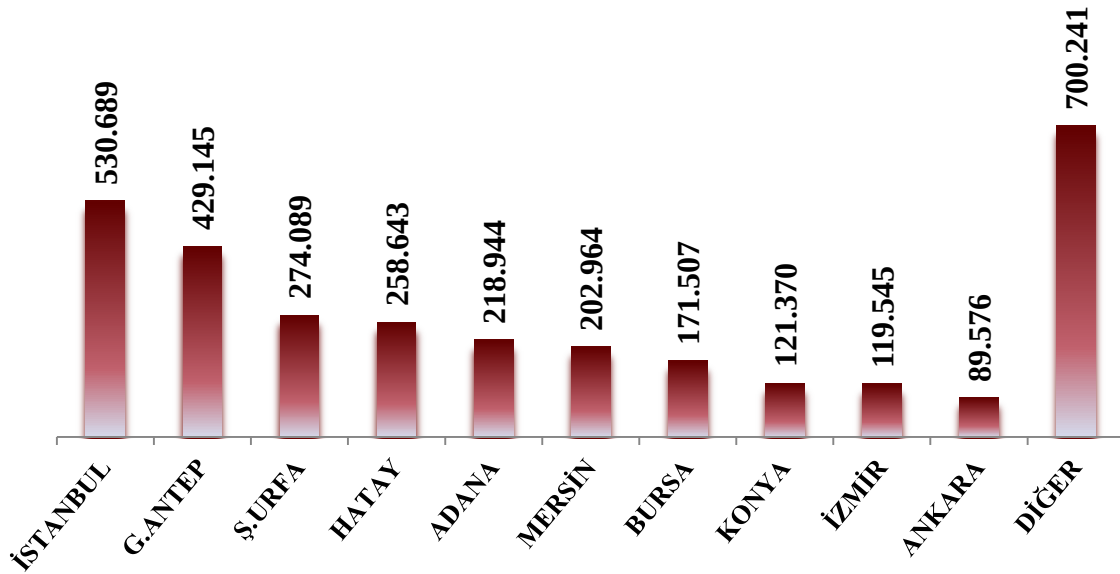
*25.04.2024 tarihi itibarıyla

Kaynak: (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının 25.04.2024 tarihli verileri incelendiğinde (Bkz. Grafik 1), Türkiye’ye sığınan Suriyeli sayısı 2018 yılına kadar artarak devam etmiş, 2018-2021 yılları arasında bu sayı hemen hemen stabil kalmıştır. 2021 yılından sonra Suriyeli sayısı azalma yönünde bir rota çizmiştir. Türkiye’ye gelen göç dalgaları değerlendirildiğinde, Suriye’de yaşanan iç savaşın yıllara göre doğurduğu

şiddet döngüsünün, Türkiye'ye gelen Suriyeli sayısı ile paralellik gösterdiği kanısına varılmaktadır. Nisan 2024 tarihli verilere göre Türkiye'de 3 milyon 116 bin 713 Suriyeli barınmaktadır.

Grafik 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Bulundukları İlk 10 İle Göre Dağılımları (2024)

*25.04.2024 tarihi itibarıyla

Kaynak: (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı).

Göç eden kişilerin sosyo-ekonomik durumları, istihdam sektörünün gelişmişlik düzeyi, ucuz kaynak ve mülklere erişim kolaylığının olması gibi hususları göz önüne alarak mekânsal tercihini belirlediği görülmektedir (Kolukırmık & Duru, 2020). 2011 yılından beri kitlesel göç akınıyla Türkiye'ye gelen Suriyeliler, Türkiye'nin çeşitli bölge ve şehirlerine yerleşmiştir. Göç İdaresi Başkanlığının Nisan 2024 verilerine göre (Bkz. Grafik 2), Türkiye'de en çok Suriyeli barındıran iller sırasıyla İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana, Mersin, Bursa, Konya, İzmir, Ankara'dır. Söz konusu şehirlerin sosyo-ekonomik düzeyinin gelişmiş olmasının önemli etken olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı (2024)

İl Sıra	İller	Kayıtlı Suriyeli Sayısı	İl Nüfusu	İlde Yaşayan Toplam Kişi Sayısı	Kayıtlı Suriyeli Sayısının İlde Yaşayan Toplam Kişi Sayısına Oranı
1	ADANA	218.944	2.270.298	2.849.242	8,80 %
2	ADİYAMAN	21.587	604.978	626.565	3,45 %
3	AFYONKARAHİSAR	10.764	751.344	762.108	1,41 %
4	AĞRI	1.129	511.238	512.367	0,22 %
5	AKSARAY	3.544	438.504	442.048	0,80 %
6	AMASYA	1.258	339.529	340.787	0,37 %
7	ANKARA	89.576	5.803.482	5.893.058	1,52 %
8	ANTALYA	5.674	2.696.249	2.701.923	0,21 %
9	ARDAHAN	107	92.819	92.926	0,12 %
10	ARTVİN	67	172.356	172.423	0,04 %
11	AYDIN	8.498	1.161.702	1.170.200	0,73 %
12	BALIKESİR	4.374	1.273.519	1.277.893	0,34 %
13	BARTIN	388	207.238	207.626	0,19 %
14	BATMAN	12.019	647.205	659.224	1,82 %
15	BAYBURT	33	86.047	86.080	0,04 %
16	BİLECİK	746	228.058	228.804	0,33 %
17	BİNGÖL	1.222	285.655	286.877	0,43 %
18	BİTLİS	1.020	359.747	360.767	0,28 %
19	BOLU	4.002	324.789	328.791	1,22 %
20	BURDUR	8.709	277.452	286.161	3,04 %
21	BURSA	171.507	3.214.571	3.386.078	5,07 %
22	ÇANAKKALE	3.997	570.499	574.496	0,70 %
23	ÇANKIRI	571	205.501	206.072	0,28 %
24	ÇORUM	3.105	528.351	531.456	0,58 %
25	DENİZLİ	13.623	1.059.082	1.072.705	1,27 %
26	DİYARBAKIR	21.854	1.813.133	1.839.987	1,19 %
27	DÜZCE	1.374	409.865	411.239	0,33 %
28	EDİRNE	580	419.913	420.493	0,14 %
29	ELAZIĞ	11.676	604.411	616.087	1,90 %
30	ERZİNCAN	97	243.399	243.490	0,04 %
31	ERZURUM	881	749.993	750.874	0,12 %
32	ESKİŞEHİR	6.850	915.418	922.268	0,74 %
33	GAZİANTEP	429.145	2.164.134	2.593.279	16,55 %
34	GİRESUN	286	461.712	461.998	0,06 %
35	GÜMÜŞHANE	89	148.539	148.628	0,06 %
36	HAKKARİ	10	287.625	287.635	0,00 %
37	HATAY	258.643	1.544.640	1.803.283	14,34 %
38	IĞDIR	62	209.738	209.800	0,03 %
39	ISPARTA	7.410	449.777	450.187	1,62 %
40	İSTANBUL	530.689	15.655.924	16.186.613	3,28 %
41	İZMİR	119.545	4.479.525	4.599.070	2,60 %
42	K.MARAŞ	88.390	1.116.618	1.205.008	7,34 %
43	KARABÜK	1.161	255.242	256.403	0,45 %

44	KARAMAN	841	263.960	264.801	0,32 %
45	KARS	155	278.335	278.490	0,06 %
46	KASTAMONU	1,341	388.990	390.331	0,34 %
47	KAYSERİ	82.960	1.445.683	1.528.643	5,43 %
48	KIRIKKALE	1.671	285.744	287.415	0,58 %
49	KIRKLARELİ	895	377.156	378.051	0,24 %
50	KIRŞEHİR	1.289	247.179	248.468	0,52 %
51	KİLİS	70.391	155.179	225.570	31,21 %
52	KOCAELİ	52.614	2.102.907	2.155.521	2,44 %
53	KONYA	121.370	2.320.241	2.441.611	4,97 %
54	KÜTAHYA	1.395	575.674	577.069	0,24 %
55	MALATYA	30.683	742.725	773.408	3,97 %
56	MANİSA	12.870	1.475.716	1.478.586	0,86 %
57	MARDİN	59.530	888.874	948.404	6,28 %
58	MERSİN	202.964	1.938.389	2.141.353	9,48 %
59	MUĞLA	10.497	1.066.736	1.077.233	0,97 %
60	MUŞ	1.526	399.879	401.405	0,38 %
61	NEVŞEHİR	13.049	315.994	329.043	3,97 %
62	NİĞDE	5.413	377.080	382.493	1,42 %
63	ORDU	849	775.800	776.649	0,11 %
64	OSMANİYE	39.986	557.666	597.652	6,69 %
65	RİZE	1,219	350.506	351.725	0,35 %
66	SAKARYA	14.992	1.098.115	1.113.107	1,35 %
67	SAMSUN	8,666	1.377.546	1.386.212	0,63 %
68	SİİRT	4.006	347.412	351.418	1,14 %
69	SİNOP	180	229.716	229.896	0,08 %
70	SİVAS	3.244	650.401	653.645	0,50 %
71	ŞANLIURFA	274.089	2.213.964	2.488.053	11,02 %
72	ŞIRNAK	2.108	570.745	572.853	0,37 %
73	TEKİRDAĞ	12.192	1.167.059	1.179.251	1,03 %
74	TOKAT	1.175	606.934	608.109	0,19 %
75	TRABZON	3.445	824.352	827.797	0,24 %
76	TUNCELİ	37	89.317	89.354	0,04 %
77	UŞAK	3.048	377.001	380.049	0,80 %
78	VAN	1.604	1.127.612	1.129.216	0,14 %
79	YALOVA	3.501	304.780	308.281	1,14 %
80	YOZGAT	5.068	420.699	425.767	1,19 %
81	ZONGULDAK	644	591.492	592.136	0,11 %

*25.04.2024 tarihi itibarıyla

Kaynak: (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı).

Tablo 2'ye bakıldığında, Türkiye'nin tüm illerinde Suriyelilerin yaşadığı görülmekle birlikte illerde barınan kişi sayısı ilden ile farklılık göstermektedir. Suriyeli sayısının ilde yaşayan toplam kişi sayısına oran dağılımına bakıldığında ilk 5 il, Kilis %31,21, Gaziantep %16,55, Hatay %14,34, Şanlıurfa %11,02, Mersin %9,48 oranıyla sıralanmaktadır.

Tablo 3. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Cinsiyet ve Yaşa Göre Dağılımı (2024)

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.625.951	1.490.762	3.116.713
0-4	211.597	198.178	409.775
5-9	272.027	256.548	528.575
10-14	185.159	175.568	360.727
15-18	124.091	114.191	238.282
19-24	181.062	159.638	340.700
25-29	171.495	143.320	314.815
30-34	127.039	104.636	231.675
35-39	107.293	88.582	195.875
40-44	76.114	67.599	143.713
45-49	49.955	50.888	100.843
50-54	37.973	40.582	78.555
55-59	30.689	32.381	63.070
60-64	20.989	22.840	43.829
65-69	14.089	15.397	29.486
70-74	8.221	9.407	17.628
75-79	4.157	5.327	9.484
80-84	2.214	3.075	5.289
85-89	1.063	1.512	2.575
90 ve üstü	724	1.093	1.817

*25.04.2024 tarihi itibarıyla

Kaynak: (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı).

Suriye’de yaşanan iç savaş sonucunda Türkiye’ye kadın, çocuk, yaşlı ve erkek bireyler göç etmiştir. Göç İdaresi Başkanlığının 25.04.2024 tarihli verilerine göre (Bkz. Tablo 3), 3 milyon 116 bin 713 Suriyeli barınmaktadır. Bu göç kitlesinin demografik yapıları kapsamında yaş ve cinsiyet özellikleri incelendiğinde, 1 milyon 625 bin 951 erkek, 1 milyon 490 bin 762 kadındır. Cinsiyet dağılımına bakıldığında, yaklaşık %52’si erkek, %48’si kadın bireylerden oluşmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında ise, 0-18 yaş grubunda 1 milyon 537 bin 359 kişi, 19-64 yaş grubunda 1 milyon 513 bin 75 kişi, 65-90 ve üstü yaş grubunda ise 66 bin 279 kişi olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı (5 İlde 6 Barınma Merkezi) (2024)

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	12.707	12.707
HATAY (2)	Altınözü	7.806	10.749
	Yayladağı	2.943	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	14.494	14.494
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	9.844	9.844
MALATYA (1)	Beydağı	10.123	10.123
TOPLAM		57.917	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI		3.058.796	

*25.04.2024 tarihi itibarıyla

Kaynak: (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı).

2011 yılından beri başlayan kitlesel göç krizinin yönetimini Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) üstlenmiş olup bu krizle mücadele sürecinde göçmenler için barınma merkezleri kurulmuştur. Söz konusu bu barınma merkezleri ve yönetimleri daha sonra Göç İdaresi Başkanlığı'na devredilmiştir (Koçak & Kaygısız, 2023, s. 262).

Suriye'de yaşanan insan hakları ihlallerinin artışından dolayı, insani yardım ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu insani krizle beraber Türkiye'ye sığınan Suriyeliler için 10 şehirde 26 Geçici Barınma Merkezi kurulmuştur. Suriyelilerin barınma ihtiyacının giderildiği bu merkezlerde eğitim ve sağlık hizmeti, Türk vatandaşlarına verilen standartta sunulmaktadır. Ayrıca ibadethane ve marketler kurulmuş olup bunun yanında yetişkin Suriyelilerin mesleki becerilerini geliştirmeleri için eğitim merkezleri de mevcuttur (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Türkiye'deki Suriyelilerin barınmaları için şuan Adana, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Malatya'da 1, Hatay'da ise 2 olmak üzere toplam 6 Geçici Barınma

Merkezi (GBM) bulunmaktadır (Bkz. Tablo 4). Barınma merkezinde yaşayan Suriyelilerin sayısı Nisan 2024 tarihi verilerine göre 57 bin 917 kişidir. Bu sayı Türkiye’de bulunan toplam Suriyelilerin sayısının yaklaşık %1,9’una tekabül etmektedir.

3.9. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Faydalandığı Hizmetler

Türk hukuk literatürüne ilk defa Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’yla giren Geçici Koruma statüsünde Suriye’den gelen kişiler faydalanmaktadır. Bu kişilere barınma, sağlık, sosyal yardım, eğitim, tercümanlık gibi benzer hizmetler verilmektedir. Türkiye uluslararası hukuk mecrasında sorumluluklarını ifa eden, küresel mülteci mutabakatı hazırlama sürecinde örnek ülke olarak görülmektedir (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018).

Göç İdaresi Başkanlığının Türkiye Göç Raporuna göre; “geçici koruma, bireysel uluslararası koruma başvuru mekanizmasının etkin bir şekilde uygulanmasının mümkün olamayacağı ölçüde kitlesel göç hareketinin olduğu durumlarda, Bakanlar Kurulu kararı ile yürütülen acil ve geçici bir koruma tedbiridir. Uluslararası hukuk standartlarında; din, mezhep ve etnik köken ayırımı gözetmeksizin açık kapı politikası, geri göndermeme ilkesi ve temel ihtiyaçların karşılanması şeklinde de üç temel kriteri bulunmaktadır” (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2017).

2011 yılı itibariyle Suriye’de yaşanan savaştan ötürü barınma, güvenlik, sağlık, eğitim, ekonomik gelir, sosyal yardım gibi hizmetlere erişimde zorluklar yaşanmış veya Suriyeliler bu hizmetlerden mahrum bırakılmıştır. Bu durumlara maruz kalan kişiler hayatlarını idame ettirmek amacıyla kitlesel akınlarla en ön sırada bulunan Türkiye ve çeşitli ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye 2011 yılından beri gelen Suriyelilerin insani ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli politikaları hem üretmiş hem de geliştirmiştir. Türkiye’ye gelen Suriyelilerin hukuki statüsünün ne olduğu ve bazı hizmetlerden nasıl faydalanacağı gibi soruların cevabı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliğinde açıklanmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Yabancılar ve Uluslararası Korumaya İlişkin Ortak Hükümler başlığının 96. Maddesinde ‘Uyum’ kavramı üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda; (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013)

1- “Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde

toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.”

2- “Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir.”

3- “Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır” şeklinde açıklanmıştır.

Suriyelilere Geçici Koruma Yönetmeliğiyle, Türkiye’de yasal kalış hakkı verilmiş, sağlık, eğitim, tercümanlık, iş piyasasına erişim, sosyal yardım vb. hizmetlere erişimleri sağlanmıştır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Geçici Koruma Yönetmeliği incelendiğinde ise Türkiye’ye sığınan Suriyelilere yönelik verilen hizmetler aşağıda belirtilmiştir.

3.9.1. Ülkede Kalış Hakkı

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 25. Maddesine göre; “Geçici koruma kimlik belgesi, Türkiye’de kalış hakkı sağlar. Ancak bu belge Kanunda düzenlenen ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belgelere eşdeğer sayılmaz, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanımaz, süresi ikamet izni toplamında dikkate alınmaz ve sahibine Türk vatandaşlığına başvuru hakkı sağlamaz.”

3.9.2. Sağlık Hizmetleri

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 27. Maddesine göre; “(1) Aşağıda belirtilen sağlık hizmetleri geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve sorumluluğunda yapılır veya yaptırılır.

a) Sağlık hizmetlerini yürütmek üzere sürekli faaliyet gösterecek sağlık merkezleri kurulabilir. Sağlık merkezinin bulunması halinde, yeterli sayıda ambulans ve sağlık personeli bulundurulur.

b) Temel ve acil sağlık hizmetleri ile bu kapsamdaki tedavi ve ilaçlardan Bakanlıkça belirlenen tutar veya oran üzerinden katılım payı alınabilir.

c) İkinci ve nc basamakta sunulan sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, sağlık hizmeti bedelleri; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçemez.

) Sunulan sağlık hizmeti bedeli, Sağlık Bakanlığı kontrolünde, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçmeyecek şekilde Genel Müdürlük tarafından ödenir.

d) Geçici korunanlar acil ve zorunlu haller dışında, özel sağlık kuruluşlarına doğrudan başvuramazlar.

e) Bulaşıcı hastalık riskine karşı gerekli tarama ve aşılar yapılarak her türlü nlem ve tedbir alınır.

f) reme sağlığıyla ilgili olarak yetkili personel tarafından bilgilendirme yapılır ve destek faaliyetleri yrtlr.

g) Kişisel veya toplu kullanım alanlarının sağlığa uygunluğu kontrol edilerek, tespit edilen aksaklıkların giderilmesi ve geçici barınma merkezlerinin bulunduğu evre koşullarının sağlık açısından uygun hale getirilmesi sağlanır.

ğ) Geçici korunanlar arasında madde bağımlılığı veya ağır psikolojik ya da psikiyatrik sorunları olduğu tespit edilenler hakkında sağlık kurumuna nakli de içerebilecek şekilde gerekli tedbirler alınır.

h) ocuklara yönelik gerekli aşıların yapılması amacıyla gerekli tedbirler alınır.

ı) Barınma merkezleri oluşturulurken gerekli olan uygun fiziki donanım kurulum ve Sağlık Bakanlığına teslim edilir.

(2) Geçici korunanlara sağlık hizmetlerine ilişkin olarak yapılan yardımlar Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda yrtlr.

(3) Aşı ile koruyucu sağlık hizmetleri sunumunun gecikmeksizin ve sürekli uygulanabilmesi için geçici korunanların kimlik beyanı ve tespiti yapılarak, adres değişiklikleri ivedilikle Sağlık Bakanlığına bildirilir.

(4) Sınırı ilk geçişlerinde ve acil durumlarda, henüz kayıt işlemlerini tamamlamamış olan bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için kimlik bilgilerine göre işlem yapılır.

(6) Bu madde kapsamında sağlanacak temel ve acil sağlık hizmetlerine karşılık

olarak sağlık hizmet sunucularına bir bedel ödenmesinin zorunlu olması halinde; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan birim fiyatları geçecek veya daha düşük iskontoyu içerecek şekilde fiyat uygulaması yapılamaz. Aşılar hariç olmak kaydıyla bu madde kapsamına girenlere Sosyal Güvenlik Kurumunca bedeli karşılanmayan sağlık hizmetleri kapsamında sağlık hizmeti verilemez.”

3.9.3. Eğitim Hizmetleri

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 28. Maddesine göre; “(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığının kontrolünde ve sorumluluğunda yürütölür. Bu kapsamda;

a) 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim çağındaki 36-66 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir.

b) İlköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütölür.

c) Yaygın eğitim kapsamında kişisel gelişim, sosyal-kültürel, mesleki ve teknik, sanatsal ve sportif alanlarda talebe bağlı olarak kurslar düzenlenebilir.

(2) Geçici korunanların ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamında ölkemizde eğitim alan yabancılara, aldıkları eğitimin içeriğini ve süresini gösteren belge verilir. Farklı müfredatta eğitim alınmış ve belgelendirme yapılmış ise bu belgeler, Millî Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ilgili birimleri tarafından değerlendirilir ve uygun bulunan seviyelere denklikleri yapılır.

(4) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleriyle ilgili diğer usul ve esaslar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir.”

3.9.4. İş Piyasasına Erişim Hizmetleri

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 29. Maddesine göre; “(1) Geçici korunanların çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca belirlenir.

(2) Geçici koruma kimlik belgesine sahip olanlar, Cumhurbaşkanınca belirlenecek sektörlerde, iş kollarında ve coğrafi alanlarda (il, ilçe veya köylerde) çalışma izni almak için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına başvurabilir.

(3) Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere ilişkin mevzuatta yer alan hükümler saklıdır.

(4) Geçici korunanlara verilen çalışma izinlerinin süreleri, geçici korumanın süresinden fazla olamaz. Geçici koruma sona erdiğinde, bu kapsamda verilen çalışma izni sona erer.

(5) Geçici korunanlara verilen çalışma izni, Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez.”

3.9.5. Sosyal Hizmetler ve Yardımlar

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 30. Maddesine göre; “(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan ihtiyaç sahibi olanlar, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde anılan Kanun kapsamındaki sosyal yardımlardan yararlandırılabilir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamındaki özel ihtiyaç sahiplerinin geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında yararlanacakları sosyal hizmetler ve yardımlar ile bu yabancılara sağlanacak psikososyal destek çalışmaları Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülür. Yürütülen iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenir.

(3) Refakatsiz çocuklar, esas olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinesinde barındırılır. Ancak uygun koşullar sağlandığında refakatsiz çocuklar, geçici barınma merkezlerinin ayrı bir bölümünde, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kontrol ve sorumluluğunda Genel Müdürlük ile işbirliği halinde barındırılabilir.

(4) Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında yaşayan özel ihtiyaç sahiplerinin sosyal hizmet ve psikososyal destek gereksinimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılacak hane ziyaretleri, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre gerçekleştirilir.

(5) Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında uluslararası ve ulusal sivil

toplum kuruluşları tarafından verilmesi planlanan sosyal hizmet ile psikososyal destek hizmetlerinin takibi ve kontrolü Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre düzenlenir.”

3.9.6. Tercümanlık Hizmetleri

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 31. Maddesine göre; “Bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemlerde, yabancıyla tercüman olmaksızın istenilen düzeyde iletişim kurulamadığında tercümanlık hizmetleri ücretsiz olarak sağlanır.”

3.9.7. Gümrük İşlemleri

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 32. Maddesine göre; “Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların ve varsa aile üyelerinin yanlarında getirecekleri eşya ve taşıtlar ile ülkemizde bulundukları süre içerisinde bu kişilere çeşitli yollarla gönderilebilecek eşyalara dair yürütülecek işlemlere ilişkin esaslar, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenir.”

3.9.8. Geçici Barınma Merkezlerinde Sağlanacak Hizmetler

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 38. Maddesine göre; “(1) Geçici barınma merkezlerinde bulunanlara beslenme, barınma, sağlık, sosyal hizmetler ve yardımlar, eğitim ve benzeri hizmetler imkânlar ölçüsünde sağlanır.

(2) Geçici barınma merkezlerinin dışında kalan geçici korunanlar, bu merkezlerdeki hizmetlerden imkânlar ölçüsünde yararlandırılabilir.

(3) Geçici barınma merkezlerinde aileler ve özel ihtiyaç sahipleri için yer tahsis edilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılır.

(4) Geçici korunanlar ile Bakanlık tarafından uygun görülen kişilerin geçici barınma merkezlerinde kalışlarına izin verilir.

(5) Geçici barınma merkezinde kalışları Bakanlık tarafından uygun görülen kişilere sağlanacak yardım ve desteğin kapsamı, kişilerin durumları değerlendirilerek Bakanlıkça belirlenir.”

3.9.9. Gönüllü Geri Dönüş

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 42. Maddesine göre; “(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan gönüllü olarak ülkesine dönüş yapacaklara gerekli kolaylık

gösterilir ve imkânlar ölçüsünde destek sağlanabilir.

(2) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş çalışmalarını, ilgili ülke makamları, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde planlayabilir, proje ve program hazırlayabilir ve uygulayabilir.

(3) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş işlemlerinin uygulanması amacıyla uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir.

(4) Gönüllü geri dönüş işlemlerinin uygulanmasına dair usul ve esaslar ile gönüllü geri dönüş yapanlara sağlanabilecek yardımlar Genel Müdürlük tarafından belirlenir ve valilikler tarafından uygulanır.”

3.9.10. Özel İhtiyaç Sahipleri

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 48. Maddesine göre; “(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan özel ihtiyaç sahibi olanlara sağlanacak başta sağlık hizmetleri, psiko-sosyal destek, rehabilitasyon olmak üzere, her tür yardım ve destek imkânlar ölçüsünde öncelikli ve bedelsiz olarak sağlanır.

(2) Çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararı gözetilerek ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

(3) 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve ilgili Yönetmelik kapsamında şiddet mağduru olduğu değerlendirilen yabancılar hakkında derhal önleyici ve koruyucu tedbirler alınır.

(4) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan insan ticareti mağduru olabileceği değerlendirilenler hakkında ilgili mevzuat kapsamında gerekli tedbirler derhal alınır.

Ayrıca madde 23’te -(3) Genel Müdürlük veya valilik tarafından belirlenen özel ihtiyaç sahiplerinin geçici barınma merkezlerinde barındırılmasına öncelik verilir.”

3.9.11. Aile Birleşimi

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 49. Maddesine göre; “(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, başka bir ülkede bulunan eşi, ergin olmayan çocukları ve bağımlı ergin çocukları ile Türkiye’de bir araya gelmek üzere aile birleşimi talebinde bulunabilir. Bu başvurular, Genel Müdürlükçe değerlendirilir ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği halinde gerekli

çalışmalar yapılabilir.

(2) Refakatsiz olduğu tespit edilen çocuklarla ilgili olarak çocukların talebi beklenmeksizin aile birleşimine ilişkin işlemler derhal başlatılır.”

3.9.12. Avukatlık Hizmetleri

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 53. Maddesine göre; “(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, ücretleri kendilerince karşılanmak kaydıyla idari işlemler sırasında avukat tarafından temsil edilebilir. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun adli yardıma ilişkin hükümleri saklıdır.”

3.9.13. Geçici Korunanlara İllerde Kalma Hakkı Verilmesi

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 24. Maddesine göre; “(1) Kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı yönüyle herhangi bir sakınca görülmediği hallerde geçici korunanların, Genel Müdürlükçe belirlenen illerde kalmalarına izin verilebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(2) Geçici barınma merkezi dışında kalan geçici korunanlardan ihtiyaç sahibi olanlar, imkânlar ölçüsünde, valilikler tarafından belirlenecek yerlerde de barındırılabilir” (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

BÖLÜM IV

GÖÇ, GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLER VE SOSYAL HİZMET

4.1. Göç ve Sosyal Hizmet

2011 yılında Suriye’de başlayan iç karışıklık ve savaşın sonucunda milyonlarca insan yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalmış ve sivil yaşamları da tehlike altına girmiştir. Savaştan etkilenen Suriyelilerin, güvenli bir şekilde bölgeden ayrılabilmesi, bu süreçte insani yardımların sağlanabilmesi gibi ihtiyaçlar Sosyal Hizmet ve göç arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Göç olgusunun nedenleri ve sonuçları yalnızca Türkiye’nin değil tüm dünyanın mücadele ettiği bir sosyal sorun olarak nitelendirilebilir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan göç etmek zorunda kalmış olan Suriyelilerin göç serüveni süresince karşılaştıkları sorunları değerlendirdiğimizde; aile içi şiddet, çocuk suçluluğu, çocuk ihmal ve istismarı, yaşlı bakımı, konut ve işsizlik sorunu, madde bağımlılığı gibi çeşitli sosyal sorunlar ile karşıımıza çıktığı belirtilebilir. Bununla birlikte tüm bu sosyal sorunların multidisipliner bir çalışmayı gerekli kılması açısından göç olgusu üzerinde Sosyal Hizmetin önemli roller üstlenmesini gerekli kılmaktadır (Apak & Cete, 2023, s. 37-54).

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonuna (IFSW, 2014) göre Sosyal Hizmet, *“sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir. Sosyal Hizmet; sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alır. Sosyal hizmet teorileri, beşerî bilimler, sosyal bilimler ve yerel bilgi ile desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarıyla mücadele etmek ve iyilik halini geliştirmek için insanlarla ve yapılarla çalışır. Sosyal hizmetin bu tanımı ulusal ve/veya bölgesel düzeylerde geliştirilebilir”* şeklinde tanımlanmıştır. Bu ifadelerden yola çıkıldığında Sosyal Hizmet, insanlara eşit mesafede durarak, insanların karşı karşıya kaldıkları olumsuz süreçlerden kurtulmalarını ve insani yaşam koşullarına ulaşmalarını hedeflenmektedir. Bu bağlamda değerlendirme yapıldığında ise göç etmek zorunda kalan ve Türkiye’de Geçici Koruma altındaki Suriyelilerin dezavantajlı bir konumda olmasından ötürü Sosyal Hizmet disiplini göçmenler ile çalışma noktasında etkin olma sorumluluğunu üstlenen mesleklerden biridir. Sosyal Hizmet mesleğinin bir

sosyal sorun olarak değerlendirdiği g olgusu gereği ve bu çalışmanın da konusunu oluşturan göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin insani koşullarda yaşamlarını srdrebilmeleri için fiziksel, ruhsal ve sosyo-ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasında Sosyal Hizmetin etkin bir rolü bulunmaktadırdır. Sosyal Hizmet sadece bireylere yönelik hizmet sunmakla kalmamakla birlikte bu kapsamda politika, program ve projeler yürüterek makro düzeyde de bu sosyal sorunu ele almaktadır (Yalman & Harmandaoğlu, 2023, s. 1-5).

4.2. Türkiye'nin G Yönetimi

Türkiye'nin Asya ve Avrupa lkeleri arasında köprü konumunda olması ve coğrafi konumunun da çok önemli bir noktada bulunması nedeniyle göç eden kişiler açısından cazip bir ülke olarak değerlendirilmektedir. Türkiye bu anlamda geçmişten bu yana g politikalarında küresel ölçekte değişim ve dönüşümleri yakından takip ettiği ve bu doğrultuda politikalarını da yenilediği dolayısıyla güçlü bir güç politikasının olduğunu belirtebilir. Bu çalışmada önemli görülen nokta ise Türkiye'nin geçmişten bugüne dek türlü sebepler hasebiyle g alan bir konumda olması ve mevcut durumda Geçici Koruma statüsünde olan Suriyelilerin ihtiyaçlarının bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilerek tüm yönlerinin ele alınmasıdır (nal & Gedik, 2022, s. 53).

Türkiye'nin ciddi anlamda g alan bir konumda olması özellikle ülkenin ekonomik düzeyi ve güvenliği temel alınmak üzere birçok alanda etkisini göstermesi gibi sebeplerden ötürü güçlü, merkezi ve tek elden çalışmaların yürütüldüğü bir teşkilat yapısına sahip bir kuruma duyulan ihtiyaca binaen Göç İdaresi Başkanlığı oluşturulmuştur. Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye'nin tarihsel geçmişini de dikkate alarak yazılı mevzuat doğrultusunda Suriyelilerin göç sürecine ilişkin tüm iş ve işlemlerini üstlenmiş olup milli çıkarlarımız doğrultusunda insan odaklı güçlü bir g yönetim sistemi kurmak hedefiyle hareket etmiştir (Tamer, 2019, s. 4704).

G yönetimine ilişkin yoğun bir insan dalgası ile karşı karşıya kalan Türkiye açısından öncelikli olarak güvenlik hususu üzerine adımlar atmak ön planda olmuştur. İçişleri Bakanlığı'nın, i güvenliği sağlamak amacıyla yürüttüğü tüm politikalarda da en önemli amaç güvenliğin sağlanması yönündedir. Güvenlik hususu ön planda tutulsa dahi Suriyelilerin sosyal, kültürel, ekonomik, kamusal ve özel alanlarda çeşitli sorunlarla karşılaşması muhtemeldir. Bu nedenle g yönetiminin bu zorlu kısmında Sosyal Hizmet alanının düşünsel ve pratik olarak toplumsal değişim ve dönüşüme fayda

sağlayacak olan katkılarından yararlanmak çok önemlidir. Sosyal yaşantıda yabancıların toplumsal yaşantısını zorlaştıran birçok örnek ile karşı karşıya kalınmaktadır. Her ne kadar mücadele edilmesi zor gibi görünse de bu alanda bireyle çalışma, aile ile çalışma, psikososyal destek sağlamak ve göç eden kişilere yönelik rehabilite edici faaliyetler yürütmek, uyum ve iletişim çalışmalarına ağırlık vermek ve Türkiye'nin yürüttüğü sosyal politikalara insan hakları ve sosyal adalet bakışını kazandırabilmek bununla birlikte elde olan imkânları tasarruflu bir şekilde sarf edebilmek ve aslında her şeyden önemlisi inanmak gerektiği ifade edilebilir (Karçal & Artan, 2023, s. 18-31).

Göç olgusu ile çalışma yaparken en temelde insan ile çalışmakta ve insana hizmet sunulduğunun farkında olmakta fayda vardır. Bununla birlikte Sosyal Hizmetin temel ilkesi olan “insan hakları” kavramı çok büyük bir öneme sahiptir. İnsan hakları; “insanı insan yapan ve yalnızca insan olmasından dolayı herhangi bir şarta veya statüye bağlı olmadan doğuştan sahip olduğu dokunulmaz, vazgeçilmez ve devredilemez üstün nitelikli değerlerdir. İnsan hakları kavramının temelinde insan olgusu yatmaktadır. İnsan bir canlı olarak, doğar, yaşar ve ölür. Tüm canlıların geçtiği aşamalardan doğal olarak insan da geçer. İnsan haklarının temelinde yatan insan kavramı yalnızca biyolojik anlamda insan ile sınırlı değildir. Akıl taşıyan, düşünen ve aynı zamanda psikolojik varlık olarak insanın, sadece insan olması nedeniyle, doğuştan bazı haklarının var olduğu savı, insan hakları düşüncesinin başlangıç noktasıdır” (Urk, 2010, s. 112).

Göç yönetimi sürecinde yerli ve yabancı ayrımı gözetmeksizin insan odaklı, ötekileştirmeden, nefret söyleminden uzak bir yaklaşım sergilemek son derece önemlidir. Hiçbir ayrımın gözetilmediği, hak arayışında ve hakkın teslimi noktasında insan olmanın yeterli olduğu bir dünya göç konusunda adil bir ortamın oluşması için çok büyük bir ehemmiyet taşımaktadır. Göç süreci var olduğu müddetçe insanlık tarihi ve toplum için değişim ve uyum sorunsalı da varlığını sürdürecektir. Bu fikirden hareketle göç olgusunun ele alındığı her zaman ve mekânda insanların hassasiyet ve samimiyetinin de akılda tutulması ve bu şekliyle değerlendirilmesine ihtiyaç hasıl olacaktır. Dünden bugüne göçmen nüfusu ve mevcut durumda Geçici Koruma statüsünde olan Suriyeliler ele alındığında insan haklarını odağına koyan tüm toplantı, farkındalık çalışmaları ve organizasyonların ne derecede duyarlı olduğuna dair değerlendirme yapmak da zor olmayacaktır (Keleşoğlu, 2023, s. 41).

4.3. Göç, Geçici Koruma altındaki Suriyeliler ve Sosyal Uyum Süreci

Göç literatürünün en önemli konularından birisi de göçmenlerin uyumudur. Uyum kavramını açıklamaya dair birçok tanım vardır. Göçmenlerin uyum sürecine ilişkin Sosyal Hizmet faaliyetleri yürütülürken, öncelikle yürütülen uyum politikalarının insan haklarına ve sosyal adalet ilkelerine uygun olması ve göçmenleri güçlendirmeye yönelik olması önemlidir (Akbaş, Yanardağ, & Yanardağ, 2011, s. 1102).

Uyum, *“Kişinin sahip olduğu bireysel özellikleri taşıyarak kendi benliği ve çevresi ile kurduğu dengeli ilişki sürecine denir”*. Uyum bireyin yerel ve kültürel değerlere ayak uydurabilmesini sağlamak için davranışlarını değiştirmesidir (Sözer, 2019, s. 422).

Uyum, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 96. Maddesine dayandırılarak açıklanmış olup uyum çalışmaları konusunda yine Göç İdaresi Başkanlığına görevler yüklenmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 96. Maddesine göre Uyum, *“Yabancılar ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandıracak faaliyetlerdir”* şeklinde açıklanmıştır. Yine Kanun bu kapsamda; ilgili ve sorumlu kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile birlikte uluslararası kuruluşların koordineli bir şekilde çalışma yürütmesi gerektiğinin üzerinde durmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülen Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı doğrultusunda; *“Bilgilendirme, toplumsal uyum ve farkındalık artırma hedefiyle; yabancılar, ev sahibi toplum, sivil toplum kuruluşları, basın mensupları, akademi, kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik göç ve uyum konularında faaliyet yürütmektedir. Hem yabancının hem de ev sahibi toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmesine katkıda bulunmayı hedefleyen, asimilasyoncu olmayan, ev sahibi toplumun da göçmenlere uyum sağlanmasını ve yabancıların kendi yeteneklerini ekonomik, sosyal ve kültürel alanlar dahil olmak üzere yaşamın tüm alanlarında gerçekleştirmesini amaçlayan, gönüllülük esaslı politikadır”* şeklinde açıklamıştır. (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Göç İdaresi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen uyum faaliyetleri incelendiğinde aşağıda belirtilen çeşitli çalışmaların yürütüldüğü bilinmektedir.

*Yerelde Uyum Buluşmaları,

- *Sosyal Uyum Çalıştay,
- *Yerelde Basın Buluşmaları,
- *Kanaat Önderleriyle Bir Araya Geliyoruz,
- *Psikolojik Sağlamlık ve Motivasyon Eğitimi,
- *Sağlık Okuryazarlığı Eğitimleri,
- *Muhtarlara Yönelik Eğitimler,
- *Biz Bize Sohbetler,
- *Yerelde Kadın Buluşmaları,
- *Uluslararası Öğrenciler ve Akademisyenler Sosyal Uyum Buluşması,
- *Çocuk Koruma Eğitimleri,
- * Yabancı Düşmanlığı, Akran Zorbalığı ve Duygusal Güvenlik Alanı Eğitimi,
- *Çocuklara Yönelik Bilgilendirme Toplantıları,
- *Kadınlara Yönelik Bilgilendirme Toplantıları,
- *Uyum Mahalle Buluşmaları,
- *Ekonomide Uyum ve İş Dünyası ile Buluşmalar,
- * Kamu ve STK Uyum Buluşmaları,
- *Görüşme Teknikleri Eğitimi,
- *Çocuklara Yönelik Okullarda Sosyal Uyum Faaliyeti,
- *Uluslararası Öğrencilere Yönelik Bilgilendirme Toplantıları,
- *Engellilere Yönelik Bilgilendirme Toplantıları.

Yukarıda da belirtildiği gibi; Göç İdaresi Başkanlığı tarafından göçmenlerin uyum ve iletişimlerinin güçlendirilmesi, bilgi ve becerilerini tüm alanlara özgürce yansıtabilmeleri ve karşılıklı iletişim kurdukça uyum sürecinin ilerleyeceğine yönelik bakışı, profesyonel bir şekilde ilerletilmekte olup bu göç olgusunun yönetimi sürecinde ilgili ve sorumlu kamu kurumu ve kuruluşlarının, üniversitelerin, sivil toplum gruplarının ve dahi vatandaşların katkı ve katılımlarının son derece önemli olduğu sonucuna yürütülen faaliyetler neticesinde ulaşılmaktadır (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Büyük bir hızla küreselleşme sürecinde olan dünyamızda, insanların ve düşünce sistemlerinin, hiçbir dönemde bu denli büyük bir hareket halinde olmadığı ve bu hızlı döngüsellığe katılan birçok insanın olduğu ifade edilebilir. Bu hareketlilik sonucunda

göç alıp veren ülkelerin nüfuslarının toplumsal, sosyal, idari ve ekonomik zorluklarla yüzleşmek zorunda kaldığı, ülkelerin yerleşik nüfuslarının da bu süreçlerden etkilendiği bilinmektedir. Türkiye'deki vatandaşlar da mevcut durumda ciddi sayıda olan Suriyeliler ile ilk kez bir araya gelmekte ve bu göç olgusu dolayısıyla dünyanın çeşitli yerlerinden gelen ve farklı değer yargılarına sahip olan Suriyelilerin farklı düşünce ve yaşam tarzlarına tanık olmakta ve onlarla iletişim halinde bulunmaktadır (Yüceşahin, Tilbe, & Sirkeci, 2016, s. 140-141).

Küreselleşmeyle birlikte tek tipleşen dünyada, gönüllü veya zorunlu olarak insanların hareket halinde olması göç alan toplumlar üzerinde belirleyici olmakla birlikte Suriyeliler açısından değerlendirildiğinde de insan yaşamı açısından büyük bir değişim olarak nitelendirilebilir. Gönüllü veya zorunlu olarak hareket halinde olan insanın biyopsikososyal bir varlık olmasından hareketle; farklı hayat görüşleri, değer yargıları, bakış açıları, beceri ve yetenekleri, sürece dair beklentileri bulunmaktadır. Öte yandan ev sahibi ülkenin vatandaşlarının da bu göç olgusuna hangi pencereden baktıkları, toplumda artan nüfus ve sosyal alandaki değişimleri nasıl değerlendirdikleri ve toplumun sağlıklı ve barışçıl bir şekilde sürdürülebilirliğinin nasıl mümkün olacağına dair ortak fikir ve yargıları da oluşmaktadır. (Yalman & Harmandaoğlu, 2023, s. 1-5).

Göç olgusuna karşı bakışımıza yön verirken insanların çevrelerinden etkilendiğini göz önünde bulundurmak, sosyal sistemin bir unsuru olarak ve bireyin içinde yer aldığı bütün sistemlerle (aile, topluluk, toplum) değerlendirmek faydalı olabilmektedir (Aslan Ş. , 2023, s. 467-491).

Son 10 yıllık süreçte Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı göç olgusunu kavramsal düzeyde işlemek çok kıymetli olsa da bu olguyu Sosyal Hizmet perspektifinden değerlendirmek, Sosyal Hizmet pratikleri ile ele almak, göç eden Suriyeliler ve yerleşik vatandaşlar açısından ortaya çıkardığı değişimlere odaklanmak ve uyum sürecini yönetebilmek gereklidir. Göç hareketleri içinde çocuk, kadın, yaşlı ve engelli bireyleri de kapsamasından ötürü sorunların daha karmaşık bir hale dönüşmesine yol açabilmekte ve tüm tarafların desteğine de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple Türkiye'nin de karşı karşıya kaldığı göç olgusuna ve uyum faaliyetlerine yönelik kapsamlı politikalar geliştirebilmesi ve etkin sosyal destek sistemlerini oluşturabilmesi son derece önemlidir (Gencer & Güzel, 2021, s. 37).

4.4. Göç Sürecinde Dezavantajlı Gruplar: Kadın, Çocuk, Engelli ve Yaşlılar

İnsan türünün iki farklı cinsiyetinin temsili olan erkek ve kadının toplumdaki konumunun tarihin tüm evrelerinde şartlara göre şekillendiği görülmektedir. Özellikle kadınların tüm dünya ülkeleri bazında değerlendirildiğinde; toplumdaki yeri, önemi ve birey olarak hakları ve sorumlulukları gibi hususlarda daha geride kaldığı belirtilebilir. Göç sürecinin etkin unsuru olan kadınların bağımsız olarak ya da aile üyelerine bağımlı bir şekilde göç sürecine katıldığı bilinmektedir. Özellikle bu çalışmanın konusunu oluşturan Türkiye'deki Geçici Koruma statüsünde olan Suriyeli kadınlara yönelik toplum tarafından dışlama, aile birliği için tehdit olarak değerlendirme, taciz ve cinsel istismar gibi çeşitli sorunların varlığından söz edilebilir. Yine sosyal yaşamdan uzak olan Suriyeli kadınların evin dışına çıkmaması, aile içinde yaşadıkları sorunlarda sosyal destek sağlayacak kişilerin bulunmaması, ekonomik özgürlüklerinin olmaması ve iş yaşamına katılmak istediklerinde kayıt dışı olarak genellikle ev içi işlerde emeğinin sömürülmesi gibi türlü sorunlar ile karşılaştıkları görülmektedir. Günümüzde ise göç sürecine katılan kadınların sayısının artması nedeniyle yaşadıkları sorunların da arttığı belirtilebilir. Dolayısıyla kadın olmanın beraberinde göçmen olmanın da getirdiği zorlukları sırtında taşıyan Suriyeli kadınlara karşı yürütülen çalışmalarda daha hassas ve özverili olmak son derece önemlidir. Geçici koruma statüsünde olan Suriyeli kadınların içinde bulundukları durumun Sosyal Hizmet bakış açısıyla harmanlanarak ele alınması ve göç yönetiminin bu yönde şekillendirilmesi de son derece önemlidir (Küçük, 2022, s. 26-37).

BMMYK verilerine göre 2016 yılı Mart ayı itibariyle Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yüzde 50'den fazlasının çocuklardan oluştuğu bu nedenle son dönemde çocukların göç hareketleri içerisinde yeni ve önemli bir grup olarak karşımıza çıktığı belirtilebilir. Göç konusu değerlendirilirken çocukların sayısal üstünlükleri ve korunmaya muhtaç durumları dolayısıyla üzerinde durulması ve özellikle ele alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Sirkeci, 2016, s. 1-4).

Çocukların göç dolayısıyla yaşadığı psikososyal sorunlar değerlendirildiğinde kültürel kodları ve kimliği kazanıp kazanmadığı önemlidir. 6-14 yaş aralığındaki birinci sosyalleşme sürecini tamamlayan çocukların kültürel kodlarına bağlı olduğu ve gelmiş oldukları yurtlarına geri dönmek istedikleri, 1-5 yaş aralığındaki birincil sosyalleşme diye ifade edilen sürecin tam ortasında olan çocukların ise kültürler arasında kalan, güven ilişkisi kuramayan, genel anlamda aidiyet hissedemeyen çocuklar olduğu

belirtilmiştir. Bu görüşten hareketle aile faktörünün çok önemli olduğu, çocuğa karşı sevgisi, göç konusundaki davranış refleksi, eğitim seviyesi göçe ilişkin ekonomik, sosyal, politik ve diğer bağlamsal etkenler, göçün sebepleri, göç eylemi sırasında ve ardından çocuk anne-baba ayrılığı gibi birçok unsur etkilidir. Yine Suriyeli göçmen çocuklarla ebeveyn varlığının önemine dikkat çekmek amacıyla yapılan bir çalışma, anne ve babanın desteği, sevgisi, ilgisi ve korumasının çocukların gelişimsel, fiziksel ve ruhsal açıdan gelişimleri için çok önemli olduğunu vurgulamıştır (Özdemir & Budak, 2017, s. 216).

Bireylerin yaşlandıkça mekâna bağımlılığının artması hem fiziki hem de psikolojik nedenlere bağlı olmaktadır. Fiziki olarak hareketlerin kısıtlanması dolayısıyla mekâna bağımlılık artarken psikolojik olarak da doğup büyüdüğü topraklara, aile ve akrabalar ilişkilerine atfettikleri değer nedeniyle mekâna bağımlılık artar. Bununla birlikte göç sürecinde fiziksel olarak zorluk yaşayan yaşlılar göç ettikleri yerlerde de günlük ihtiyaçlarını giderme ve sosyal yaşama uyum sağlama konusunda çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu nedenle fiziksel ve psikolojik olarak bağımlılık düzeyi yüksek olan yaşlı gruba yönelik uygulamalar da çok önemlidir (Demir, 2018, s. 205-218).

Bir kişinin gündelik aktivitelerini ve görevlerini tamamlamayı bir şekilde kısıtlayan ve uzun vadeli bir durum olarak değerlendirildiğinde, beraberinde engelli bireylerin zorunlu göçe maruz kalmasıyla birlikte mağduriyetleri daha fazla artmaktadır. Göç etmek zorunda olan engelli sığınmacıların yaşadıkları sorunların çok daha karmaşık olmasından ötürü sunulan hizmetlerde fırsat eşitliği ilkesinin göz önünde bulundurulması çok önemlidir. Engelli sığınmacıların, eğitim alabilmeleri, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri, adli işlemlerini gerçekleştirebilmeleri, kamusal ve özel alanda ihtiyaç duydukları hizmetlere erişim sağlayabilmeleri amacıyla uygun Sosyal Hizmet müdahale yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Kutlu, 2020, s. 590-598).

Özetle; hem göç etmek zorunda kalan Suriyeli olmak hem de kadın çocuk, yaşlı, engelliler gibi dezavantajlı grupların içerisinde yer almak bu süreci daha da karmaşık bir hale dönüştürmektedir. Özellikle Suriyeli kadın, çocuk, engelli ve yaşlıların bu süreçten daha fazla olumsuz etkilendiği ifade edilebilir. Geçici Koruma statüsünde olan dezavantajlı olarak nitelendirilebilecek olan Suriyelilere yönelik yürütülen göç politikalarını ele almak ve bu gruplarla yürütülen çalışmalarda daha hassas ve özverili bir yaklaşım sergilemek son derece önemlidir.

4.5. Göç Olgusu ve Kültürleşme, Çokkültürlülük Kavramları

Özellikle son 10 yıllık süreçte Türkiye'ye Suriye'den gelen göç dalgası ile birlikte birden fazla kültür bir arada yaşamaya başlamıştır. Bu durum beraberinde çok kültürlülüğü de getirmiştir. Göç sürecinin tamamlanmasıyla birbirinden farklı insanların iç içe yaşamlarını sürdürmek zorunda olmaları, çok kültürcü bir yaklaşım geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Özellikle Türkiye'ye zorunlu göç eden Suriyeliler ile çalışan uzman personelin, kültür ögesinin insan davranışı üzerindeki etkisini ve toplumdaki işlevsel yönünü anlamlandırması ve bu hususları dikkate alarak mesleki çalışmalarını yürütmesi için bilgi ve becerilerini geliştirmesi gerekmektedir (Özgür, 2010, s. 89-104).

Elbette farklı kültürel kodlara ve etnik kökenlere sahip kişilerden oluşan kişilerin bir arada yaşamları, bireysel ve toplumsal gruplar düzeyinde birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Özellikle ev sahipliği yapan toplumların farklı kültürlerle karşı çekimser olması ve farklı olanı kabullenmek istememesi gibi ihtimaller de karşımıza çıkmaktadır. Bu sürecin nasıl ilerleyeceği, sosyal uyumun mümkün olup olmayacağına dair soruların cevabı ise ancak karşılıklı etkileşime girmeleri, kültürel ve psikolojik değişimler yaşamları "kültürleşme" kavramıyla ifade bulmaktadır. Kültürleşme; bireysel düzeyde, sosyal gruplar, toplumsal yapı, kurumlar ve kültürel pratiklerde değişimleri içerir ve elbette önemli bir süreci gerektirir (Şeker, Sirkeci, & Yüceşahin, 2015, s. 66).

Genel olarak ele alındığında kültürleşme, *"Bir grubun başka bir grupta etkileşiminin neticesinde hem yerleşik haldeki toplumun hem de göç ile gelen azınlığın değerleri, davranışları ve dilinin değişikliğe uğramasıdır"* denilebilir. Farklı kültürel özellikleri taşıyan Suriyeliler ve Türk Toplumunu bir arada yaşamakta ve birbiriyle ilişki halinde olmalarından ötürü kültürel değişim sürecini başlattıkları ifade edilebilir. (Özgüler, 2018, s. 5).

Özetle; Türk Toplumunu ve göç dalgasıyla birlikte gelen Suriyelilerin bir arada yaşaması farklı kültürlerin bir araya gelmesine neden olmuştur. Bu durum; öznelliğe saygı gösteren, sosyal adaleti tesis etme çabası içerisinde olan Sosyal Hizmet ile de örtüştüğünden göç yönetim sürecinin çok kültürlü bir bakış ile desteklenmesi açısından önemlidir (Özgür, 2010, s. 89-104).

4.6. Göç Olgusu Üzerine Mikro, Mezzo, Makro Düzey Uygulamalar

Göç olgusu üzerine Sosyal Hizmet uygulamalarını yürütürken mikro düzeyde Geçici Koruma altında olan Suriyelilerin travmatik deneyimleri olduğunun farkında olarak onların her birinin sosyal, kültürel, politik değerlerinin, sosyo-ekonomik düzeylerinin ve hayata dair genel yargılarının birbirinden farklı olduğunun bilincinde olarak müdahalelerde bulunmak gerekmektedir. Bununla birlikte zorunlu göçe maruz kalan Suriyelilerin aileleri, içinde bulundukları gruplar ve topluluklar ile mezzo düzeyde çalışırken bu kişilerin hak ve sorumlulukları, uyum süreçleri ve göçle birlikte ortaya çıkan tüm sosyal sorunlarına yanıt verebilmek amacıyla Sosyal Hizmet bakışını eklektik bir şekilde kullanmak çok önemlidir. Makro düzeyde çalışırken ise geçici koruma statüsünde olan bireyler için yürütülen sosyal politikalarda temelden gelen sorunlar dikkate alınarak Sosyal Hizmetin temel ilke ve değerlerinden beslenerek farklı bir bakış kazandırmak da ayrıca önem arz etmektedir (Karataş & Barut, 2021, s. 90).

Göç olgusu ve Sosyal Hizmet arasındaki yakın ilişki gereği yürütülebilecek çalışmalar öncelikle gruplandırılmış ve mikro, mezzo ve makro düzey uygulamalar şeklinde açıklanmıştır.

4.6.1. Mikro Düzey Uygulamalar

- Katılımcı davranışlarının artırılması kapsamında;
- Bireylerin katılım sağlayabileceği sosyal faaliyetlerin arttırılması,
- Kendilerine yeterli olmaları için güçlendirme çalışmaları,
- Travmatik süreci kolay atlatabilmeleri amacıyla yoğunlaştırılmış psiko-sosyal destek çalışmaları,
- Birey ya da ailelere yönelik olarak göçmenlerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin mesleki uygulamalar.

4.6.2. Mezzo Düzey Uygulamalar

- Göçmen ailelerin yeni topluma uyum süreci ile ilgili çalışmalar yapmak,
- Göçmen aileler arasındaki anlayış geliştirici ve uyum sağlayıcı çalışmalar yapmak,
- Dil kurslarına gitmelerine imkân sağlamak, meslek kurslarına yönlendirmek,
- Göçmen hakları ile ilgili farkındalık faaliyetleri yapmak,
- Grup çalışmaları yapmak.

4.6.3. Makro Düzey Uygulamalar

Göç olgusu küresel ölçekte büyük bir değişim ve devinim halinin bir neticesi olması ve yönetilmesi çok güç bir alan olması nedeniyle makro düzeyde yürütülebilecek çalışmalar da önemlidir (Demirbilek, 2009, s. 1130).

- Mevzuatın ve yasal uygulamaların iyileştirilmesi yönünde çalışmalar yapmak,
- Konuyla ilgili araştırmalar yapmak,
- STK'ları harekete geçirici çalışmalar yapmak,
- STK'larla iş birliği kapsamında kamuoyu oluşturma çalışmaları yapmak,
- Hukuksal, bürokratik ve güncel sorunların çözümü için oluşturulacak organizasyonları desteklemek şeklinde olduğu belirtilmiştir.

Geçici Koruma statüsünde olan Suriyeliler ile mikro düzeyde çalışırken bireyin hayatında ciddi bir devinim olduğunun farkında olarak ve bireyin temel ihtiyaçlarının giderilmesinin ardından psiko-sosyal destek sağlanması amacıyla bireyle birebir çalışma yapmak çok önemlidir. Her vakanın kendi içinde 'özel' ve 'biricik' bir niteliğinin bulunduğu bilgisinden hareketle güçlü bir Sosyal Hizmet ağına kurulmasına ihtiyaç duyulmakta olduğu söylenebilir. Yine Geçici Koruma statüsünde olan Suriyelilere yaşamını idame ettirebilmeleri amacıyla güçlendirme yaklaşımını uygulamak, kişinin ruhsal sağlığını iyi değerlendirebilmek ve ihtiyaç durumuna göre bir yönlendirme ve rehberlik planı hazırlamak çok önemlidir. Yine bireyle çalışma yaparken aile ile de çalışma yapılması elzemdir. Ailenin ihtiyaç ve eksiklerine yönelik kaynaklarla buluşturma, ailedeki sosyal sorunları tespit edebilme ve ailenin güçlenmesi amacıyla gerekli yönlendirme ve rehberlik hizmetini sunabilmek gerekmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülen göç politikaları gereği uyum ve iletişim çalışmalarının özellikle kadın, çocuk, engelli ve yaşlılar gibi daha dezavantajlı gruplara da yöneldiği görülmektedir. Bu çalışmaların hedef kitlelerinin dezavantajlı gruplardan oluşması etkili hizmet sunumu açısından çok büyük bir önem arz etmekte ve bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Elbette bireyle ve aile ile çalışırken, mikro düzeyde hizmet sunarken bu alanda yetkin olan ve gelişime açık, farklı disiplinlerle eklektik bir biçimde çalışma kapasitesine sahip uzman personel sayısının arttırılması göç ve Sosyal Hizmetin mikro düzeydeki çalışmalarının yaygınlaştırılması ve nitelikli bir şekilde sunulabilmesi için ayrı bir birim haline dönüştürülmesi etkili bir çözüm yöntemi olabilmektedir.

Mezzo düzeyde çalışmalar yürütürken ise Suriyelilerin yeteneklerini, mesleklerini, ilgi alanlarını tespit etmek, toplumsal yaşama hem göç edenlerin hem de yerleşiklerin uyum sağlayabilmesi ve barış içinde yaşayabilmeleri için kültürel etkileşim içine girmelerine yardımcı olacak ortamları sağlamak ve dil kurslarına ağırlık vermek çok önemlidir. Sosyal bir varlık olan insanın farklı bir kültürde tutunabilmesi için öncelikle göç ettiği ülkenin dilini öğrenmeye ihtiyacı vardır. Çünkü insan doğası gereği anlaşılacak istemektedir. Yine mezzo düzeydeki çalışmalarda grup çalışmaları çok kıymetlidir. Bu çalışmaları yürütürken de göçmenlerin kültürlerini tanıyan, kültürü doğru okuyan ve yabancı dil yetkinliği olan uzmanlar tarafından bu çalışmanın yürütülmesi önemlidir.

Makro düzeyde çalışırken ise göç yazını üzerine okumalar yapmak, araştırmalar yürütmek, yürütülen politikaları güçlendirebilmek üzerine çalışmak, toplumsal düzeyde etki edebilecek sosyal politikalar üretmek, göç olgusunu Türkiye açısından bir sorun olarak nitelendirmek yerine sosyal alanda çok kültürlülük, kamusal alanda insan hakları bağlamında ekonomik alanda farklı yetkinliklere sahip insan potansiyelinin doğru yönlendirilmesi ve elde olan imkânlar doğrultusunda en etkili hizmet sunumunu sağlayabilmek gerekmektedir. Yine küresel ölçekte ele alınan bir sosyal sorun olan göç olgusunun yönetilmesi ve çalışmaların yürütülmesi sürecinde tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla ve özellikle sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleriyle toplumsal ölçekte uyum ve iletişim sürecini yönetmek çok daha etkili olacaktır.

Göç alanında yürütülen Sosyal Hizmet sunumunda bireysel ve toplumsal öz farkındalığa sahip, önyargılarının bilincinde olan, kültüre duyarlı olan ve öğrenmeye açık olan, etnik köken ayrımı yapmadan eşit mesafede durabilen, mesleki etik ve değerlerini yansıtabilen özellikle insan hakları ve sosyal adaleti sağlayıcı bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Yürütülen sosyal çalışmanın öncelikle ayrımcılığa karşı olması vurgulanmıştır. Farklı kültürleri tanımanın, kurulan etkileşimin ciddi ve farklı dinamikler içerdiğinin, bu dinamikleri doğru değerlendirmek gerektiğinin altı çizilmiştir (Yanardağ & Erkoç, 2023).

Özetle; göç alanı ve Sosyal Hizmetin bu yakın ilişkisi uygulama alanında da Sosyal Hizmet bakış açısına duyulan önemi ortaya koymaktadır. Mikro, mezzo ve makro düzeydeki uygulamalara yönelik Sosyal Hizmetin ne düzeyde yansıtıldığını ortaya koymak, bu alandaki uygulamaları açıklamak ve yeni bir perspektiften bakarak değerlendirmek açısından önem arz etmektedir. Bu sebeptendir ki Sosyal Hizmetin bakış

açıları, değer yargıları ve göç olgusu ile yakından ilişkisi aktarılmış ve bu yakın ilişki gereği Geçici Koruma altındaki Suriyelilere yönelik çalışmalara bir de Sosyal Hizmet penceresinden bakmak ve katkı sağlamak amaçlanmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumların karşı karşıya kaldığı savaş, iç karışıklık, terör eylemleri, siyasi kaos, ekonomik yoksunluk, salgın hastalıklar, iklim değişikliği vb. nedenlerden ötürü insanlar yeni bir yer arayışında olmuştur. Bu arayış sürecinde göç eden insanların öncelediği en önemli ölçüt güvenli bir barınma bölgesinin olması ve temel ihtiyaçlarını giderecek olanaklarının varlığıdır. Göç aksiyonunda göç eden kişilerin irade düzeyi, göçün yoğunluğu, süresi ve göç eylemlerinin gerçekleştirildiği ülke hudutları gibi hususlar göç tasniflerini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Göç eylemi sonucunda hem göç eden hem de göç edilen yerde yaşayan toplumlar arasında çeşitli alanlarda sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar nedeniyle göç olgusunun yönetilmesi amacıyla göç olgusu ile alakalı göç terminolojisi ve sistemler geliştirilmiştir.

21. yüzyılda göç olgusunun küreselleşmesiyle nitelik değiştiren ve bunun yanında çeşitli uluslararası sorunların oluşması ve son yıllarda Türkiye'nin "geçiş ülke" konumunun yanında "hedef ülke" konumuna girmesiyle Türkiye, bu konuda geniş çaplı bir kamu politikası izlemek durumunda kalmıştır. Türkiye'nin bu dönemde göç alanındaki kurumsallaşma serüveni Avrupa Birliği müktesebatı çerçevesinde çeşitli politikalar geliştirmeyi hedefleyerek yola çıkmıştır. Türkiye'nin göç yönetiminin yeniden tasarlandığı bu sürecin son kısmına Suriye'de başlayan savaştan dolayı Türkiye'ye gelen kitlesel göç akınları denk gelmiştir. Bu durum yapılanma sürecinde olumsuz sonuçlarının olmasının yanı sıra bazı olumlu katkılarının da olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye, yönetim otoriteleri ve kamu idarelerini göç yönetiminde, stratejik ve sistemli çalışmalar üretmek, politika, süreç, yapı ve sistemler geliştirmek adına yetkin ve etkin düzenlemeler üretmiştir. Bunun en önemli çıktısı ise 4 Nisan 2013 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilen "11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu"dur. Bu kanunun kabulüyle Türkiye'nin göç yönetimi alanında; insan hakları ve merkezi güvenliği temele alan bütüncül bir yaklaşımla, yabancıların faydası odaklı sistemli bir yapı ile icraata geçen, Türkiye'de göç yönetimi alanında en önemli sivil mercii olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulmuş, 11.04.2014 tarihinde operasyonel hale getirilmiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü teşkilatlanma yapısını üst düzeye çıkararak 29.10.2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) ile Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) yapısına bürünmüştür.

Göç yolculuğunun içerisinde göç öncesi, geçiş ve göç sonrası şeklinde 3 evreyi barındırdığı ve bu çalışmada ele alındığı üzere zorunlu göç olması itibarıyla de sürecin çok daha zorlu olduğu belirtilebilir. Savaş nedeniyle Suriye’den Türkiye’ye yönelen bu zorunlu göçün özellikle dezavantajlı gruplar olarak nitelendirilen kadın, çocuk, yaşlı ve engelli gibi özel nitelikleri bulunan grupların da yer almasından ötürü göç ve Sosyal Hizmetin ortak ilk kümesinin olduğu ifade edilebilir. Sosyal Hizmet, merkezine biyopsikososyal bir varlık olarak nitelendirdiği insanı alması nedeniyle yaşam süresince insanın ilişki halinde bulunduğu tüm sistemler ile ilişkilerinde örneğin; kişisel, ailesel ya da toplumsal düzeyde karşılaştığı tüm sorunlar ile baş etme becerisini kazandırmayı hedefleyen ve adalet temelli, insan haklarına dayalı bir uygulama ile hizmet sunmaya odaklı bir meslek grubudur. Bu bağlamda değerlendirme yapıldığında, merkez ögesi insan olan ve göç olgusundan etkilenen insanlar olması hasebiyle göç olgusunun, Sosyal Hizmetin çalışma alanlarından önemli bir kolunu oluşturduğunu ifade edilebilir.

Türkiye’ye sığınan Suriyeliler için en önemli sorun Suriyelilerin yasal statüsünün ne olduğuna dair karmaşıklığıdır. Bununla birlikte Suriyelilerin ülkelerinde yaşanan savaş ve iç karışıklıklardan kaçarak ani ve büyük boyutta kitlesel akın şeklinde Türkiye’ye gelmesi uluslararası koruma taleplerinin bireysel olarak değerlendirmeye alınmasının mümkün olmamasından ötürü Türkiye bu kişiler için ‘Açık Kapı Politikası’ benimseyerek Suriye’den gelen kişilere Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91. Maddesine göre, ‘Geçici Koruma’ statüsünün uygulanacağını ilan etmiştir. Türkiye, 2011 yılından beri gelen Suriyelilerin insani ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli politikalar hem üretmiş hem de geliştirmiştir. Bu bağlamda Suriyelilerin hukuki statüsünün ne olduğu ve bazı hizmetlerden nasıl faydalanacağı gibi soruların cevabı ise Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliği’nde açıklanmıştır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda ‘Uyum’ kavramı üzerinde durularak; göç alan toplum ile göç edenler arasında uyum ve iletişim sürecinin güçlendirilmesi amacıyla göç eden kişilere dil ve kültür alanında gelişim göstermeleri amacıyla faaliyetlerin yürütülmesi, düzenli aralıklarla belli alanlarda toplantıların yapılması, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile STK’ların katkı ve katılımlarıyla

koordineli çalışmaların yürütülmesi sayesinde yerel ve yabancı toplumun uyum ve iletişim süreçlerinin gelişmesi açısından olumlu etkileri olmuştur. Bu bağlamda toplumda çeşitliliklere ve farklı kültürlere saygı bilincini yerleştirebilmek amacıyla farkındalık çalışmaları yürütmek de çok kıymetlidir. Bu çalışmalar sayesinde toplumda çok kültürcü bir bakış açısının kazanılmasına katkı sunulacaktır.

Geçici Koruma Yönetmeliği'nde Suriyelilere yasal kalış hakkı verilmiş, sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim hizmeti, sosyal hizmetler ve yardımlar, tercümanlık, gümrük işlemleri, Geçici Barınma Merkezlerinde sağlanacak hizmetler, gönüllü geri dönüş, özel ihtiyaç sahiplerine yönelik hizmetler, aile birleşimi, avukat hizmetleri ve illerde kalma gibi hizmetlerden faydalanmaları tanınmıştır. Bu hizmetler bağlamında Suriyelilere 'Geçici Koruma' statüsünün verilmesi, Suriyelilerin Türkiye'de yasal olarak kalmasına imkân tanımış, Suriyeliler de ülke sınırları içerisinde bu yasal statüyle yaşamlarını idame ettirmişlerdir.

Suriyelilere verilen diğer hizmetler analiz edildiğinde; sağlık hakkı kapsamında Suriyelilerin ülke sağlık sistemine dahil edilerek sağlık tesislerinden, temel ve acil hizmetlerden yararlanma, eğitim hakkı kapsamında örgün ve yaygın eğitim sistemine dahil edilerek okul öncesi, ilk ve ortaokul, lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora kademelerinde eğitim hayatlarına devam etme, iş piyasasına erişim hizmetiyle çalışma sistemine ve ekonomik sürece katılma, sosyal hizmetler ve yardımlar hizmetiyle ihtiyaç sahibi Suriyelilerin sosyal yardım ve psikososyal destek gereksinimleri giderme, tercümanlık hizmetiyle dil bariyerini ortadan kaldırarak kendini ifade etme ve iletişim kurma süreçlerinden yararlanma, gümrük işlemleriyle kendilerine ait eşya ve taşıtları ülke sınırlarından geçirme, Geçici Barınma Merkezi hizmetiyle başta barınma ve diğer temel ihtiyaçları giderme, gönüllü geri dönüş hizmetiyle ülkelerine dönüş yapma, aile birleşimiyle başka ülkede bulunan aile bireylerinin Türkiye'de bir araya gelerek aile bütünlüğün tesisi, avukatlık hizmetiyle kendileri karşılamak kaydıyla hukuki destek alabilmek için avukatların kendilerini temsil etme, illerde kalma hakkıyla kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından sakınca olmadığı hallerde belirlenen illerde kalma imkanı tanınmıştır. Bu imkânlar sayesinde Suriyelilerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatlarını devam ettirmeleri devlet otoriteleri tarafından yasal hak olarak verilmiştir.

Söz konusu mevzuatlarda 'Özel İhtiyaç Sahibi, Refakatsiz Çocuk, Psikososyal Destek' kavramlarının da yer alması ayrıca çok kıymetlidir. Suriye'de yaşanan savaştan

dolayı ailesini kaybeden veya göç sırasında ailesinden ayrılmak zorunda kalan veya kaybolan çocukların ulusal mekanizmalar tarafından korunmasının sağlanması adına ‘Refakatsiz Çocuk’ kavramının olması Türkiye’nin göçmen çocukları önemseydiğini göstermektedir. ‘Özel İhtiyaç Sahibi’ kapsamında olan refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişileri bilhassa ayrı ele alması savaş mağduru kişileri göç sürecinde göz ardı etmeyi önlemekte ve bu kişilere yönelik mekanizmaların gelişmesine yardımcı olmaktadır. Son olarak ‘Psikososyal Destek’ kavramıyla savaş mağduru kişilerin kriz dönemlerini atlatalmaları ve tedavi edilmeleri amacıyla önemli bir rol oynamaktadır.

Suriyeliler bu hizmetler sayesinde, öncelikle güvenli bir barınma yerinde kalarak ve uyum faaliyetlerinden yararlanarak sosyal yaşama adapte olma sürecini kolaylıkla geçirmekte, eğitim hizmetlerinden yararlanarak zorunlu göç dolayısıyla eğitim haklarından mahrum kalmamakta, ekonomik yaşama dahil edilerek kazanç elde etmekte ve ekonomik güce erişmekte, sağlık hizmetlerinden faydalanarak herhangi bir sağlık sorunuyla karşılaşmaları halinde tedavi edilmektedir. Dolayısıyla Türkiye’nin göç yönetimi sürecinin Sosyal Hizmet bağlamında değerlendirildiğinde son derece güçlü bir şekilde yönetildiği neticesine ulaşmamızı da mümkün kılmaktadır. Sosyal Hizmetin en önemli sacayağı olan bireyin sosyal refah seviyesini yükseltmek ve insan hakları temelinde olan hizmetlere erişmelerine imkân sunarak Türkiye’nin göç yönetim sürecinde başarılı olduğu gerçeğini de ortaya koymaktadır. Ayrıca güvenli bir barınma yerinin sağlanması en temelde ihtiyaç duyulan bir husus olmakla birlikte eğitim ve sağlık imkanların tanınması, yaşanan sürecin zorluğunun farkında olarak sosyal destek faaliyetlerinin yürütülmesi ve tercüman desteği sağlanarak kişinin kendini ifade edebilmesi Sosyal Hizmet perspektifinden değerlendirildiğinde de son derece önemli bir uygulama olduğu belirtilebilir.

Bu çalışmanın sonucunda; Türkiye’nin göç yönetiminde uygulanan 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Geçici Koruma altındaki Suriyelilere yönelik verilen hizmetlerin; Sosyal Hizmetin merkeze aldığı insan hakları, sosyal adalet, ortak sorumluluk, farklılıklara saygı, bireyin sosyal refah seviyesini yükseltmek gibi temel ilkelerin göz önünde bulundurularak bu yönde çalışmaların yürütüldüğü bununla birlikte uyum ve iletişim faaliyetleri ile kültürleşme sürecinin

desteklendiği ve bireylerin farklılıklarına saygı ilkesinin göz önünde bulundurulduğu neticesine ulaşılmıştır.

Bu çalışmayla Sosyal Hizmet ve göç olgusu arasında yakın ve sıkı bir ilişkinin bulunduğu ortaya konulmuş olup spesifik olarak uygulamalarda ise;

*Göç yönetim sürecinde hizmet sağlayıcı rolündeki personelin; sığınmacıların sosyo-kültürel farklılıkları, inanç, yaşam tarzları ve menşe ülke dinamikleri hakkında bilgiler kazandırılarak çok kültürcü bir bakış açısına ve göç sürecine ilişkin bilgi sahibi olması, her türlü ayrımcılıktan uzak bir tutum sergileyerek müracaatçı kitlesine eşit mesafede durabilmesi, mesleki etik ve becerilere sahip olması ve dezavantajlı gruplara doğru yaklaşımda bulunabilmek adına göç alanına hakim olan Sosyal Hizmet Uzmanı istihdamının arttırılarak kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi,

*Göç yönetim sürecindeki uygulamalara ve yasal mevzuatı geliştirmeye dönük adımlar atılırken Sosyal Hizmet alanında akademik eser ve görüşlerden faydalanılması,

*Göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin okullarda uyum sürecini kolaylaştırabilmek adına Okul Sosyal Hizmeti uygulamasına destek verilmesi,

*Gönüllü geri dönüş kapsamında çeşitli uyum çalışmaları yapılarak Suriye'ye geri dönmek isteyen kişilere bilhassa Türkiye'de doğan çocuklara yönelik benimsedikleri kültürden uzak kalmaları önlenerek kendi ülkelerine döndüklerinde uyum sağlamalarına yardımcı olunması,

*İşitme engelli yabancıların hizmet sağlayıcılardan faydalanması, iletişim alanında aksaklıkların engellenmesi adına işaret dili eğitimcilerinin istihdam edilmesi, Türkiye'nin göç yönetimine katkı sağlayacağına yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Ağanoğlu, H. Y. (2023). *Bir Tasfiye ve Örtülü Sürgün Metodu Olarak Balkanlar'dan Türkiye'ye Göçler (1923-2004)*. İstanbul: Kızılay Kültür Sanat Yayınları.
- Ağanoğlu, H. Y. (2023). *Bir Tasfiye ve Örtülü Sürgün Metodu Olarak Balkanlar'dan Türkiye'ye Göçler (1923-2004)*. İstanbul: Kızılay Kültür Sanat Yayınları.
- Ağır, O., & Sezik, M. (2015). Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. *Birey ve Toplum*, 96.
- Akbaş, E., Yanardağ, M. Z., & Yanardağ, U. (2011). Göç ve Sosyal Hizmet. *İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sosyal Hizmet Lisans Tamamlama Programı*, 1102.
- Akın, M. H., & Bozbaş, G. (2020). Suriye'den Türkiye'ye Göçün Sosyolojik Sonuçları: Suriyeli Göçmenler Üzerine Uygulamalı Bir Saha Araştırması. *Liberal Düşünce Dergisi*, 51.
- Akıncı, B., Nergiz, A., & Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 62.
- Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İşbirliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 454.
- Aktel, M., & Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'de Göç Yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 583.
- Aktel, M., & Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'de Göç Yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 594.
- Akyıldız, İ. E. (2022). Dış ve İç Göçler Bağlamında Türkiye'nin Dinamik Göç Yapısının Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5.
- Apak, H., & Cete, H. (2023). Göç Kuramları ve Sosyal Hizmet Yaklaşımları. M. Z. Yanardağ, & B. Erkoç içinde, *Göç ve Sosyal Hizmet* (s. 37-54). Ankara: Akademisyen Yayınevi Kitabevi.
- Arıkın, S., & Altun, F. (2021). Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Yürütülen Sivil Toplum Faaliyetlerinin İncelenmesi. *Sosyal Politikada Kurum ve Kuruluşlar Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Değerlendirmeler I* (s. 103). içinde İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Arıkın, S., & Altun, F. (2021). Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Yürütülen Sivil Toplum Faaliyetlerinin İncelenmesi. *Sosyal Politikada Kurum ve Kuruluşlar Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Değerlendirmeler I* (s. 103). içinde İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Aslan, Ş. (2023, Mart). Ekolojik Sosyal Hizmetin Sosyal Hizmet Akademisyenleri Perspektifinden Değerlendirilmesi. Yalova.

- Aslan, Z. (2022). Giriş Genel Hatlarıyla 19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye'ye Yapılan Göçler, Göçmenlik ve İskân. *19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye'ye Yapılan Göçler, Göçmenlik ve Sosyal Uyum* (s. 1). içinde Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Ataman, M., & Demir, G. N. (2012). Körfez Ülkelerinin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışları. *SETA ANALİZ*, 9.
- Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 335.
- Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 350.
- Batır, K. (2017). Avrupa Birliği'nin Geri Kabul Anlaşmaları: Türkiye İle AB Arasında İmzalanan Geri Kabul Anlaşması Çerçevesinde Hukuki Bir Değerlendirme. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 586.
- Bostan, H. (2017). Türkiye'de İç Göçlerin Toplumsal Yapıda Neden Olduğu Değişimler, Meydana Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Coğrafya Dergisi*, 5.
- Bostan, H. (2017). Türkiye'de İç Göçlerin Toplumsal Yapıda Neden Olduğu Değişimler, Meydana Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Coğrafya Dergisi*, 3.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2014). Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9-32.
- Bozkaya, Ö., & Kıncal, A. (2018). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri ve Suriyeli Yerinden Edilmiş Kişiler Bağlamında Türkiye'nin Göç Politikasındaki Gelişimin Değerlendirilmesi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 93.
- Buket Akıncı, A. N. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 63.
- Büyükhan, M. (2021). Uluslararası ve Ulusal Mevzuata Göre Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 76-78.
- Büyükhan, M. (2021). Uluslararası ve Ulusal Mevzuata Göre Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 82.
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2018). Dış Göç Politikası Özel İhtisas Komisyonu. *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Özel İhtisas Komisyon Raporları*. içinde Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2018). Dış Göç Politikası Özel İhtisas Komisyonu. *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Özel İhtisas Komisyon Raporları*. içinde Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2018). Dış Göç Politikası Özel İhtisas Komisyonu Raporu. *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Özel İhtisas*

Komisyon Raporları. içinde Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.

- Cumhuriyet'in İskân Politikası. (2023). H. Y. Ağanoğlu içinde, *Bir Tasfiye ve Örtülü Sürgün Metodu Olarak Balkanlardan Türkiye'ye Göçler (1923-2004)* (s. 38). İstanbul: Kızılay Kültür Sanat Yayınları.
- Çakmak, S. (2023). Afganistan'da Yaşanan İşgallerin Sebepleri ve Neden Olduğu Zorunlu Göç Süreci. *Karadeniz Araştırmaları*, 354.
- Çalık, T. (2017). Sığınma Hakkının Korunması. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 120.
- Çavuşoğlu, H. (2007). "Yugoslavya-Makedonya" Topraklarından Türkiye'ye Göçler ve Nedenleri. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 133.
- Demir, S. A. (2018). Sakarya'daki Yaşlı Suriyelilerin Göç Deneyimleri ve Sorunları. *Göç Dergisi*, 205-218.
- Demirbilek, M. (2009). Göçmen ve Sığınmacılarla Sosyal Hizmet. *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*, 1130.
- Demirhan, Y., & Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 31.
- Deniz, T. (2014). Uluslar Arası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 188.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum*, 13.
- Ercan, P. G., & Kul, S. (2021). Ülkeleri İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin ve Mültecilerin Koruma Sorumluluğu Çerçevesinde Korunması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 4-5.
- Erman, K. (2019). Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı İşgali ve Türkler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 305.
- Erol, M., & Ersever, O. G. (2014). Göç Krizi ve Göç Kirizine Müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 50.
- Ertan, K. A., & Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü*, 11-12.
- Fansa, M. (2021). Kimim Ben? Göçmen, Sığınmacı, Mülteci, Yabancı, Vatansız ve Geçici Koruma: Türkiye'deki Suriyeliler. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 299.
- Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014, 10 22). *T.C. Resmi Gazete*, s. 6203-6204.
- Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014, 10 22). *T.C. Resmi Gazete*, s. 6204-6220.
- Gencer, T. E., & Güzel, B. (2021). *Göç*. Ankara: Nobel.
- Goularas, G. B. (2012). 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Günümüzde Mübadil

Kimlik ve Kùltürlerinin Yaşatılması. *Alternatif Politika*, 129-146.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2015). *2013 Türkiye Göç Raporu*. Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2019). Giriş. *Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı (2018-2023)* (s. 12). içinde

Göçer, İ., & Çınar, S. (2014). Arap Bahar'ın Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve Türkiye'nin Dış Ticaret ve Turizm Gelirlerine Etkileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 53.

Göçmen, İ. (2014). Türkiye İle Avrupa Birliği Arasındaki Geri Kabul Anlaşmasının Hukuki Yönden Analizi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 22.

Güler, H. (2020). Göç ve Entegrasyon: Türkiye'de 'Uyum' 'Ama Nasıl? *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 255.

Hacıoğlu, F. Z. (2016). Geri Kabul Antlaşması. *Genç Hukukçular Hukuk Okumaları*, 411.

<https://sozluk.gov.tr/>. (2024, 7 21). 5 26, 2024 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2024). 5 26, 2024 tarihinde Nüfus Hareketleri: <https://www.afad.gov.tr/nufus-hareketleri> adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (tarih yok). 4 26, 2024 tarihinde Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (tarih yok). 26 4, 2024 tarihinde Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (tarih yok). 4 26, 2024 tarihinde Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (tarih yok). 4 26, 2024 tarihinde Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (tarih yok). 4 26, 2024 tarihinde Geçici Koruma: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2017). 5 8, 2024 tarihinde Yıllık Göç Raporları: https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf adresinden alındı

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2017). 5 7, 2024 tarihinde Yıllık Göç Raporları: https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf adresinden alındı

- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). Mart 29, 2024 tarihinde Düzensiz Göç Hakkında: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-hakkinda> adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). Mart 30, 2024 tarihinde Göç Tarihi: <https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi> adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). 5 2, 2024 tarihinde Hakkımızda: <https://www.goc.gov.tr/hakkimizda> adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). 5 4, 2024 tarihinde Yabancılar İletişim Merkezi, Hakkımızda: <https://yimer.gov.tr/TR/About/1b04ce24-5f6d-40ac-bfe1-e75ad8f0a825> adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). 5 25, 2024 tarihinde Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler: <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). 5 9, 2024 tarihinde Geçici Koruma Yönetmeliği: file:///C:/Users/Uyum-iletisim/Desktop/Tez/Yabnc%C4%B1%20Kanunu%20ve%20GK%20Y%C3%B6netmeli%C4%9Fi/gk_yon_getirdigi_yenilikler.pdf adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). 5 31, 2024 tarihinde Uyum Hakkında: <https://www.goc.gov.tr/uyumhakkinda> adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). 5 2024, 2024 tarihinde Uyum Faaliyetleri: <https://www.goc.gov.tr/uyum-faaliyetleri> adresinden alındı
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı.* (2024). 5 4, 2024 tarihinde Merkez Teşkilatı: <https://www.goc.gov.tr/merkez-teskilati> adresinden alındı
- IOM. (2009). *Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözcüğü*. İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü.
- IOM. (2009). *Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözlüğü*. İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü.
- IOM. (2009). *Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözlüğü*. İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü.
- IOM. (2009). *Uluslararası Göç Örgütü Göç Terimleri Sözlüğü*. İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü.
- IOM. (2009). *Uluslararası Göç Örgütü Göç Terimleri Sözlüğü*. İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü.
- IOM Türkiye.* (2024). 5 8, 2024 tarihinde IOM Türkiye Hakkında: https://turkiye.iom.int/sites/g/files/tmzbd11061/files/documents/2023-12/iom-turkiye-snapshot-2023_r3_tr_0.pdf adresinden alındı
- İskan Kanunu. (2006, 9 26). *T.C. Resmi Gazete*, s. 26301.

- Işıkcı, Y. M. (2017). Türkiye’de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 26-27.
- Kadıoğlu, İ. A. (2020). Suriye İç Savaşı ve Türkiye: Çatışma, Güvenlik ve Sığınma. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2179.
- Karaca, R. K. (2007). Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkilerinde Doğu Türkistan Sorunu. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020.
- Karadağ, H. N. (2024). 1923’ten Günümüze Türkiye’nin Yüz Yıllık Göç Tarihi. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 133.
- Karadağ, H. N. (2024). 1923’ten Günümüze Türkiye’nin Yüz Yıllık Göç Tarihi. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 133.
- Karataş, M., & Barut, B. (2021). Sosyal Hizmet Perspektifinden Göç ve Savunmasız Gruplar: IOM Raporları Üzerine Bir Araştırma. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi*.
- Karçal, F., & Artan, T. (2023). Türkiye’de Göçmenlere Yönelik Emek Rejimini Sosyal Hizmet Perspektifiyle Düşünmek. *Sosyal Çalışma Dergisi*, s. 18-31.
- Kaya, İ., & Eren, E. Y. (2015). *Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri*. İstanbul: SETA Yayınları.
- Kayaoğlu, A. (2023). Geçicilikten Kalıcı Misafirlığe: Zorunlu Göçün 10. Yılında Türkiye’deki Suriyeli Nüfusun Sosyo-Demografik Tahlili . *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, 109.
- Keleşoğlu, F. (2023). Göç ve Mültecilik Bağlamında Değişim Süreci ve Uyum Sorunsalı. *Sosyal Bilimlerde Güncel Konular*, s. 41.
- Kızılay Toplum Merkezleri. (2024). 5 26, 2024 tarihinde Akademik Yayınlar: https://toplummerkezi.kizilay.org.tr/media/1rhi33zn/tm_uygulama_el_kitabi.pdf adresinden alındı
- Koçak, A., & Kaygısız, A. D. (2023). Cumhuriyet’ten Bugüne Türkiye’nin Göç Politikaları: Göç Yönetimindeki Ulusal ve Uluslararası Aktörler. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 270.
- Koçak, A., & Kaygısız, A. D. (2023). Cumhuriyet’ten Bugüne Türkiye’nin Göç Politikaları: Göç Yönetimindeki Ulusal ve Uluslararası Aktörler. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 270.
- Koçak, A., & Kaygısız, A. D. (2023). Cumhuriyet’ten Bugüne Türkiye’nin Göç Politikaları: Göç Yönetimindeki Ulusal ve Uluslararası Aktörler. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi (SOSGÜZ)*, 257.
- Koçak, A., & Kaygısız, A. D. (2023). Cumhuriyet’ten Bugüne Türkiye’nin Göç Politikaları: Göç Yönetimindeki Ulusal ve Uluslararası Aktörler. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 267.

- Koçak, A., & Kaygısız, A. D. (2023). Cumhuriyet'ten Bugüne Türkiye'nin Göç Politikaları: Göç Yönetimindeki Ulusal ve Uluslararası Aktörler. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 254.
- Koçak, A., & Kaygısız, A. D. (2023). Cumhuriyet'ten Bugüne Türkiye'nin Göç Politikaları: Göç Yönetimindeki Ulusal ve Uluslararası Aktörler. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 262.
- Kolukırmık, S., & Duru, G. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Nüfusun Sosyal ve Mekansal Görünümü: Adana Suriyeliler Caddesi Örneği. *Akdeniz Beşeri Bilimler Dergisi*, 322.
- Koraltan, F. H. (2016). Bir Devrim Süreci: Arap Baharı. *Yeni Ortadoğu: Toplum, Siyaset ve Ekonomi Konferansı* (s. 31). içinde İstanbul: İstanbul: Işık Üniversitesi Yayınları.
- Kutlu, F. A. (2020, Aralık). Çifte Mağduriyetin Öznelere Olarak Engelli Mültecilere İlişkin Bir İnceleme. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi.*, s. 590-598.
- Küçük, H. (2022). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Göç Sürecinde Kadın ve Erkek*. Balıkesir: Toplumsal Politika Dergisi.
- Nurdoğan, A. K., & Öztürk, M. (2018). Geçici Koruma Statüsü İle Türkiye'de Bulunan Suriyelilerin Vatandaşlık Hakkı. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1166.
- Oral, B., & Çetinkaya, F. (2017, 1 30). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları. *Türkiye Klinikleri/Public Health-Special Topics*, 4. Mart 30, 2024 tarihinde ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/335716297_Sosyolojik_Bir_Olgu_Olarak_Goc_Tanimi_Nedenleri_ve_Goc_Kuramlari adresinden alındı
- Orhan, D. D. (2013). Ortadoğu'nun Krizi: Arap Baharı ve Demokrasinin Geleceği. *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 18.
- Orhan, D. D. (2013). Ortadoğu'nun Krizi: Arap Baharı ve Demokrasinin Geleceği. *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 27.
- Özdal, B. (2008). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Süreci Bağlamında Avrupa Birliği'nin Göç Politikası ve İstihdam Stratejisi. *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 103-104.
- Özdemir, A., & Budak, F. (2017). Göçün Çocuk Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*.
- Özdemir, Ç. (2016). Suriye'de İç Savaşın Nedenleri: Otokratik Yönetim mi, Bölgesel ve Küresel Güçler mi? *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*(2), 83.
- Özel, S. (2018). Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi, Uluslararası Koruma Sahibi ile Geçici Koruma Altına Alınanların Hukuki Statülerinin Sığınmacı ve Göçmen Kavramları Özelinde Değerlendirilmesi. *B.U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler*

Fakültesi Dergisi, 267.

- Özer, M. A. (2009). Avrupa Birliğine Tam Üyeliğin Eşiğinde Türkiye. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 90.
- Özgüler, V. C. (2018). Göç ve Uyum Politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, s. 5.
- Özgür, Ö. (2010). Çokkültürcü Sosyal Hizmet; Eleştirel Bir Bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 89-104.
- Sağır, A., & Aktaş, Z. (2018). Romanya'dan Türkiye'ye Gelen Göçmenlerle Türk Toplumunu Arasındaki İlişkinin Sosyolojik Çözümlemesi: Türk Yazılı Basınında 1934-1938 Dönemi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 149.
- Sağiroğlu, A. Z. (2017). Geçici Koruma Statüsündeki Bireyler. *Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Özel Eğitim Hizmetleri Klavuz Kitabı* (s. 41). içinde Ankara.
- Sirkeci, Y. Ç. (2016). Çocuklar ve Göç. *Göç Dergisi*, 1-4.
- Sofracı, İ. E., & Kayam, M. (2019). Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Ekonomiye Olan Etkileri. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 187-201.
- Sözer, M. A. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 422.
- Şahin, İ., & Düzgün, O. (2015). Türkiye'ye Gerçekleştirilen Ortadoğu Kaynaklı Zorunlu Göçlerin Sosyo-Ekonomik Etkileri: 1979-2014 Arası. *Tesam Akademi Dergisi*, 283.
- Şeker, B. D., Sirkeci, İ., & Yücesahin, M. M. (2015). *Göç ve Uyum*. London: Transnational Press London.
- Şemşit, S. (2018). Avrupa Birliği Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri: Kavramsal Bakış. *Yönetim ve Ekonomi*, 284.
- Şen, Y. F., & Özkorul, G. (2016). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Yeni Bir Eşik: Sığınmacı Krizi Bağlamında Bir Değerlendirme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 94.
- Şenoğlu, R. (2020). *Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Kamu Hizmetlerinden Yararlandırılması: Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul : İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı.
- Şimşek, D. (2019). Suriyeli Mültecilerin Avrupa'ya Yayılımı: Analitik ve Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 502.
- T.C. Resmi Gazete. (2018, 7 15). Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. *T.C. Resmi Gazete*, s. 30479.
- Tamer, M. (2019). Göç Sürecini Türkiye' de Yöneten Merkezi Kurum: Göç İdaresi

- Genel Müdürlüğü. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, s. 4704.
- Tamer, M. (2020). Göç ve Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 2812.
- Tamer, M. (2020). Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç üzerine Kavramsal Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 2813.
- Tatlı, İ. (2023). *Yerel İsyanlardan Uluslararası İç Savaşa: 13. Yılında Suriye İç Savaşı*. İstanbul: İNSAMER Rapor.
- Tekin, C., & Altunsoy, Y. (2019). Cumhuriyet Döneminde Bulgaristan'dan Türkiye'ye Kitleli Göçler. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 123-144.
- Tepealtı, F., & Aşık, S. (2022). Balkanlardan Dönüş: Eski Yugoslavya Bölgesinden Anadolu'ya Müslüman Göçler. *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*, 78.
- Tepealtı, F., & Aşık, S. (2022). Balkanlardan Dönüş: Eski Yugoslavya Bölgesinden Anadolu'ya Müslüman Göçleri. *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*, 79-80.
- Tok, A., & Toktaş, B. E. (2022). *Ulusal ve Uluslararası Hukuka Göre Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü*.
- Topal, A. H. (2015). Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8-9.
- Türk Kızılay*. (2024). 5 26, 2024 tarihinde Neler Yapıyoruz?: <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz> adresinden alındı
- Urk, M. (2010). Göç ve İnsan Hakları. *T.C. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Hakları Anabilim Dalı*, s. 112.
- Uzun, Ş. (2023). Genel Müdürlükten Başkanlığa: Türkiye'de Göç Yönetiminin Dönüşümü. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 44.
- Uzun, Y. (2023). Kamuda Uluslararası Göçün Yönetilmesinde Stratejik Bir Kurum Olarak Yüksek Denetim Kurumları ve Denetim Uygulamaları. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 137.
- Ünal, R., & Gedik, M. (2022). Türkiye'de Göç Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bakış Açısından Değerlendirilmesi. *Toplumsal Politika Dergisi*, s. 53.
- Üstübcü, A. (2017). Türkiye'de Göç Politikalarının Dönüşümü: Yasadışılığın Uluslararası Üretiminden Makbul Yabancıya? *Toplum ve Bilim*, 112.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013, 4 11). *T.C. Resmi Gazete*, s. 28615.
- Yalman, Y., & Harmandaoğlu, N. (2023). Göç ve Sosyal Hizmet: Türkiye'de Göçmenlere Yönelik Ekonomik Destek. *International Journal of Current Social Science*, 1-5.

- Yanardağ, M. Z., & Erkoç, B. (2023). *Göç ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Akademisyen Yayınevi Kitabevi.
- YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. (2024). *faaliyet Raporu 2023*. Ankara.
- YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. (2024). *Faaliyet Raporu 2023*. Ankara.
- YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. (2024). *Faaliyet Raporu 2023*. Ankara.
- YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. (2024). *Faaliyet Raporu 2023*. Ankara.
- YHGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. (2024). *Faaliyet Raporu 2023*. Ankara.
- Yılmaz, F. M. (2020). Arap Baharı'nın Türkiye ile Ortadoğu Devletleri Arasındaki Ekonomik İlişkilere Etkisi. *Ahi Evran Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11.
- Yılmaz, Y. (2017). İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 887-888.
- Yoska, E. (2023). Türk Dünyasından Türkiye'ye Yapılan Göçler: 1931-1982 Dönemi İncelemesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 259.
- Yüceşahin, M. M., Tilbe, A., & Sirkeci, İ. (2016). Göç Dergisi ve Göç Konferansı. *Göç Dergisi*, s. 140-141.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı : Abdullah YILMAZ

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans : Osmaniye Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2020-2024

Lisans : Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, 2011-2016

İŞ DENEYİMİ

T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI BENZERLİK RAPORU FORMU
(SAVUNMA SONRASI)

FORM
TEZLİ YL-24

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı	Abdullah YILMAZ
Öğrenci Numarası	1922510105
Ana Bilim/ Ana Sanat Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Danışman Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Mehmet ELA
Tez Başlığı (Türkçe)	6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamında Suriyelilere Verilen Hizmetlerin Sosyal Hizmet Perspektifinden Değerlendirilmesi

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Özet ve Abstract c) Giriş, d) Ana bölümler, e) Sonuç ve f) Kaynakça kısımlarından oluşan toplam 81 sayfalık kısmına ilişkin, 10/09/2024 tarihinde Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 'dır.

Filtreleme Tip 1 (maksimum %30) X

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç,
- 3- Alıntılar dâhil.

Filtreleme Tip 2 (maksimum %10) ☐

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç,
- 3- Alıntılar hariç,
- 4- 5 Kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

.../.../2024

İmza
Abdullah YILMAZ

Danışman Onayı
UYGUNDUR

Doç. Dr. Mehmet ELA
(İmzası)

Enstitü Onayı
UYGUNDUR

Adı Soyadı
(İmzası)

AÇIKLAMALAR

- Lisansüstü tezler, savunma öncesinde benzerlik raporu ile birlikte Enstitüye teslim edilir.
- Benzerlik raporu ile ilgili olarak etik kuralları dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dahil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).